یادەوەری

لە ناوزەنگەوە لۆ بابەگوڕگوڕ

کەریم کاکە

هەولێر – 2018

کتێب : لە ناوزەنگەوە لۆ بابەگوڕگوڕ

بابەت : یادەوەری

نووسەر : کەریم کاکە

نەخشەکار و بەرگ : سەرکەوت وەلی

تابلۆی بەرگ : قەرەنی جەمیل – 1976

نۆبەتی چاپ : یەکەم – 2018

تیراژ : 1000 دانە

بایی : 5000 دینار

لە بەرکی نووسەر چاپکراوە

له ناوزەنگەوە لۆ بابەگوڕگوڕ

كەریم كاكە

ناوزەنگ،

بمێنی بەخێر..

سالْ هێشتا لە رەشەمێیە، قەندیل دوو هەفتە پتری ماوە لێوی بۆ خاکەلێوە بکاتەوە، پشیلەکانی ناوزەنگ بە با هاتوون و پێشمەرگەی بە کێو کەوتوو بە دیاریانەوە جغارەی رەبەنی دەپێچنەوە، بەری قەندیل هەرچەندە بەر رۆژە، لێ بەفرگرە و لە دیدەی منەوە لە بەری نسێی مامەندە سپیترە، چاودێ، سپی دەچێتەوە، وا زوو رەشنابێتەوە، لێ وێدەچێ لە کێوە رەش بەودیوەوە، دیوی گەرمێنێ، ئادار داهاتبێ و گەیشتبێتە وەرزی راپەڕینێ..

+ لە کورد خەنی، رانیە ئازادە.

– یەکی نیسان هێشتا زۆری ماوە!

+ درۆ نیە..

درۆ نەبوو، درەنگ باوەڕمکرد، تۆش لە جێی من بایت، وا زوو باوەڕت نەدەهات، ئاخر بە بیری کێدا دەهات، شارۆچکەیێ لەهیکڕا هەستێ و بەعس راونێ؟ ئەو رۆژە بە زۆر خۆمان گرت، لە سەر ئاو و ئاگرین، سبەی لەگەڵ گەردوگوڵی بەیانی، ماڵاوا ناوزەنگ، ناوزەنگی هەواری ناوە ناوەی پێشمەرگە، ناوزەنگی دوو ساڵ و وەرزێکی من، رانیە، خۆ بگرە هاتین، مینا تاوێری لە هەڵدێر غلۆربۆوە هاتین، بمانگرەوە.

هاتین، دەستەی ئێمە، سی، چلێ دەبین، ئا، لەو دەورە، سەردەستەمان کێیە؟ کانەبی گەورە، ئەو پیاوەی بە لاقی پڕ پلاتینەوە بە ناو هەزار شەڕدا هاتووە، شەڕی دوو دەوڵەت، عێراق و ئێرانی کردووە، هاتین، لە بازاڕی سونێ، ئەو بازاڕەی سەری هارووماری لێبوو، ئەوەی تومەنی هەبوو، بە دیناری گۆڕی، من پێشتر گۆڕیبووم، ئاخر ئێمە دەستەیەکی شەش حەفت کەسی، هەرێ وا بوو پێش رەشەمێ، لە دوادوایی رێبەندانێ بە دوای مام جوامێردا بێینە خوارێ، ئەو مامەش جوامێری ناو شەڕەکانە، ئەگەر گومانت هەیە، بە زمانی ئاو لە هەردوو بەری زێی گچکە بپرسە، بۆیە کۆڵەپشتم دەمێکە لە پشتە، پڕ لە قەسپ و دوو

قۆدی گۆشتە، لە کتێب و پەڕە کاخەز، هەرچیم هەبوو، لەوێم جێهێشت، دەفتەری شیعریی خۆم بە (کوردۆ)یەك سپارد، بەڵام ناڵەی جودایی، ئەوەی دۆڵەرەقە و کونە کۆتر چاویان لێبوو، ئەنفالیش نەیتوانی لێم جودا بکاتەوە، لێم جودانەبۆتەوە و ئەوەتا لە ناو کۆڵەپشتە و دەیلێیمەوە:

ئەی ئەوانەی قەت لەبیرم ناچنەوە

ئێستە بمبینن، ئەرێ دەمناسنەوە؟

ئێمە دەبوو ئێستا لە هەورێ و سەفین و خۆشناوەتی باین، بە دیار ئەستێرەوە نا، بە دیار رووناهیی شەقلاوەوە رۆژمان کردباوە، لێ نازانم بۆ، بە ئەورۆ نا سبەی، رایانگرتین و رێی بە ئاقاری شار کەوتنەوەیان لێگرتین.

پەلەمانە، بە گورگەلۆقە رێدەکەین، رێ دوورە و لە بەر ناچێ، دەڵێی دەچینە شایی و داوەتێ، دەڵێین: زوو نەگەینێ لە دەستدەچێ.

دەنگێك هەر لە دەنگی هاژەی رووبار دەچێ، رەنگە ملازم شێرزاد بێ، دەڵێ:

دەبێت زوو بگەینێ، بگەینە دەربەندێ، بەر لەوەی سوپا دەوری بگرێ و پەلاماری بدات.

هەر شێرزاد بوو روو لە من:

هەر گوتت:

پۆلێ گولەستێرە هەڵنایەن

بە کۆنە سەنگەرێ بکەومەوە..

ئەوەتا هەڵات و بە خۆشتی تێدای..

بیرمە لەوێ ،هاوڕێ نازانم کێ بوو، ئاوڕێکی دایەوە، روو لە دۆڵی ناوزەنگ و زەلێ، روو لە بەری مامەندە و قەندیلێ، گۆتی:

بمێنن بەخێر، لە جامی فڕۆکەوەش نامەوێ بتانبینمەوە.

گۆتم:

هێندە دڵخۆش مەبە، رەنگە سبەی دووەی مەمنوونیان بینەوە.

گۆتی:

وای، تۆ چەند ڕەشبینی.

ئەو کوڕە ڕاستی گۆ، ڕەشبینیم لێنابێتەوە، من لە ناوزەنگ ڕاهاتبووم، ئەو دوو سێ جارەی بە سەردان دەچوومە دیوی ڕۆژهەڵات، خواخوام بوو زووی بۆی بگەڕێمەوە، بەڵام لەو ماڵاواییە وەك بڵێی دڵم پێوەی نەبوو، ڕەنگە بە هۆی بانگی ئازادیەوە بووبێت، یان دڵم تریواندبی کە زوو بۆی دەگەڕێمەوە.

بە پێی با

بە ڕێی مەرگا

ئێ، بەر لە گەیشتن بە دەربەندی دەروازە، با کەمێ ئەو ڕێیە نیشانبدەمەوە، ڕێی سونێ – دەربەند، ئەو ڕێیە بەر لەوڕۆ ڕێی مەرگ بوو، ڕێوی بەو هەموو فرتوفێڵەوە نەیوێراوە لێی بپەڕێتەوە، مەل بۆ چینەیێ مردبێ، لەو دەو ڕێیە نەنیشتۆتەوە، دەزانی بەغدا چ لەشکرێکی دڕندەی دڕی بەو ناوە وەرکردبوو، تەقەیان لە سێبەری هەور و قاسپەی کەویش دەکرد، خۆ دوا بازگە، بازگەی تخووب، ڕێی بای نەدەدا تێپەڕێ، تەقەی لەو پەلە هەور و پۆلە باڵدارەش دەکرد کە لە ئاسمانەوە سنووریان دەبڕی، ئەو ڕێیە لە خۆوە ناوی ڕێی مەرگ نەبوو.

هەوکە ئێرە، ئەو ڕێی مەرگە، ڕێی پژدەر و مەرگە و ئەو ناوە، بۆتە ڕێی کاروانی پێشمەرگە، کەس تێنەگەیی لە شەو و ڕۆژێ،

لەشکری بەغدا، داخوا دەشتی پژدەر قووتی دا، یان دوندی مامەندە هەڵیکێشا، نابینیەوە، بۆ ناسینەوەش سەربازێ نابینیەوە، من دەمێکە سەربازی عێراقیم لە نزیکەوە نەدیوە، تۆ بڵێی سەروسەکوتیان لە شێوەی جاری جاران بێ!

رێ چۆل و هۆلە، هاتین، لە کێوەکانەوە زرم و هۆڕی تۆپان دێ، چتۆ زرم و هۆڕێ! رێك لە هاوینی ئەو ساڵەی ئەنفال دەچێ، بەڵام وێدەچێ ئەو جارە لە ترسەوە بێ و سەری خۆیان تیابچێ، ئەو هاوینە دەڵێم کە ئەنفال وڵاتی کوردی، گوند گوند لە زیل بارکرد و بردی، منیشی لە هەورێوە هەڵدایە سەری قەندیلێ، لە کونەکۆتری سەر رێ، نێوان من و مەرگ هەندە نەبوو، بە تۆپزی ئەو قەیتانەی پێوەدەچوو کە ناو لوولەی تفەنگم پێخاوێندەکردەوە..

دەست لە سەر تفەنگ هاتین، ئاقاری دوبێ و جۆلانێ و ئەو گوندانەمان بڕی، کە لە ژیاندا تەنێ ناویان مابوو، بەر لەوەی سواری عارەبانەی تراکۆتر بین، خۆ بە ترومبێلەوە بکەین، رەنگە لەو دیوەی دێی خواران بووبێ، تۆپێ لە زۆر دوورەوە هات، زۆر لە نزیکە مە لە کەسکایی و تەڕایی مێرگێ کەوتەوە، بیرم نیە تەقیەوە یان نا، لێ باشم بیرە باش لە قوڕاوی وەردراین، ئەوەشم

بیردێتەوە لە هەرکەوێ کە مەسینە ئاوێکی پتر گلدابۆوە، دەست و چاوم جوان شووشت.

لە رۆیشتنێ گەرمێن و تۆپ ساردمان ناکاتەوە، رانیە بە سێ دەنگا گازمان دەکات..

قەڵادزێ

گۆڕستانێ بە پێوە

ئەها، ئێرێهێ وێدەچێ قەلاَدزێ بێ، پێشترێ دوو جارم دیبوو، جارا ئێکێ، لە نزیکەوە و بەر لە بارکردن، ساڵی هەشتاو شتێ، هەینێ کەسک کەسک، تەڕ تەڕ، لە نێرینەی بەهارێ هەناسەی دەدا، جارا دووێ، لە دوورەوە و دوای ئەنفال و لە هاوینی تەقاندنەوە، ئەو هاوینەی لە سەری چەکوچ و سادری قەندیلەوە، لە دووربینەوە تۆز و خۆڵی مردنی قەلادزێم دی، هاواری مردنی ویم، لەتەقینەوەی خۆیەوە بیست، لەوێوە، لە داری دووربینەوە دیم، بەغدا چ هێرەیەکی بەو شارەدێیەی پڕدەری ژیان تێدانەماو کرد.

ئێستا کەس باوەڕ ناکات، رۆژگارێ ئێرە ئاوەدانی و شارەدێ بووبێت، تەخت تەخت، لادیوارێکی بە پێوە نەماوە، خشتێکی

ساغ نیـە، دارتێلێکـی قیـت نابینیـەوە، مەگـەر بـە گۆڕسـتانەکەی بزانی سەردەمانێ لەو نزیکانـە، ئـاوایی هـەبووە، بنیـادەم ژیـاوە، قەلآدزێ تەنها گۆڕستانەکەی بەپێوە مابوو، مـن لـەوێ دڵـی خـۆم بەو گژوگیایە دایەوە کە لە کـەلێنی خشـتی بـە خاکـەوە نووسـاو، مزگێنی هاتنی خاکەلێوەیان بە بینایی دەدا.

لــەوێ، لــە دەو ئــەو چــەمەی ســەردەمانێ قــەلآدزێی زینــدووی ئاودەدا، تۆپـێ، دوورنیە لە بڵندایی مامەندەوە هاوێژرابێ، لـە رۆخ جادە، لە پێش ترومبێلێ مـە ئـاگری کـردەوە، روومـەتم گـەرمایی ساچمەی گەیشـتێ، جەمەدانیـە سۆرەکەم کـە لـە ملـم ئاڵانـدبوو، کونی تێبوو، دڵمان خۆشە، کەس خوێن لە کەپووی نەهات، رانیـە بانگمانــدەکات، نــەك تــۆپ مووشــەکی حوســێن و عەباســیش نامانگێڕێتەوە.

سـلاو کێـوەڕەش، ئـەو کێـوەی وێدەچـێ خـۆری ئازادیـت لێـوە هـەڵبێ، تـۆ گزنگـی ئازادیـت بـەو دیـودا پـەخش کـرد، سـلاو ئـەو کێوەی من لە سـەری قەندیلـەوە، لـە دوای ئەنفالـەوە خـەونم بـەو دیوی تۆوە، دیوی شار و ئاواییەوە دەبینی.

دەربەند

گزنگی ئازادی

ئێــرە دەربەنــدە، ئــەو دەربەنــدەی تــا دوێــنی لــە مــنی بــە کێوکەوتوو، لـە دەوی دێـو دەچـوو، لـە خـەونیش نـەدەوێرام لـەو دەربەندە بدەم ، ئەو دەربەندەی هەر هێندەم لە دەستدەهات، لە سەری قەندیلەوە، لە دووربینــەوە لێـت بـڕوانم و نـزا بکـەم، رۆژێ بێ، بە روومدا بکرێیتەوە، ئێستا وا لەو دەربەندەوە، ئەگەر چـاوم رێشـکە و پێشـکەی نـەکردبێ، کزنگـی ئـازادی وا هەڵدێ، گزنگـی ئازادیم دی.

لە دەربەندێ ئاودیوبووین، بە کەمێ ترسـەوە پـێم خسـتە دیـوی ئاوایی ئازادی، دەتگوت لە خەون بەربوومەتـەوە، تـۆش لـە جێـی من بایت، لەگێن بوو بڵێی:

خوداوەندی خەون، لەو خەوەم مەکە.

شاری ئازادم نەدیتبوو، نە لەو دیو، نـە لـەم دیـو، لـە خـەونیش نەمـدیتبوو، مەگـەر لــە خــەیاڵ، تــەنێ لــە خــەیاڵ شــاری بــێ داگیرکاریی ڕۆم و عەجەم و ئارەو هەبوو، بۆیێ بـاوەڕم بـە چـاوی خۆم نەدەکرد، ئەوەتا لە شارۆچکەیەکم ئازاد لە (ولـەك تـەعال و ئیمشـی و جیـب هەویتـەك..) وئـەو هەڕوگیفانـە، ئیـدی ئـازادە و دەنگی بەعسە ئیزرائیلی تێدا نایە.

ئەدی ئاوەدانی و کۆڵان و جادە! دەزانن من لە کەینێوە، کێویی بە کێوەوەم!دوور لـە ئـاوایی، لـە سـنوورەوە تـا ئێـرە، جگـە لـە شێنێ، گوندێ بە پێوە نەماوە، زوو لە سـەری قەندیلـەوە دڵـم بـە ڕووناکایی قەڵادزێ خۆش بوو، ئەو ساڵە بە بـەر چـاومەوە باریـان کرد و کوژاندیانەوە و لە گەرووی ژیـان ئـاوا بـوو، دوور بـە دووری چەند فیشەکێکمان بە جاش و لەشـکری ئەنفالـەوە نـا، بـەڵام بـە چی چوو!

پێشترێ، سێ چوار جارێ، ڕانیەم دیبوو، دڵگیر و دڵنشین بـوو، وێدەچێ چەند ڕستەیەکی دڵدار ڕانیـەی لـە دڵـێ مـن پـتر شـیرین کردبووبێــت، ئــاخر شــاعیری ئــەی ڕەقیــب، دڵــی بــەو شــارە

دەکرایەوە، لە یادەوەریەکانیـدا هێنـد شـیرین باسـی دەکـات، تـۆ هەست بە تامەکەی دەکەیت.

رانیه

بەرایی ئاوەدانی، بەرایی ئازادی

ئێرە رانیەیە، رانیەی ئازاد، دەمێکە لە نێوان شێنێ و شاری ئازاد کە جێی چەندان شاری لێدەبێتەوە، جگە لە سەربازی عارەب و جاشی کوردەواری، کاروانی قاچاخچی و دوو سێ دەستە پێشمەرگە و هەندێ تەتەر، بنیادەمێك نابینیەوە، ئێستا ئێرە بەرایی ئاوەدانیە بەرەو ئازادی.

ژنێکی پانوپۆڕی، بسك شۆڕی، سپی و سۆری گەردن پڕ مەرجان و مۆری، لە سەرە کۆڵانی مزگەفتێ، ئەو مزگەفتەی کە شار بانگی ئازادیی لێوە رادەدێرا، پێشی پێگرتین:

هیزە، تا زووە برۆن کۆییێ و دووکان و ئەو جێیانە ئازادبکەن، دەنا ئەو سەدامە گوێ رەشە بە پێخواسی بە کێوەڕەشمان دێخێ.

پێشـمەرگە دەسـتە دەسـتە لـە دەربەنـدەوە دەڕژێنـە رانیـەی ئازادەوە، جاشیش رەوە رەوە تێکەڵبوون و خۆیان تێدا بزرکرد و (وا هاتن پێشمەرگێت مە)یان لە پێشمەرگە جوانتر دەگۆتەوە، بـە دەنگ نا، بەڵام بە رەنگ تەنێ کەسی قەندیلدیتـە دەیانناسنەوە، ئەها، رانیە لە سەری دەڕژێ، سەریکرد و پێل دەدا..

من خەیاڵم هەر لای بڵندگۆی مزگەفتە، لە لای رادیۆی شارە..

لە شێوەی سەردەمی پێش ئەنفال، سـەردەمی گونـد و ئـاوایی، بە سەر ماڵاندا دابەش بووین، لەگەڵ سێ چـوارێکیدی بـەر ماڵـە کۆمەنیستێ کەوتین، کوڕەکـەیان رەنگـە رزگـاری نـاو بـووبێ، لـە خزمەتمان لە سەر یەك پێ راوەستاوە، بە چاوێ لێمـان دەڕوانـێ وەك بڵێـی لـە ئاسمانـەوە بەربووبینـەوە، کچـەکەیان لـە خوشـك شیرنتر مێوانداری کردین..

خەیاڵم لای دەنگی مزگەفت و رادیۆی شارە..

لە کۆڵەپشتەکەم پەڕە کاخەزێکم دەرهێنـا، لـە پێنووسـەوە دە دوازدە دێری شۆڕشـاوی رژا، (ئاشـتی)یش دوو سـێیەکی بـۆ زیـاد کرد، ناردم، رەنگە رەنجاو یان کەسێکی لەوچوو، خوێندبێتیـەوە،

جوانی خوێندەوە، شێرزاد یان بڵێم شاگردەکەی فەهد کە گوێی لێبوو، خۆی پێڕا نەگیرا و چاوی پڕ بوو لە فرمێسك و روو لە من:

چەند حەزدەکەم من شەهید بم و تۆ بەو رستانە بملاوێنیەوە..

شێرزاد، با بڵێم زادەی شێر، حەزەکەی لە بن گڕی بابەگوڕگوڕ دێتە دی! دواتر لە (خەوی پساوەی قەندیل) لە شێوەی گیڤارا زیندوودەبێتەوە، لە (گوڵەستێرەکان کوژانەوە)ش لە گوڵەستێرە گەشتر دەگەشێتەوە.

ئەو شەوە لە ئامێزی پڕ سۆزی ماڵە مێواندۆستەکە بێ ئێشکگری و نهێنیی شەو رۆژمان کردەوە، سەرمان بە بالیفی پەڕەمووچە و دۆشەکی ناواخن لۆکە شادبوونەوە، کێ لەبیریەتی لە کەیەوە، رایەخ تاتەبەرد و چرووە، سەرین کۆڵەپشت؟ هێشتا کانی عاشقان عەشقی لەبەر دەڕۆیی، پێشمەرگە لە کانی شیلانە مەتارەیان پڕدەکردەوە و بە سەفیندا هەڵدەگەڕان، هێشتا بالیسان بینایی نەڕژابووە چەمەوە و لە پەلە هەوری زگپڕی ئاسمانی هەورێوە، رەژگوڵ ئاسا بۆ ژیانی دەڕوانی، هێشتا گەرمیان ئایەتی ئەنفالی بۆ دانەبەزیبوو، قەراج لە سەری قەرەچووغەوە بریسکەی گوڵەستێرەی دەدی، یەکماڵە دەیگۆ:

گارەم لە پشتە، دەستی ئەنفالم ناگاتیّ..

ئەوشۆ لە شاری ئازاد، ئەگەر خۆشی لێگەڕێ، لە ناو نوێنی نەرم و گەرم رەنگە بچمە خەوێکی قوولّ قوولّتر لە هی پیاوانی ئەشکەفت.

لە سەر جیّ رستەیەك وازم لێناهێنیّ، ئەو رستەیەی کە دوای بیستنی هەواڵەکە لە خۆوە بۆم هات و بۆخۆمم دەگۆتەوە:

یەکەم دەنگدانەوەی کێوەڕەشی سەرکەش لە منارەی چۆلیەوە دەنگیدایەوە.

هەواڵەکە سەرهەلّدانەکەی ئەوڕۆی هەولێرە، ئەوەی بە گۆتەی گۆتیاری: کۆمەلّیّ کۆمەنیست و چەپ و دۆستانیان، لە لای باخی شارەوە رێکیانخستبوو.

سەرهەلّدانەکە سەرینەگرت، ئاگر و ئاسنی بە سەردا باری، لیّ وەك دەلّێن:

قەلآت لە رێی منارەوە بە گەڕەك گەڕەکی گەیاندووە، ئیدی شار ترس و حوکمەتیش چاوی شکاوە..

بیرماننەچێ، پێش هەموو جێ، سەرهەڵدان لە کەڵەکێ، لە ئاوایی زۆرەملێی ئەوێ، بەری زێی گەورە سەریهەڵدا، کە قەلادزێیی و دیبەگەیی بارکراوی لەوێ کەوتوو، پێشەنگ بوون و سەر و شەهیدیشیان دا.

ئێ، وا باشە لەو جێیە گەرم و نەرمە چاوێ گەرمبکەم، کێ دەزانێ سبەی چ دەقەومێ، هەر خۆشی نا، ناخۆشییش بە خەیاڵدا دێ، قسەی ژن بسکشۆڕەکەم بیردەکەوێتەوە:

به پێخواسی هەڵگەران بە کێوەرەشا!

ئەدی کیمیا! زۆر کەس دەستیان لە سەر دڵیان بوو، برژانگیان بە ئاسمانەوە گرێدابوو، هەوکە نا دەمێکیدی، دە دوازدە باڵەفڕی بەغدایێ بە سەر کێوەرەشدا کەپرۆکە دەکەن و ئێرەش بە دەردی هەڵەبجە دەبەن، بەغدا تۆڵەی سەردەرێ و بەردەرێ دەکاتەوە، لێشاو دێنێ و خوێن بە خوێن دەشواتەوە.

باش بوو لەو دەمە کەس ژاری زاری جاشاغای گەورەی کۆییێ نەبیستبوو، ئەگەرنا ترسەکە دە قات دەبۆوە، ئەوەی بە گۆتەی گۆتیاری بە حوکمەتی گۆتبوو:

لێشاوی کوردە بۆرە بە کیمیا نەبێ، بەری پێناگیرێ.

لـە باوەشـی خـەونێکی خۆشـەوە بەربوومـەوە سـەر دۆشـەکی ئاگایی، بە دەم نان خواردنەوە، خەونەکەم بۆ خـۆم دەگێڕایـەوە، نیشـانی خـۆمم دەدایـەوە، بـۆوەی لەبیرمنەچـێتەوە، جـارێ لـە خەونەکە گەڕێ، لە بن هەیبەسوڵتان بۆتان دەگێڕمەوە.

تۆ ببینە بە شەو و ڕۆژێ چ گۆڕانێ بە سەر دنیا، بـە سـەر منـدا دێ، ئەها ((پیاوانە)) دانیشتووم و چایەو ماستم دێتە پێشـێ، تـا دوێـنێ کـوا وابـوو؟ بـە دەسـتی خـۆت تێتـدەکرد، ئـەها چـایە لـە پیاڵـەی خەتخـەتی بنپیاڵـە گوڵگـوڵی، تـا دوێـنێ کـوا وابـوو؟ لـە شووشە و بنە مەتارە چامان دەخواردەوە.

ئەدی نانی تیری، لەگەڵ ماسـتی بزنـی بیتـوێن و پـژدەری؟ لـەو ماڵەی شارۆچکەی ئازاد، هەموو شت، ئاویش تامی ئـازادیی دەدا، ماڵاوا ماڵی مێوانداری، شارێ ماڵت لێ بکەوێتەوە، تا تامی مـەرگ دەکەم، ئەمەکدار دەمێنمەوە.

ئـێ، چ باسوخواسـە؟ لـە قسـان، حاجیـاوە و ئـەو دەورو بـەرە، خڕی ئازادە و حکومەت لەو ناوە لە خۆی ریاوە و نـەماوە، ئێسـتا

هەرچـــی چـــەکدارە لـــە بـــەرەی گەلـــە و وەك بلّێـــی بابـــەلباب پێشمەرگەن و ئـەورۆ لـە قەنـدیل و ناوزەنگـەوە لەگـەڵ ئـەو پەلـە هەورە دابەزیون، ئەها، زگ لەو دوندەی کێوەرەش دەخشێنێ، بە چاوی من چاودێ، شـێوەی سـەری ئەسـپی سـەگلاویی گرتـووە و لەگژە بحیلێنێ.

ئەو شارە ورد و درشتی چەکدارە، ئـەها، بـەرێ خـۆدە ئـەو ژنـە سەر بە فۆتـە، تفـەنگی لـە شـان و گەسـك لـە دەسـتە، چـاوی لـە ئاسمانە و بەر دەرگا گەسکدەدا، چاودە، ئەو مێرە کالـە، مانـدوو مردوو، لاکەی لێوەدێ، کەچی ئەوچەکە قورسە کە کێشـی خـۆی هەیە، لە شان ناکاتەوە، ئەها ئەو منداڵە... ئەها...

رانیە چەکدارە و لە بارەگایەکی گەورە دەکا، لوولەی تفـەنگ رێ بە رێبوار نادا.

لە سەرە کۆڵانی ژنـە گەسـکدەرە چـەکدارەکە، گرتـەیێ هەیـە، حەز بە نیشاندانەوی دەکەم:

پیاوێ لە تەمـەنی هـەینێی بـابم دەبـوو، لـە سـیماش کـەمێ لـەو دەچوو، دەست لە سەر مشتووی خەنجەری بەر پشتێن، چاوی لـە

چاوم بڕی و ڕێك و ڕێك بۆم هات، ئای، نیازی چیه؟ بیر و دەستم بۆ کلاشینکۆف چوون:

کوڕە عەودوڵ ...... ئەوە تۆی؟

بیرمنەماوە چ عەودولێکی گوت، باوەشی پێمداکرد، لەو دەمە خۆزیام خواست عەودولەکەی ئەو پیاوە بام، تا دلشاد با و دلساردم نەکردباوە، حەیف هەو نەبووم! لە زاری خۆیەوە پێکەوتم کە عەودولەکەی، چوار پێنج ساڵێ دەبێ بۆتە بەردی بن گۆمێ، خەنجەرەکەشی دوای حەڤدە ساڵ زیندانی لەحەوشەی ماڵێ، لە بن خۆڵێ، لەگەڵ ئازادیی شار ئازادبووە.

نزام بۆ پیاوی عەودوڵ... بزربوو کرد، بە مرازی خۆی شاد بێ، نازانم کام هاوڕێ بوو گوتی:

ئەو پیاوە ئەگەر شێت نەبێ، هێڕە، دەنا لەو دنیایە کەس هەیە بە تۆ بچێ؟!

پەکوو! تۆ بڵێی بە کەس نەچم! هەر لەو ناوە، پیاوێ نزانم نە دینە، نە بۆی دەچێتە سەر و خۆی دین کردووە، دۆخێن بادەدا و لە بەر خۆوە:

مانگەشەو سەر لە ئێوارە دیارە

منداڵیش نەژی لە گوویڕا دیارە.

هی من بە فسێی ئەوشارە، لێتان دیارە؟

باشە، بۆ بە (دیارە)ی گرتووە؟ تۆ بڵێی مەبەستی ئازادی بێ! خۆ منیش هەستدەکەم ئەو دەڤەرە تا هەڵدەگرێ بێ سەروبەرە، هێزێکی ترسناکی بێ ناو لە جوولەیە، دواتر بە هێزی (پاتار) ناوی رۆیی، دەتگوت تیراوەیە لە ناوزەنگەوە تا بابەگوڕگوڕی گرتەوە، بەڵام بە خۆم دەڵێم، نا، ئازادی لە دەستپێکا رەنگە هەر بەو شێوەیە بێ، سەرەدەری لێدەرناکەم.

مژدانه

له کیوەڕەشەوە..

شارۆچکە مشتە و مستێکیدی ناگرێ، ئەها، لە سەری دەڕژێ، وا سەر دەکات و مل بە شارانەوە دەنێ، هەیبەسوڵتانی رەشچۆوە لە سەرباز و جاش، وا هاتین، بە بن ئەو پەلە هەورانەدا هاتین، دەڵێی میگەلە مەڕن، بای گەرمیانێ رایداون، پێچەوانەی مە، سەرەو کوێستانێ..

چاودەنێ، لێرە، لەو رێوابانە، فڕکان فڕکانە، هەر شتێ بۆنی حوکمەتی لێبێ، ئەگەر هەڵنەگیرێ و بارنەکرێ، چارەنووسی شکان و سووتانە.

جاش، وای لە جاش، نەفرەتی قەندیل لە جاش، مەگەر بەرە! دەنا سەدامیش سەری لە جاش دەرناچێ، چاو چاو، بەم دیودا

بەگەڵ تۆ کەوتووە، هاتۆتە مەتەریزی گەل و شەرەف و شەڕی بەغدا دەکات، بەو دیودا هێشتا لە ناو گەڵە و تۆپی بەغدات پێوەدەنێ.

جاشی بەرێ، جاشی بەری بیتوێن و مەرگە و پژدەرێ، هی هەموو جێ، لە خەڵك و پێشمەرگە کۆڵدارترن، لە کوشتن و خوێنڕشتن زۆر رشتن، هەندێ لەو جاشانە چ هێرەیەکیان بە وەلەکە عارەبان کرد، دەستیان نەدەپاراست، پێڕەوی گۆتەی (پەرێز پاکی)یان دەکرد، ئاگریان لە فەرمانگەی میری بەردەدا و نەیاندەهێشت پەڕەتیرێ دەربچێ، چەندی سەرم دەهێناو دەبرد سەرەدەریم لێدەرنەدەکرد، درەنگ پێکەوتم ئەو بیژیانە ! بۆ شاردنەوەی خۆیان بووە، توومەز فایل و سڕوتڕیان لە کن وان بووە..

تا دێ، چەکدار دێ، هاوڕێیەکی عارەب، ناوەکەی لە سەر زارمە، بە دوو دەستان لە سەری خۆی دەدات:

چما کورد ئەو هەموو جاشەی هەیە؟!

رەنجۆ بە لاقرتێوە:

ئەوانە جاش نین، شانەی چەکدارن، پێشمەرگەی ناو شارن.

عـارەبی هـاوڕێ شـیرێکی لێـدا، لـە ئـاو پەڕیـەوە و لـە ئاسـۆس دەنگیدایەوە.

شکان و سووتان و تالآن و بڕۆ و فڕکانفڕکـان، دڵگرانـی کـردین، بەڵام ساردی نەکردینەوە، باشە رژێم گۆڕین ئیوهایە؟ تۆ بڵێی ئەو خەڵکە تێنەگەیشتبن لـەوەی مـاڵی گشـتی چـیە؟ تێنەگەیشـتبن، دەبێ بپارێزرێ، نابێ دەستی بۆ ببرێ؟ ئـەرێ ئـەو خەڵکـە بـۆ وا داخ لە دڵن؟ دەست لە سۆبەی ناو پۆل و گلۆپی دارتێل و شێرەی ئاودەستی مزگەفتێ و قەپاغی سەر جۆگەی چڵکاوێ ناپارێزن.

خانەخوێکەی ئەو ئاواییەی لە رێی هەیبەسوڵتان هاتە رێ، ئا، بزرم مەکەن، ئێمە هێشتا لەو ئاقارەین کە بە ئاماژەی کەسـکایی، مزگێنی خاکەلێوە دەنێرێ بۆ شاخەکانی: لە دواوە کێوەڕەش، لە راستەوە بۆ ماکۆك، لە پێشمانیش بۆ هەیبەسوڵتان.. خانـەخوێی پێدەشتی کەسکایی دەڵێ:

تێناگەم ئەو خەڵکە لە کام تیرەن، مرۆ، یان کلۆ؟ هەرچیان دێتە پێشێ دەیماشنەوە.

خانەخوی کاتێ زانی نیازمان گرتنی هەیبەسوڵتانە گۆتی:

+بە من بڵێن، محەمەدی ئایشە گڵووکەتان دەگەڵە؟

نا، لە هەندەرانە.

+ وا باشە خۆ نەدەنە بەرێ، ئەو شاخە بەو نەبێ، بە دختۆر خالیدیش ناگیرێ.

+ سبەی دەبینی!

کۆیێ دەزانێ، هەولێر دەزانێ، ئەو دختۆرە، بوێرەکەی ئەیلوولە و شەهیدی هەکاری، کوڕەکەی ئایشە گوڵیش بوێری پێش و پاش ئەنفال و شەهیدی دوای رزگاری، واز لە بوێر و شەهید بێنە، سپێدەش زوو خانەخوێ دەبینینەوە، دەبینین داخوا کێ لە سەر راستە.

ئێستا هێزێکی گەورەین، هەموو ناوزەنگ لێرەین، ئەوانەش کە پێش و پاش ئەنفال لە شاریان کردبۆوە، بەگەڵ کەوتوون، هەندێ پێشمەرگەی پژدەری، دوای خۆرادەستکردنەوە، کەوتبوونە هەولێر و دەوروبەری، ئەوەتا لەگەڵ ئێمەن، نازانم بە بن زەویدا، یان لە ئاسمانەوە خۆیان گەیاندەوە ئاوایی و دەڤەری ئازاد..

ترومبێـل زۆره، بـەنزین کـەم، چ زوو بـووه قـاتوقڕی بـەنزین !

دەڵـێن، هەیـە بەنزینخانـەی ڕۆکردۆتـە بـەرمیلی گـەورەوه و

باریکردووه، باشە، هێشتا بەنزینمان لێنەبڕاوه..

شەوێ

بەهەیبەسوڵتانەوە

دەمەو عەسرە، لە ئالی گەرمێنێ، بە نێوان کۆسرەت و هەیبەسوڵتاندا هەورێکی تیر تیری هێنا، بە زمانی رێژنە دەگرمێنێ، چەند تیرە، دەڵێی عەبای ژنانی پێشانی ناو قەیسەریە، گرتیەوە بەری ئاسمانێ، ئەوەتا بە سەر ئاقاری بەری رێی خدرانا نەرم نەرم دەخونی..

ئاسمان دەستیشی لەگەڵ جاش و لەشکر تێکەڵ نەکردبێ! بەزەیی پێیاندا هاتبێتەوە رێنەدا هەیبەسوڵتانیان لێبکەینە گۆڕستان؟ ئومێد دەڵێ:

دەبوو، دوێ شەوێ گوێ لە ئیسرائیل بگرین، بزانین داخوا ئەوشۆ هەورە یان ساماڵە.

من هەڵمدایێ:

ئیسرائیل جاروبار سەرچیخ دەچێ..

پێشمەرگەیێ:

ئیسـرائیل دەسـتی لەگـەڵ ئاسمـان هەیـە و لـە کـەش و هـەوا سەرچیخ ناچێ.

زارم هـەڵێنا بڵـێم، سـپێدەیەك لـە سـەر قسـەی وی لـە چـیای پێرسمان دا، ئاسمـان دەریـای بـە سـەردا رژانـدین، پێشـمەرگەیێ قسەی بڕیم:

واز لــە رادیــۆی ئیســرائیل بێــنن، لەبیرتانچــوو؟ پیرەکــەی چوارقورنە گۆتی:

ئەوشۆ باران و تەڕوتووشیە..

لە مشتومڕی باران و ئیسرائیل بووین، هەلیبرینگاند و ئاسمان بۆ خۆ بەخەیاڵ هەڵواسینەوەش پەلە هەورێکی پێوە نەما، بۆوە ئـەو چـیتە شـینەی کچـانی پێشـانی گـەڕەکێ مـە حـەزیان دەکـرد ســوخمەی لێبکــەن، ئۆخــەیش نــەبووە تەڕوتووشــی، دەی،

هەیبەسولّتان، بۆ پێشمەرگە خۆ بچەمینە، ماندووینە، با زوو بگەینە کۆییێی تژی لە هۆزان و ستران..

دەمەو ئێوارەی هەڵمەتە، لەبەر خۆمەوە، سرووده کۆنەکە، ئەوەی بە منداڵی لە کۆڵانێ بۆ پێشمەرگەمان دەگوتەوە، لێرە وا بۆ خۆمی دەلێمەوە:

پێشمەرگەی بە هەڵمەتین..

هەوکە لە بن هەیبەسولّتانین، جاشاغای گەورەی کۆیێ، خۆ بگرە هاتین، بجەنگە و مەڕۆ، یان ئێمە یان تۆ، بەر لە هەلگەڕان بە هەیبەسولّتان، دەگەڕێمەوە خەوە قووڵەکەی ئەوێ، دەچم خەونەکە لەگەڵ خۆم دەهێنمەوە و دەگەڕێمەوە و دەگەمەوە بن تۆپ و هاوەن و گوللەی گرداری، سەربازی ئومەی عارەبی و جاشی کوردەواری.

خەوە قووڵەکەی سەر دۆشەکی پەمۆ و بالیفی پڕ پەڕەمووچە، دوای ئەو هەموو ساڵە وێنەی خۆی بیرمدێتەوە، خەون هەیە هەرگیز بیرناچێتەوە، ئەوەتا:

بابم لە سەر ئەو گردە، وا لە سەر دووگردە، لە بەستەکە بە سەر بەردەبازدا، بازمدا، گەشتر دەرکەوت، ردێنی دەڵێی باڕێزەی شاخانە، جەمەدانیەکی نوێی لە سەرە، ساقۆ درێژەکەی پێشانی لە بەرە، سڵاوی راستی داوە، ملی راستکردەوە، چەپی نەدابۆوە، منی دی، سڵاوی نەدایەوە و دەستەکانی لە سەر چۆکی هەڵگرت و ئامێزی کردەوە:

+ کوڕم، تۆ ماوی؟

– من نامرم.

خۆم هاویشتە باوەشی، خستمیە بن ساقۆکەیەوە، ردێنی لە روومەتم دەخشاند، نەرم نەرم، لە بالیفی بن سەرم نەرمتر، لە دەنگی ماچی وی بەئاگاهاتم.

دەستم بۆ بن بالیفەکەم برد، تفەنگ نەبوو، ئاخر سالانێك بوو، لە دەمی خەوێ جێی تفەنگ بن کۆڵەپشتە و کۆڵەپشتیش بالیف بوو، باش بوو زوو بیرمکەوتەوە، ئەو شەوە تفەنگم خستبووە بن لێواری دۆشەکەوە.

وای چەند خۆش بوو ئـامێزی بـاب، ئـەو بابـەی لـە میهرەبـانی و روونــاهی، زەردەشــت خــۆزی پێــدەخوازێ. خەونەکــە خــەونی گەیشتن بە ماڵێی نزیك کردەوە، دڵنیایی دامێ دەگەمێ.

خەونی خۆش، خۆشە و دڵنەواییە، تۆ ئەگەر باوەڕیشت وابێ کـە خەون لە بەری رابردووە و ناپەڕێتەوە بەری ئایندە، یـان پێتـوابێ بە گەدەوە بەندە، بەڵام کاتێ خەونێکی ناخۆش دەبـینی، رەنگـە تووشی دڵەراوکێ ببیت و ترسی دەرکـەوتنی بـەڵای ناوخەونەکـەت لە دڵ بنیشێ، ئەها، خەونەکە چی بە سەر شۆڕشدا هێناوە، ئـەو شۆڕشەی بۆ هـەلاوێردن و بزرنـەبوون لـە نـاو شۆڕشـان، شۆڕشـی کۆییێی ناوە، خۆ لە ناوزەنگەوە تـائێرە، وەك بڵێـی سـەری پێـوە نیە، ئەو کوڕە خەونێکی ناخۆشی دیـوە، گێڕایـەوە، بیرمنـەماوە چۆن بوو، کێ خەونی کێی لەبیردەمێنێ؟!

ئەرێ لـە کـوێ راوەسـتابووین؟ ئـا، بـن هەیبەتسـوڵتان، دەمـەو ئێوارەیە، ئاسمان هەورێکی هێنا، وێدەچێ دەریایێ بـارانی پێـوە بێ، بە دەردی جاری گۆرینمان نەبات، پێرسی بزربوون دەڵێم..

لـــه دەو جـــادە مشـــتومڕە، سەردەســـتە لـــە دەوری خـــۆی خڕیکردینـــەوە، زۆریـــن، چـــەند هێنـــدەی ئـــەو هێنـــدەین کـــە لـــە ناوزەنگەوە هاتین، بە قسەی سەردەستە بکەین:

ئەو ئێوارەیە نابێ خۆ لە چیا بدەین، شەڕی خۆتڕێنە..

سەردەستە چیا چیا، لە سـەردەمی (حـەرەس قەومی)یـەوە بـە شەڕدا هاتووە و تەمەنێ ئەزموونی هـەڵگرتووە، بـەڵام پێشـمەرگە لە سەر ئاو و ئـاگرە و بـەرزەفت نـابێ، شـەش حـەفت کەسـێ بـە فەرماندەی (سەنگەر)ێکی خۆشناو، زوو لێی هەڵگەڕانەوە و دایانە هەورازەکە، منیش بەگەڵیان کەوتم، ئاخر ئـەو دەسـتە کەمـە هـەر ئەو دەستەیە بووین، کە زۆر پێش رابوونی رانیە، بەتەمابووین بـە پارتیزانی بێینەوە ئاقاری هەورێ و سەفین و خۆشناوەتی.

سەردەسـتەی دنیادیتـە زۆر هەوڵیـدا، لـە کـەلی شـەیتان بێینـە خوارێ و بەو رێیـە تووشـەدا نەچـین، سەردەسـتە خۆشـناوەکەی خۆمان گوتی:

ئێمە هەر لە ناوزەنگەوە، دەستەیەکی سەربەخۆین، ئێوە بـەڕێی خۆتان، ئێمە بەڕێی خۆمان.

ئیدی ئێمەش پشتی خۆشناوەکەی خۆمان بەرنەدا و بە دوای کەوتین.

سووی ساردە، ئەی وەی! خۆ بارانە، نم نم تەڕیکردین، لە بن گوێیتی بیکاتە بەفر، گوێم تەزی، ئێوارەیەکی تووش دیارە، قسەی پیری چوارقوڕنە وەراست نەگەڕێ! راست دەگەڕێ، دڵم دەڵێ راست دەگەڕێ، ئەو پیرە ئاسماننناسانە سەرچیخ ناچن، پەنهانزانن، لەودیوی سامالەوە هەور دەبینن، دەزانن چ بایێ هەور دێنێ، دەزانن چ هەورێ بارانەی پێیە و لە کوێ دەیڕژێنێ، دەزانن لە چاوی هەر پەلە هەورێ چەند نمە باران هەیە، ئەو پیرانە وەك بڵێی دەستیان لەگەڵ ئاسمانە، کار لە ئیسرائیل و ئەوانە نین، حەمە یوسف گۆتەنی:

لە فسێی رادیۆ بەم، چ لە هەور وباران دەزانێ، لە حەمەدی بپرسە، پێت دەڵێ ئەوساڵ چەند تنۆکە باران دەبارێ و هەر تنۆکەی بە سەر کوێ و چ کێودا.

شەش حەفت پێشمەرگەی سەرشێتی تووش، هەڵتك هەڵتك بە چیادا هەڵدەگەڕێن، لە سەر ملەیەکەوە، ئاوڕماندایەوە، هێزی

گەورەش بە فەرماندەی سەردەستەی گەورە، کانەبی گـەورە، بـە ڕێچکەیەکیدی وێنەی ریزە میرانە ڕێی چیایان گرتۆتە بەر..

بـاران خۆشـی کـرد، پێناچـیٚ خـۆش بکاتـەوە، تـاری داهـات، وا تێبگەم بە چەپی چنارۆکا هەڵدەگژێین، بە بن ئاگر و کەلێنی تۆپـا پـیٚ هەڵـدێنین، زرموهۆڕێکـە زەوی دەلەرێتـەوە، ئاسمـان کـاس بووە، ئۆجـا تـۆ بـەریٚ خـۆ دیٚ، لـە بـن ئـەو ئاگربارانـەش، ئـەبوو سۆسـەن، سۆسـەنە بەغداییەکـە، لــە شـیرینی و بــەزمی خــۆی ناکەویٚ:

+ هاوڕیٚ، خۆ ڕێککەوتنەکەت لەبیرە؟

–بیرمە، بەڵام پەژیوانم.

+ لۆ؟

–جاش لە سەرباز دڕ و هارترن.

هێشتا لە ناوزەنگیٚ دانەبەزیبووین، لە بەرگی گاڵتەیـەکی ناسـك، ڕێکەوتنێکمان لە نێوان خۆمان واژوو کردبوو، ئەو وای داڕشتبوو:

((بۆوەی ناحەزان شەڕەکە نەخەنە ناو جغزی شەڕی کورد و عارەبەوە، ئەبوو سەوسەنی عارەب، سەرباز دەکوژێ، کوشتنی جاشیش لە سەر شوانەی کوردە.))

ئێ، لە گاڵتە گەڕێ، مەرگ نزیکە بە دەورماندا دەگەڕێ، راستی، ئەو لە سەرێ راوەستاوە، ئەوە ئێمەین بای مەرگ هەڵیگرتووین و بە پێی خۆمان وا بە پیریەوە دەچین.

ساڵ لە دوادوایی رەشەمێیە، دنیا دەمەو بەهارە، بەڵام هەیبەسوڵتانی بەلا، ئەوشۆ لە ئێمەی ماڵوێران و سەرگەردانێ، بۆتەوە بەفرانبار و رێبەندانی، بایەکی دێ، پێدەچێ لە قەندیل نا، لە سیبریاوە هەڵیکردبێ، سارد سارد، ساچمە لە حەوایێ دەتەزێنێ، گورگ دەبەستێ، تۆ چاودێ، لە هەموو لاوە ئاگربارانە، بەڵان هەیبەسوڵتان بەستەڵەکە و ناتوێتەوە.

ئەوشۆ ئیزرائیلمان لە سەرە، بە پەلە ساچمەی گەرمیش نەچین، تەزین و بەستنمان مسۆگەرە، من ئیزرائیل دەبینم، لە بەر روناکایی ئەو تۆپەڵە ئاگرانە دەیبینم کە بۆ دیتنەوەی ئێمە، جاش و سەرباز هەڵیدەدەنە ئاسمانێ، راستە پێشمەرگە لە خۆشاردنەوە سەر بە تیرەی قەتێیە، رەنگی خاك دەگرێ و لەگەڵ

خاك دەبێتە یەك، چاوی گورگیش نایبینێتەوە، بەلاّم تۆپەلّە رووناهی ئەوشۆ جیایە، دەلّێی لۆکسی سەردەمی بەرێیە، برۆ دەرزی لەبەر هەلّگرەوە.

شەڕ گەرمە، پەنجەی رچیومان بە سۆربوونەوەی تفەنگ گەرمدەکەینەوە، لە پالّ تیشە بەردێکی زوقماویم، رەنجۆ لە تەنیشتمە، دەلّێ:

لەبیرتنەچێ، زوو زوو پێت بجوولێنە و شان بگۆڕە، دەنا دەبیە چلوورە.

لە هەورەوە رێژنە، لە شاخەوە رێژنە، لەویانەوە ئاو، لەمیانەوە ئاگر، پێشمەرگە کەپکە شاخێ دەچێتە پێشێ، بنەدارێ دەکشێتەوە، هەیبەسولّتان سەختە و ناگیرێ، بەغدا لەو سەرە شەڕی مان و نەمان دەکات، شەو درەنگە و رەنگە فیشەك لە خشەخش بێ، (ئاشتی)یێ هەیە، دەلّێ:

کشانەوە، بردنەوەیە.

پاشەکشێ، پاشەکشێ..

لە هێرشـەوە بـۆ پاشەکشـێ، شـەڕە و وا دەخـوازێ، کـەس ئـەو قسەیە بە کەرتکە تەمۆخێ ناکرێ کە دەگوترێ:

ئەگەر جەنگاوەر هەبێ، هەیبەسوڵتان لە بارە لۆ شەڕێ.

من ئەوشۆ دەڵێم :

وا نیە، ئێرە هەیبەسوڵتانە و شەڕیشی لێناکرێ.

تۆ چاودێ، لە بن گڕ و گڕدارەوە دەبینی، ئەها، لـەو تەلانـەوە، بیکەیسیەك و ئاڕبیکەیـەك و ئاڕبیجیـەك و سـێ چـوار کلاشـینکۆف سەردەمی کلاشـینکۆف، ملیـان بـە ملـی چـەکی قورسـەوە نـاوە، ناکرێ، ئەو شەڕە بە چەند پێشمەرگەیەگی رووتەڵەی سـەرمابردڵە ناکرێ؟

وایە، کشانەوە، بردنەوەیە.

شۆڕشێکمان دا،

شۆڕشێکی دەهێنا

بیستمەوە، شێرزاد، تۆ بڵێ زادەی شێر، لەوێ، لە قۆڵێکیترەوە روو لە جاشاغای گەورە گوتبووی:

بۆت لە ناو نانی گەرم بێ، ئەو شۆ لۆ تۆ، سبەی دەتبینمەوە، بە دەستی خۆم تۆڵەی (شۆرش)ت لێدەکەمەوە.

هەر زادەی شێر روو لە شار گوتبووی:

بە بیرتدێ، دەست بەکەڵەپچەوە و جێمهێشتی؟ ببینە، دەست لە سەر چەك گەڕامەوە.

سەربردەی کەڵەپچەکە لە کنە منە، بۆ چیرۆکێکم داناوە، بەڵام نەوەکو مەرگ مەودا نەدا و لە دڵی تۆش ببێتە کول و کەسەر، لێرە گرتەیەکی نیشاندەدەمەوە:

شـێرزادەی منـداڵکار، بـە گـژ حوکمەتـدا دەچـێ، دەگـیرێ، کەڵەپچەی دەکەن، هەڵیدەدەنە ناو ترومبێل و دەیبەن، دەرفـەتێ وەردەگرێ و بە کەڵەپچەوە پشت لە شار و روو لە ئاقار ، تا پێـی تێدایـە هـەڵێ.. لـەو دەشـتە (کاوە)یـەکی لـێ پەیـدا دەبێـت، کەڵەپچەی بۆ دەشکێنێت، ئیدی لەو رۆژەوە بـە چـیا دەکـەوێت و شـار نابینێتـەوە، ئـەوەتا ئێسـتا لەگـەڵ ئـەو دەسـتەیە بـۆی دەگەڕێتەوە.

کشـاینەوە و لـەو شـەوە ئێمـە (شـۆڕش)ێکمان لـە دەسـتدا، شۆڕشێکی دەهێنا، ئەو شۆڕشە جگە لـە خەونـە ناخۆشـەکە، لـەو دیوی کێوەڕەشەوە دڵی تریواندبووی، گوتبووی:

لە رێ دەمرم، کۆیێ و ماڵێ نابینمەوە.

نەیدیتەوە، خەونەکەی وەراستگەڕا و لە خۆڕا دڵی نەیتریواندبوو، ئای، شۆرش! مەرگ تـەنها یـەك شـەو دواکـەوتبا، دەگەیشـتیەوە ئـامێزی مـاڵێ و بابـە، ئـەو بابـەی لـە سـەر تەرمەکـەت، روو لـە هاورێکانت گوتبووی:

من کوڕێکم لە دەستچوو، بەڵام شارێك کوڕم بۆ پەیدابوو.

ئـێ، ئـەو شـەوە شـکاین، دۆڕایـن، وێنـەی تـاوێر لـە چـیا غلـۆر دەبینەوە، تۆپ بـە بـن دەسـت و پێمـان دەکـەوێ، بـەوەی باشـە زەوی نەرمە، رۆدەچن و کەم دەتەقنەوە، غلۆربووینـەوە، بـە نـاو ئـاو و ئـاگردا غلۆربووینـەوە، لـەو سـەرە دوو دۆشـکە بـە رسـت شـوێنپێیان هـەڵگرتووین، لـە دوو لوولـەوە گوللـە بـە رسـت دێ، گوللەکوتمان دەکەن، گیزەی گوللە وڕی کردووین..

به دەم هەڵاتنەوە به خۆم دەڵێم: به دەسـتی خۆمـان چمان بـە خۆمان کرد؟ ئەو جارە تێدا نەچم و دەربچم، ئـەی سەردەسـتەی دنیادیتە، بەڵێن بێ، لە قسەت دەرنەچم..

له پڕ لە تەنیشتە مـن (ئومێـد)ێ بـە لادا هـات، خـۆی گرتـەوە، پڕمـان دایـێ، دەسـتمان لـە لەشـی دەگێـڕا، بـۆ بـرین و خـوێن دەگەڕاین، دەیگۆ:

واز بێنن، وێمنەکەوت.

ئێمـە باوەڕمـان نـەدەهات، توومـەز بـای رسـتێ گوللـە وەلایـدا هێنابوو.

ڕێـی کشـانەوە گەیشـتە دەو مێرگـیٚ، هــەر چـۆنیٚ پـیٚ دانێـی، دەچەقی تا سـەر گۆزینگیٚ، مـن پێیەکـەم تـا بـن چـۆکم ڕۆچـوو، ڕەنجۆ نەبا، بەپێڵاوەوە لەویٚ بەجێدەما! لەو جێیـە کـاتیٚ تـۆپ دەکەوتەوە، شلپەی دەهات، وەك بڵێی لـە نـاو دەریـا بکەونـەوە، شوێنەواریان بە جێنەدەما، بە پەرجوو گەیشتینەوە دەو ڕیٚ و نك ترومبێل، لەویٚ هێندەی نەمابوو باوەڕ بەوە بهێنم:

ئەگەر ڕۆژت نیٚ، بڕۆ مل بە ئاگرەوە نـیٚ، مـەرگ ناگـات و گیـان لەجێی خۆی نالەقیٚ!

تاو کـەوت، هەیبەسـوڵتان لـە دوورەوە روون روون، مینـا مینـای بەر رووناهی دەرکەوت، ئاسمان دەڵێی ئاسمانی دویٚ شەویٚ نیـە، بـۆ نیشـانەی ڕەشـەمێش پەلـە هـەورێکی پێـوە نیـە، ئێمـە وڕ و کاسین، سەرم دەڵێی شارە زەنگەزۆرەیە، تژی گیزەگیزە..

جغارە لە سەر جغارەم دەپێچایەوە و بـە دارجغـارەوەی بکـە و بکێشــە، مــژی وام لێــدەدا، لوولــەی چ ســۆبەیەکی دار، هێنــدە دووکەڵەی نەناردۆتە ئاسمانیٚ، کیٚ بوو دەیگۆ:

ترومبێلەکەمان زۆر دووکەڵ دەکات، ئاگر نەگریٚ!

بیرمنەچێ، لەو سپێدەیە هێشتا هەواڵی مەرگی (شۆڕش)ی کۆییێمان نەبیستبوو، بەڵام مەرگی (گیڤارا)کەی بەری کێوەرەشم لە دڵ دەرنەدەچوو، ئەوەی پێرێ بوو، کەنگێ؟ دوو سێ رستەشم بۆی نووسیبوو.

ئێ، بلێمە خوێنەرێ خۆ، لەو دەڤەرەی ئەوێ، ژنێکی تۆزێ بە ساڵاچوو، دەمانچەیەکی رووتی لە دەستی بوو، بە دەنگێکی ژنانەی پڕ لە ئاه و ژانەوە، چاو لە ئێمە، لە بەر خۆیەوە، رستەیەکی دەگۆتەوە، ئەز دوای تەمەنێ، حەزدەکەم ئەوهای بلێمەوە:

تا شار نەڕژێتە سەر جادە، پێشمەرکە سەد چیاش بگرێ، رەنج بەبادە.

هەر ئەو رۆژە قسەی ژنە راست دەرچوو، کۆیێ رژایە شەقام و بە پێشمەرگە نا، بە(بژی پێشمەرگە) حوکمەتی راونا، لە هەیبەسوڵتانەوە نا، لە خولگەی حاجی قادرەوە بانگی ئازادیی رادێرا، هاییداربە، هێشتا هەیبەسوڵتان نەگیراوە، لەشکر و جاشی وێرێ شەڕدەکەن، دەور دراون، زۆری برد تا گیرا، جاشاغای گەورەی کۆییێش دوای وەی کوێرانە شاری رشاند، دوو پێیتری

قــەرد کردبــوو، قووچــاندبووی، ئەگــەر کۆپتــەر هەڵێنــەگرتبا، شــێرزادە تۆڵــەی شۆرشــی لــێ دەکــردەوە و نەدەگەیشــتە ئــەو رۆژەی لەبڵنــدگۆی کــوردی کورتــەوە، بــە خــوێنی (شــۆڕش)ەکان پێبکەنێ.

ئێمە ئەو رۆژە نەگەیشـتینە زێـدی شـۆڕش، لـە دڵـێ خـۆم وام دانابوو، لە رۆژی ئازادیی کۆیێ، نوێژێ بۆ پەیکەری حاجی بکەم، دوایـوە خـۆم بـە دوا کـۆڵانی (بـەفری قەنـدی)دا بکـەم و لـە سـەر دەرگـاوە بــە بــۆنی شــفتەی دەســتی پلکــە شــیرنەکەم تێــربم، چ شفتەیێ، شفتەی کابانی بەهەشـتێش تـامی شـفتەی دەسـتی ئـەو ژنە شیرنەی نەدەدا، شـەو هـەبووە لـە نـاوزەنگێوە خـەونم پێـوە دیوە، رێمان گۆڕی و نەگەیشتمێ.

تەقەی خۆشی

رستێ ماچ

ئـەو رۆژە لـە سـەر قسـەی دوو خۆشـناوەکە، دامانـەوە دیـوی خۆشناوەتی، هەر لـەوێ هـەواڵی ئـازادبوونی تـەواوی سـلێمانی و دەڤەری ئەولا گەیشت، پێشتر بازیان گەیشتبوو، لە خۆشیا باڵمان گرت، ماندوێتی و دۆڕانی هەیبەسوڵتانمان لـەبیرکرد، بـەو هەواڵـە یەکەم و دوا تەقەی خۆشـی لـە تفـەنگێ منـەوە دەرچـوو، لەگـەڵ رستێ گوللە:

سلێمانی، رستێ ماچ، هەولێر نەخشەبێ لە تۆ.

هەر ئەو رۆژە، لەشکری سەر مامەندە و چیاکانی ئەو دەڤەرە، پەرۆی سپیان هەڵکرد و دابەزین و چەکیان رادەستی کـورد کـرد، ئۆخەیش نەمردم، بە چاوی خۆم دیـتم، سـوپای سـەدام، سـوپای

ئــەنفال لێــرە، لــە چــیا لــە شــێوەی تــەمۆخ هەڵدەوەشــێ و هەڵدەوەرێ، لەشکری ئەنفال بە سمێڵی سەرۆك و خۆیدا ریـا، وای لەو خۆشیە، نزا بکەن تا سەر بێت و بەرەواژ نەبێتەوە.

ڕێ

سەفین، هەورێ

هێی هەورێ! من دامنابوو، بە پارتیزانی، لە تاریکی و بـە ڕێـی بزنا بۆت بگەڕێمەوە، تـا تاریـك دادێتــەوە خـۆم بكەمـە هـەوێردە، خۆم بكەمە فەرەقەتێ، خۆم بكەمە شتێ چ چاوێ لە ڕەنگی خاكم جیانەكاتــەوە، وام دانــابوو لــە پــەنای تاشــەبەرد، لــە بــن داری ســووتاوتا، خــۆم لــە جــاش و ســەربازان بشــارمەوە، دامنــابوو، مەتارەیێ بەشی شـەو و ڕۆژێ، نـووردووە نـانێ بـایی حەفتەیـەكم بكات..كەچی ئەوەتا، جادە و جادە، بە چەكەوە و لەسـەر پشـتێ ترومبێلێ دێم و لێت دەڕوانم و جاش و سەربازیش، دەڵێـی پـایزی تۆیان گەیشتۆتێ..

دەستێكمان هەورێ، دەستێكمان سەفینە، شەقڵاوەی گوڵنار بـە دامێنی كراسـی سـەفینەوە، سـەرهەڵبڕە، هـاتین، دیـداری شـەو و

شەوڕنی جوانیی تۆ بەسەرچـوو، لـە نوێـژی نیـوەڕۆییێ بمانبینـە، پێشمەرگەی کۆڵەپشتی تەمەن لە پشتێ ببینە، هاتین، بیێ نهێنیی شەو هاتین.

وای! خۆزی لە خۆزیداران بێرەدا نەدەهاتین، ئەها، ئێرێهیێ، لەو گردێهیێ بـەودیودا ئاقـاری مارەکەیـە، مـاری بەرەکـە، لـەویێ، لـەو ساڵەی ئەنفال هێشتا سەرگەرمی بەری گەرمێنیێ بوو، نەپـەڕیبۆوە دیـوی کوێسـتانیێ، مارێـك دەتگـوت لـە دۆڵـی هـیران و نـازەنینیێ دەستچێنی ئەنفالە، هات و (سیامەند)ێکی گوڵەستێرەیی لێبردین، سیامەندیێ لە ناسکی لە سیامەندەکەی سیپانیێ دەچوو، ئـەمن لـە (گوڵەستێرەکان کوژانەوە)دا زۆری بۆ گریاوم، ڕۆندك چکیکردووە، تنۆکیێ نەماوە تا لێرەوە بۆی هەڵوەرێنم!

هەنکـە ئێمـە وا لـە بـن سـەفینە شـێتەین، دیـوی نسـیێ، دیـوی شەقڵاویێ، چاو، چاو، خۆر لە بەری هەورێوە تیشك تیشك ئـازادیی بۆ داویێ.

لـەویێ، لــە ئاسمانــەوە دوو ســیێ فڕۆکــە ڕێیــان پێگــرتین، ئاگربارانیـان کـردین، پەرتـەمان لێکـرد و دەسـتمان کـردەوە، ئاسمانمـان دا بـەر دەسـتڕێژنان، بـە دڵـی خۆمـان بـە ئاسمانـەوە

دەنـێین، فیشـەك لـە برانـە، لـەو رێوبانـە، هـەر سـەربازە چـەك و فیشەك فڕێدەدا و پەڕۆی سپیی هەڵکردووە، من لەوێ ئاشبەتاڵم دی، هی کورد نا، هی بەغدا، هەستمکرد تۆڵەی حـەفتاو پێنجمـان لە بەغدا کردەوە.

فڕۆکـە لـە ترسـی حـەفتاو پێنجـی نـا، لـە ترسـی بیکەیسـیی خۆشـناوەکە، بـە سـەفیندا ئـاودیو بـوون و نەهاتنـەوە، هەوکـە هێزێکـی گـەورەی چـەکدار، روو لـە شـەقڵاوێ، بـەرێوەن، نـزانم چەندیان جاشن، چەندیان پێشمەرگە، چەندیان...

شەقڵاوە

گوڵدانێ بوو

گەیشــتین، بــەلاَم شــەقڵاوەیی بــایی دەســترێژێکیان بــۆ ئێمــە نەهێشــتبۆوە، حوکمــەتیان بــە رێــی پیرمامــدا راونــابوو، ئــەها، شەقڵاوەیی بە محەمەدی و عیساییەوە لەو رۆژەدا گولێ دەگرن و هەنگوینیان لە لێو دەبارێ، لە ماڵە دیانان سەرکەوتین، (زرار)ێکی یەکێتی (سەرتاش)ی پێوەبوو، باوەشی بۆ کردینــەوە، ئــەو زرارە شــیرنگفتارە، پارچــەیێ هەڵوێســت و هەڵبەســتە، لــە مــاڵی وان خواردنێکمــان خــوارد، تــامی شــفتە خەیاڵیەکــەی کــۆییێی دەدا، چــایەکمان بــە ســەردا کــرد، چــایەی هێلــداری بــەری قەیســەریی بەرانبەری قەلاتێش ئەو تامەی نەدەدا.

دوای پشووێکی باش، ماڵت ئاوا زرار سەرتاش، ماڵت سەد مـاڵی وەك خۆت بەدلێ و روو گوڵناری لێبکەوێتەوە.

جادە جادە، کۆڵان کۆڵان شەقلاوێ گەڕاین، ئەوەتا هەندێ هاوڕێ لە گژن بارەگا دەکەنەوە، بیرمنایەتەوە، ئەو خانووەی کردیانە بارەگا، ماڵێ یان فەرمانگە بوو، لەوێ ماینەوە، خەڵك لێمان خڕبوونەوە، ئەبوو سۆسەن زوو لەگەڵیان تێکەڵ بوو، گرتەیەکی ئەو خڕبوونەوەم بە رەنگ و دەنگەوە بیرماوە، کوڕێك، دەڵێتە ئەبوو سۆسەن:

+ باوەڕناکەم تۆ عارەب بیت.

– لۆ، چونکێ بە کوردی قسەدەکەم؟

+ نا، عارەب و پێشمەرگە نابێت.

– لەبەرچی، نابێت؟

+ نابێت..

سۆسەن کۆڵێ ناوی سەرکردەی کۆنی کۆمۆنیستی رستکرد و لە کوڕەی دەپرسی:

+ .... دەیناسی؟

– نایناسم.

+ .... دەناسی؟

– نایناسم

بە پشتی پەنجەی دۆشاومژەی چەند داوێکی سمێڵی خستە بەر ددانیەوە و توند کرۆشتنی و گوتی:

بە من بڵێ، کێ دەناسی؟! ئەگەر فەهد و سەلام عادلت ناسیبا، نەتدەگۆ عەرەب و پێشمەرگە، کووجا مەرحەبا.

خربوونەوەیەکی خۆش بوو، شەقلاوەیی گوڵبارانیان کردین، شەقلاوەیی بە هەردوو ئامێزەوە، بە ورد و درشتەوە لە ئامێزی خۆیان گرتین و سۆزیان پێدا پژاندین..

ئای چەند ماندووین، ماندوویێتی ڕێوبان لە گیانمان دەرناچێ، تینم تێدا نەماوە، خەوەنووتکە دەمباتەوە، ئێستاش نازانم گەیشتمە کوێ و لە سەرچی و چۆن خەوتم، بۆیە بە سەر ئەو شەوەدا، ڕاسترە بێژم بە سەر ئەو چەند دەمژمێرە بازدەدەم، بۆیە نە گوتەیەك نە گرتەیەك، هیچ، خەونێکیشم نیە بۆ گێڕانەوە و نیشاندانەوە.

کۆڕێ ، ڕێی کوڕانت دە، پیرمام هاتین..

هاتین، شەقڵاوە لە دواوە، شێوەی گوڵدانی وەرگرت، گوڵدانی ئـازادی، ئاشـتی و ئومێـدێکمان بـە دیـار گوڵدانەکـەوە لـە بـاری ئێشکگری هێشتەوە، ئومێدەوارین لـە بابـەگوڕگوڕ بیانبیننـەوە، ئەوان لەوێ و ئێمەش بە دیوی شەڕدا هاتین.

کۆڕێ

جۆلانەی با

هاتین، تیچاوێکم لە سەفینە، سەفین لە بن پەلە هەوران جێ جێ سێبەر، جێ جێ هەتاوە، تابلۆیەکە بە دەستی من نا، بەڵام بە دڵێ من نەخشاوە، چەندێ بە جوانی و وسەختیی سەفینی تابلۆدا دەڕوانم، هەستدەکەم ترس پتر دەڕەوێتەوە، وا دیارە سەفینناسەکە لە خۆڕا نەیفەرمووە:

پشتم سەفین بێ، تف لە ئاسنێ دەکەم!

جگە لە سەفینی پشت و پەناش، ئێستا ئێمە چوار پێنج کۆلەپشت لە پشتەکەی لە ناوەزەنگێوە فڕیو، تەنیا باڵ نین، زۆرین، چەند تۆلازێ لەوانەی (سۆراتی)یان تێدا دەگەڕا، هاتنە ریزێ مە و ریز ریز هاتین.

حوجرانی دەروازەی بناری خوێنی براکان، ئازادیت باش..

ئـەو وارە شـێرە سـوارە، واری سـەیرانە، هـی گەشـتوگوزارە، لەگژە لـە بـەهاردا هەڵبـدا و بـۆ خاکـەلێوە لێـو بکاتـەوە، لێـرەوە خەیاڵم لە کۆچی قازوقورینگان دوورتر رۆیی:

ئەوەتانێ، سوپای ئەنفال کلکی لەناو گەڵی ناوە و تا بـن بەغـدا رانەوەستاوە، لە سەر حـەمرین ئـاڵا و ئـاور هـەڵکراوە، لـە هـەموو لاوە(ئـــــەم رۆژی ســـــاڵی تازەیـــــە) دێ و دەنگدەداتـــــەوە، رەشـــبەڵەکێکە نەبێتـــەوە، منـــیش لـــەو هـــەموو جێیـــە نـــەورۆزم هێناوەتەوە شێرە سوار ، مەنجەڵە دۆڵمە لە سەر سینی رۆکراوە و هـــەڵمی لێهەڵدەســـتێ، کـــێ لەبیریـــەتی لـــە کـــەنگێوە دۆڵمـــەم نەخواردووە ! دەستم بۆ برد، زرم..زرمەیێ هـات، ترومبێـل وەلادا هات، چ نیە، تۆپی دوورهاوێژە..

هاتین، تا لە پڕدی کۆڕێ پەڕپینەوە، تفـەنگێ مـە دەنگـی لێـوە نەهات، خەڵك خۆش بـێ، حوکمـەت پێـی پێوەنـاوە و پێشـمەرگە پێڵاوی (با)شی لە پێ بـێ، پێیناگـات، ئـەو پـردە دەڵـێم کـە لـە گەرمای چلەی هاوینێ، درەختەکانی باوەشـێنت دەکـەن، بایـەکی فێنك، سەد سوێند دەخۆی لە کوێستانی کێلەشـینێوەهەڵیکردووە

و سەفین بێئەوەی بایی سەرە پەنجەیێ فێنکایەتی لێ بقاچێنێتەوە، بێرەی گەیاندووە.

بە چاوی من، چاودەنە کۆڕێ، ئەها، لە جۆلانە دەچێ و بە بای ئازادی دەلەرێتەوە..

کۆڕێ، جارێ لای تۆمان خۆش، لە پرد پەڕیینەوە، لە هەورازەی پیرمامێ ویزە و گیزەی گوللە دێ، سەری پیرمامێ دووکەڵە، ئیدی تفەنگ هاتە دەنگ، هێڕیووین لە بۆنی باڕووتێ، بەڵام کوڕانی تینووی ئازادی، ئامادەن لە ئاگر بدەن، سەرێکە هێناویانە و نایگێڕنەوە..

پیرەمام

ستێرەی سیوەیلێ

هەڵگەڕێ، بە ناو تەقوتۆق و زرموهـۆڕا، بـە پـارێز بـە هـەورازەی پیرمامی بن دووکەڵا هەڵگەڕێ، تا گەیشتینە سەرێ، جـێ نـەمابوو نـەگیرێ، پیرمامییـان حوکمـەتیان بـە پێچـەکاندا شـۆڕکردبۆوە بەستی بەستۆڕە.

لـە سـەری سەریڕەشـەوە گوللـە دێ، هێنـدە نابـات ئـەوێش دەکەوێت و دەستدەدات، سەریڕەش گیرا و تەقە بڕا، ئێستا سـەر لەبەری ئەو دەڤەرە ئازادە، لەشـکری ئـەنفال هـەڵات و رەنگـە لـە بەری شەرەبۆت خۆی گرتبێتەوە..

بیرماننەچێ، تا دێ هێزی پاتار بەهێزتر دەبێ.

لێره نەخشـەکە، نەخشـەی ئـازادیم دەهێنـا پێشـە خـۆ، ئـەها، لێرەوه لەو جێیەی لێـی راوەسـتاوم، خولگـەی پیرمـام، ڕێ و ڕێ بگەڕێوه، تا دەگەیتەوه خڕی ناوزەنگ، خڕی ئازاده، دیاره ئەگەر بدەیتەوه ڕێی هەریر و باتاسێش، به قسەی رادیـۆی سـەرێ بێـت، تا بڕۆیت، تا دوور دوور، تادەگەیته ئەو بسـتیۆکەی ڕۆم و عـارەب و عەجەم ناویان ناوه سنوور، ئازاده، هەمووی ئـازادبووه، لـێ لـه قسان بەری بادینان هێژ رانەبووه.

هێی، قەڵات، تۆ بڵێی به تفەنگەوه بتگەمێ و وێنەی بەڵاگێڕێ به دەورتدا بسووڕێمەوه !

رەنجۆ، دیاره گوێی له وڕێنه و پەیڤینی دڵێ من بووه، گۆتـی:

دڵ له دڵ مەده، دڵم دەڵێ: دەگەینێ.

لـه چـاوێ مـن ئـەوڕۆ پیرمـام پیرمـامی پێشـانه، پیرمـامی پـێش کۆمـــار و پاشـــای بەغـــدایێ، هەســـتدەکەم (ســـەلاحەدین) و (مەسیف)ی نامۆ و داسـەپاوی لـه خـۆی دامـاڵیوه و بـه (سـەر)ی (بـەن)ەوه چـۆتەوه باوەشـی (پیرمـام)ی ردێـن بـەفریی هەناسـه شەوبایی، ئەو ئێوارەیەی ئازادی، من پیرمامم وا دی.

سـەرێکی سـەریڕەشمان دایـەوە و وەکـات گەڕاینـەوە، سـووی سارده، نایەتەوە یادم، پیرمام لەو دەمەی ساڵ ساردیی وای بـە خـۆوە دیـبێ، کزەبـایێ هـەڵیکردووە دەڵێـی لەگـەڵ ئێمـە لـە قەندیلەوە هاتووە، هەش بە سەر ئـەو کەسـەی ئەوشـۆ پەنایـەکی نیە و لە دەرێ دەمێنێتەوە، ئەگەر لە شەڕێ بێ و خۆ بە لوولـەی تفەنگ گەرمباکاتەوە، ئەگەرنا دەبێتە چلوورەی گوێسـووانە و بـن شاخان.

بە یادی شەوانی هاوینانی سەریڕەش، گەڕامەوە هاوین، شـنەی شەماڵی هەینێی سەریڕەش، گوڵاوی بوو، حەیف، لەپڕ ئـەمنێکی لە بیابانەوە هاتوو، گووی تێدەکرد و سەر و دڵی دەگرتین، چـوو، (ئـــەمن) بـــە هەڵـــدێرا چـــوو، داگیرکـــاری لەگـــەڵ وێنـــە لـــە چێوەگیراوەکەی سەدام، ئەوەی لە دەو ڕێ لادیـوارێکی گرتبـوو، بـــە دەســـتی منداڵـــە پیرمامییـــان بـــە دەم (ئـــەی رەقیـــب)ەوە وردوخاشکرا، ئیـدی ئەگـەر ئـازادی تەمەنـدار بـێ و منـیش پەلـە ئاسنێکی گەرم ساردم نەکاتەوە، هاوینی دادێ چەند شەوێ هەوار دەبەمەوە سەر سەریڕەشی ئازاد، سەریڕەشی ئێرە و بیابان دوور لە دەسەڵاتی داگیرکەری بیانی.

هێی، له خۆم هزر ساڤیلكەی خەیاڵ پلاوێ، چ بزانم پشتی ئازادی، له سایەی دەسەڵاتی خۆیی، ئێره به رەنگێ سیمبەند و دیواربەند دەكرێ، به خەیاڵیش نەشێم دوو قۆپچەی سەرێی كراسم بترازێنم بۆ شەماڵەكەی جۆزەردان وخەرمانانی، مەگەر له خەونێ بگەمەوه بەفرانبار و رێبەندانی و كلوو كلوو بەفر بگرمەوه، له بەئاگاهاتنەوەش خەمێ بنیشێته سەر خەمان!

لەوه گەڕێ، كاتی دەردەدڵ نیه، هەوكه گەرمەی راپەڕینه، ئەها منداڵه پیرمامی به نینۆك چاوی سەدام هەڵدەكۆڵن و رووی به تف سواخدەدەن، چاودەنێ، پارچه پارچەی دەكەن و پارچەی گەورەی هێندەی قەپێلكه شخاتەیەكی لێ ماوەتەوه، به دەم (بژی پێشمەرگه)وه هەڵیدەدەنه حەوا، دەیدەنه دەست با و لێی رادەمێنن، وەك بلێی به بایەكه بڵێن:

هەڵیگره، تا بەغدا رایمەگره.

ژنێكی به ساڵدا چوو، وێدەچوو داخی بیست و سێ ساڵه بەعسی له دڵدا بێ، دوو دەستی نزا و پاڕانەوەی بۆ ئاسمان بەرزكردەوه و روو له سەدامی پەرشوبڵاوی دەم با:

خودایە، خۆشت بە دەردی وێنەکانت بچی..

لامدایە مزگەفتی گەورەی سەربەنیێ، مەتارەکەم پڕکـردەوە، لـە دەست بەئاو گەیاندنیێ، لەهیکەوە کەسیێ لە ئاودەستیێ دەرپەڕی، نـازانم پلـەدار بـوو ئـان نـا، جلکـی سـەربازی لەبـەر بـوو، لـە بـن دیوارەکـە وەسـتا و دەسـتی رادەسـتبوونی هـەڵبڕی، بـە زمـانی قورئان، کەوتە پاڕانەوە:

بیکە خاتری خودا، مەمکوژە، کۆزم ساوایە..

تاهو واھ!لە کویێ هات ئەو بەڵایە! ئەززی دەست لە سەر چـەك نەختیێ کشامەوە و بە زمانی وی، گۆتم:

دەمانچەکەت دانیێ..

مـا، سـوێند بـە قورئـان بخـوا، کـە چـەکی لا نیـە، بەروپشـتێنی کردەوە، راستی گۆ، بە کوردی گۆتم:

بڕۆ، کاکە بڕۆ، من تەنگاوم!

تا لـە سـەر دەرگـاش ئـاودیو بـوو، ئـاوڕی ترسـی لێمدەدایـەوە، چاوەڕیێ بوو مردن لە رێی فیشەکێکەوە لە پشتەوە بیگاتیێ.

بەریَ خۆ دەنیَ، لە ئاسمانی بەری هەولیَریَ ، بلَند زۆر بلَند، فڕۆکە وەك چاویەشە دەسووڕێنەوە، ناوە ناوە شتیَ بە رووی چیادا هەلّدەدەن و لیَمەوە دیار نیە لە کویَ دەکەونەوە..

لوورەییَ، نەمزانی لە زەوی یان لە ئاسمانەوەیە، هات، زرم، لە دەستی لای کەندی ئەو نشیَوە کەوتەوە کە بەرایی پیرمام دەداتە یەکەم پیَچی شۆڕبوونەوە، ئەو هەورازەیەی سەرکەوتن دەلّیَم کە هیَستر بە نقەنەق و ترەتڕ، ترومبیَل بە گڕەگڕ و نەڕەنەڕ دەخات، تۆپەکە بە زمانی خۆی گۆتی:

هاییدار بن، ئیَرە تخووبی ئیَوەیە، هاتنەخواریَ مەرگە.

بەلاّم بۆ گەیشتنە شار، پیَشمەرگە چ باکی بە مەرگە !

وا باشە بۆ گەیشتنە شار، بە سەر کەمیَ کاتدا بازبدەم، ئیَستا پیرمام لە بن زەردەپەڕی ئازادیە، رۆژ لە بەری مەقلووبی شیَخان لە ئاوابوونە، لە چاوەڕیَی هەلّبوونی گلۆپەکانی سەر قەلاّتیَم، دەمیَکە چاوم بە رووناهی شار هەلّنەهاتووە، ئەو شارەی چەندی لیَی دوورترکەویتەوە، هیَزی راکیَشانی پتر دەبیَ، ئەو شارەی چەندان سالّە لە دوورەوە خەونی پیَوە دەبینم، بە دەوری

قەلاتیدا دەگەڕێم، بە ناو قەیسەریەوە دەگەمەوە منارەکەی و لە شێوەی سمۆرە پێیدا هەڵدەگەڕێم، ئەو شارەی خەون بە یانە و چاخانە و مزگەفت و سینەما و باخ و دەرۆزەکەر و شێتەکانیەوە دەبینم، ئەو شارەی لە منداڵیەوە من هێندەی بۆی شارۆنی بووم، داکۆنی نەبووم، ئەو شارەی هەندێ کەس سووکایەتیان پێیدەکرد، هەندێ کەس لە جێیان خۆیان لێی بێبەری دەکرد، بەڵام من شێتانە، دەروێشانە، زۆر کەڕەت لە (سەمەرقەند)ی مەستانەوە، مەستانە نوێژم بۆ جوانیەکانی دەکرد، ئەو جوانیانەی خۆیان نیشانی هەموو کەس نادەن..

ئێ، ئەوڕۆ بە رۆژمێری قەندیل و چیا هێشتا خاك دە رۆژی ماوە بۆ خاکەلێوە، بەڵام بە رۆژمێری هەڵەی باو دەی ئادارە و شار لە باوەشی بەهارە.

شەو داهات، لەو دوورەوە شار دەبریسکێتەوە، تۆ بڵێی ئازاد بێ؟ شاری هۆلاکۆشکێن، بەعسیش بشکێنێ؟ زەحمەتە، ئاخر بەغدا شاری بە وڵاتێ جێژ تەنیوە، دەزانی چ سەربازخانەیەکی لێیە؟ رووبەرەکەی لە رووبەری شار گەورەترە، نا، ئەو شارە بە رۆژێك و دوو ئازاد نابێ، زۆری دەوێ، شاری شێخەشەلی

خۆپیشـاندان و ڕەمزیـی ئـاڵا و خـالیقی بـیر و و پەشـێوی شـیعر، شاری بابم، کەینێ ڕادەبی؟

ئەگەر ئازاد بێ، بـە (ئـەی ڕەقیـب)ەوە دەچـمە سـەر گۆڕەکـەی دڵدار و دەڵێم:

هەستەوە، هەستانەوەی کورد ببینە..

بـە (سـەدەی بیسـتەمە)وە دەچـمە سـەرە کـۆڵانی مـاڵی خـارە تایەری پیاوی ئاسمانی و دەڵێم:

وەرەوە، کورد غیرەت گرتوویەتی.

لە سەر دیواری گۆڕستانی گەورەوە گازی حەیدەر بەقالێ دەکەم:

بـە قەڵاتێـدا هەڵگـەڕێ و ڕوو لـە منـارە، ئـەو جـارە (هـەی کوردستانێ) حێلتر بڵێوە.

دەچمە پوونگینە و دەڵێمە فازیل ڕێحانە:

برا بکوژ و کوژراوەکان زەماوەندی ئازادی دەگێڕن، تۆش لە بـرا بکوژەکەت خۆش بە.

بــەو شــەوە لــە بڵنــدایی پیرمامــەوە، خــەیاڵ بردوومــی، بانگیاننەکردبام، بە دەم بیرکردنەوە لە ئازادی خەودەیبردمەوە:

دەچینەوە کۆڕێ، بەر لە بانگی سپێدە، ملی رێی هەولێر دەگرین..

ئەوشۆ، پیرمام لە چاوی منەوە ئەستێرەی سیوەیلە بۆ هەولێر دەدرەوشێتەوە.

ئای بۆ تەتەرێ، بە پێی شەوبا رێی شار بگرێ و هەواڵی پەیدابوونەوەی من بۆ ماڵێ بەرێ، بڵێ:

کوڕەکەتان، ئەوەتا، لەو سەرە، لە پێچەکانی پیرمامێ سەرکەون، دەیگەنێ، بڵێ: کوڕەکەتان، لە گوێزی مەلەکان ساغترە، بڵێ: هەرێی داوە، سبەی زوو، بە زیندوویێتی بێ، یان مردوویێتی بگەڕێتەوە شار..

ئای بۆ تەتەرێکی شەوبایی، ئەوشۆ هەواڵی من بە ماڵێ، بگەیەنێ، پەلەمە، سبەی دنیا مەرگ و مردنە، کێ ناڵێ..

سواربووین، بەر لە شۆڕبوونەوە، کۆڵەپشتم کردەوە، لاپەڕەیەکم هەڵداوە، لە بن تیشکی لایتە گچکەکەم، چەند دێڕێکم لە (ناڵەی جودایی) خوێندەوەوە، بە دیوێ کۆڕێدا شۆڕبووینەوە.

ژنێ

لە ناو شەکردانێ

کـۆڕێ، وا گەڕاینــەوە، ئەوشـۆ مێـوانی تـۆین، ئێسـتا لـە مـاڵی سـەنگەری سەردەسـتەین، لـە کوڕەکـەیان پـتر ماچـیان کـردین، ئەوشۆ تێروپڕین، کـەمێ دژوونـین، چـەندی هەوڵیانـدا نەچـووینە سەرشۆرك، ماندووین، دوو شەوە، بایی تیلمە خەونێکیش چاومان گەرم نەکردووە.

ئــەو شــەوەی کـۆڕێ، شــەوی مــاڵی سەردەســتە، کــە لــە خۆشەویستی و شیرینی، لە ناو دانیشتن و کۆڕێ، بە (کە. ما. ك.) نـاوی دەهاتــە گـۆڕێ، شــەوێکی پــڕ لــە دڵــەڕاوکێ، دڵــەڕاوکێی سبەینێ، داخوا چ دەقەومێ، شار ئازاد دەبێ؟ داخوا کێ شـەهید دەبـێ؟ کـێ دەمـێنێ و دەگاتـەوە نـاو کەسـوکار، کـێ بـە دەردی شۆڕشـەکەی هەیبەسـوڵتان دەچـێ! لەگـەڵ هەنـدێش لـە سـایەی

دایکی سەنگەرەوە، شەو سەررێژە لە بزە، کێ هەیە بە سادەیی و میهرەبــانیی وی، بــزە نــەیگرێ ودڵــی وێنــەی ســەرقەپاخی شەکردانەکەی بەردەمی زوو زوو نەکرێتەوە.

ئەو ژنە شەکرە کە هەستمدەکرد خۆی شـەکری نـاو شـەکردانە، لەگــەڵ هــەر کەوچــکە شــەکرێ، شــەکردانەکەی دەکــردەوە و دایدەخستەوە و تەماشـای سـابیتەی دەکـرد، وەك بڵێـی بترسـێ شتێ بەربێتەوە و لەو هەموو جێیە بکەوێتە ناو شەکردانەوە.

ژنە شەکر، کوڕەکەی توند لە ئامێز دەگرێ و دەڵێ:

برایمــە، ڕۆژی هــەزار جـار لــە دەورت گــەڕێم، لــە دەوری ئــەو برایانەشت گەڕێم.

ڕەنجبەر لە بن لێوانەوە و پڕ لە بزەوە دەڵێ:

ماخرا، چەند لێکدی دوورن، سەنگەر لە کوێ، برایم لە کوێ؟

منیش بە دەنگێك هەر ئەو بیستی:

نا لێکدی دوور، نین، ئەدی برایمی یەکەم لە نـاو ئـاگر سـەنگەری نەگرت، ئەوەی پەڕەسێلکە ویستی بیکوژێنێتەوە!

ئەوە یەك! سەنگەرێ ئاشکرابوو، سەنگەر نیە و برایمە!

ژنە شەکری دیار شەکردان، ناوە ناوە لە دڵەوە دەڵێ:

چاوی منن، دڵی منن، ئەو هەموو کوڕە کوردە چەك لە شانە، هەموو کوڕی منن..

دەستی لە ملی کوڕەکەی دەکرد و روو لە ئێمە، دەیگۆ:

هەمووتان ئەو کوڕەی منن، بەخێر هاتنەوە، لە ناوزەنگەوە تا ئێرە، بە پێڵاوی بە قوڕەوە، سەر سەر و سەر چاوی دایکی خۆتان، بەخێر بێنەوە، چانەبوو هاتنەوە، کوڕە خۆ عارەب بە پەندی بردین، بەغدا نیوەی رێیان بێ، بە مێوانداریش نەیانبینمەوە، نەنکم لە خۆڕا نەیدەگۆ: نە شیری حووشتر نە دیداری عارەب.

کوڕەکەی دەڵێ:

هۆ دا، ئەو چ دەڵێی؟ ئێمە هەموومان کورد نیین، عارەبەکیشمان دەگەڵە.

دایك مستەکی توندی لە سینگی خۆی دا :

هەیڕۆ، کوڕم وا مەڵێ!

کوڕ:

دایێ، لۆ؟

دایك کەمێ داما:

ئۆجا، خۆ من دەگەڵ عارەبی پێشمەرگەم نیە.

کوڕ:

دەی، دایە، بزانم عارەبەکەی ناومان دەناسیەوە؟

دایك، پەنجەی دۆشاومژەی منداڵانە بۆ من درێژ کرد:

کوڕم، خۆ کۆرە نیم، ئەو ڕەشوبرژە چاوڕەشە هەوە.

من گرژیمەوە و قسەم نەکرد، هەموو لە سەر پشت کەوتن، حریتەی ئەبوو سۆسەن، لە سەریڕەش دەنگیدایەوە، کوڕ گوتی:

دایە، تەڕ عارەبت ناسیەوە!

بـەڵام دایـك لـە قسـەی خـۆی نەهاتـە خـوارێ، منـیش دابوومـە بێدەنگی و ورتەم لێوەنەدەهات، بۆیە پـتر لـە سـەر قسـەی خـۆی رشت بوو، بوونـە عـارەب بـۆ مـن خێـری دایـەوە، ئـەها، دایـك لـە هەمووان پتر رێزم دەگرێت و چایە لە دوای چایەم بۆ تێـدەكات و بە بە زۆر بە زارمەوە دەكات، ناوە ناوەش دەڵێ:

خۆزی لە خـۆزی داران، لەبـەر خـاتری ئـەو عارەبۆكـە، عـارەبیم دەزانی..

ئەوجا عارەبی هاوڕێ، زاری بۆوەو ناوە ناوە، لە شێوەی كێشـی هەمزاغا و سمێڵە سۆرەكەی، روو لە دایكە شەكر:

دایە، خۆ هەموو قوونڕەشەك عارەب نیە !

دایك عارەبی خۆی دیتبۆوە و چ قسانی بەگوێدا نەدەچوو.

بەر لەوەی خۆ باوێمە ناو جێ و بـە خـەیاڵی شـار و گەیشـتنەوە باوەشـی دایـك و بـاوك و كەسـوكار، بچـمە خـەوێ، پیـاوێ وەژۆر كەوت، سەردەستە:

+ چما تۆ نەكوژراوی؟

– خوارزا، بۆ بکوژرێم، کۆزم ساوایە.

ئەو پیاوە کەسێکی نزیکی ئەو ماڵە بوو، جاشێکی جاشدار بوو، سەردەستەی چەند جاشێ بوو، چەکو تەقەمەنیی زۆری رادەستی حیزبێکی ناو بەرە کردبوو، بەوە زۆر لێی توورەبوو، زۆر لێی پڕبوو، هێندەی نەمابوو، وەك مریشك سەری هەڵکێشێ، پرسی:

ئەدەی بۆچی نەتدا ئێمە؟

کابرا زمانی تێکئاڵا:

ئاخر، وام زانی ئێوە نەماون..

چەند سۆر بوو، سێ هێندە سۆرهەڵگەڕا:

بە سکورتی شکاوت، دێیە بەر چاویشم؟

کوڕ تفێکی لێکرد، زۆر سەرکۆنەی کرد، شرتوشۆی شکاند، دایك پێش ئێمە هاتە نێوان و نەیهێشت بقەومێ، لە جاش گەڕێ، خەوم دێ، سەرخەوێ نەشکێنم، سبەی لە گەرمەی شەڕێ، بە دەستدەگیرێم! شەوتان شاد، نزادەکەم، سبەی لە سەر قەلات یەکتر ببینینەوە.

بەستۆڕە

دەفی دەستی سپێدە

کۆڕێ، لە ناو جۆلانەی خـەوە، پیرمـامیش لـە بـەرخی تێـر شـیر دەچێ، خەوێکی ناسك خەوتووە، ئێمە لە تاریکی و بـێ مـاڵاوایی جێمانهێشـتن، رەنگـە هێشـتا دەروێـش بـرایم بانگینـەدابێ، دنیـا تاریکە، لە پێچەکانی پیرمام نەرم نەرم ، بـە پێـی گێـڕی یـەك و دوو، بـەرەو بەسـتۆڕە، بەسـتۆڕەی تـژی لـە هـوردە سـەربردە، سـەربردەی سـۆر و سـپی و زەرد و هەمـەرەنگ، هـی بـەیبوون و خەزێمە و گوڵیکەی نەورۆزی، شۆڕدەبینەوە، ئای دەروێش، دەبێ بگەمەوە دەف و دەنگ و بانگدانت؟

نـەرم نـەرم، شـۆڕدەبینەوە، رێ کشـومات، نـە ترومبێلـێ لـە پێشمانە، نە ترومبێلێ بە رووماندا دێ، بـەڵام لـە پشـتمان هەیـە، دیار نیە ئەو رێوبانە تا کـوێ ئـازادە، ئـا، لـە بیرمچوو بڵـێم، لـەو

دەستەیەی لە ناوزەنگەوە هاتین، ئێستا تـەنها چـوارمان لێـرە لـە نێـو ئـەو ترومبێلـە سـەر کـراوە، دەسـت لـە سـەر پەلاپیتکـە راوەستاوین:

رەنجبەر، ئەبوو سۆسەن، سەنگەر، ئەز.

بەڵام کۆمەڵێ کۆنە پێشمەرگە و شانەی شار و ئەوانەمان بەگەڵ کـەوتوون، پێشـمەرگەی دیـوی رۆژهەڵاتیشـمان لەگەڵـە، سـێ چوارێکن، بیرم نیە، دیموکرات بـوون، یـان کۆمەڵـە، یـەکێ لەوانـە سەربردەیەکی ناسکی هەیە، با دنیا برێ رووناهی تێکەوێ،هـەینێ دەیگێڕمەوە.

دیارە ئێمە ئاگادار نین، لە چەند لاوە و لە چ دەمـێ پێشـمەرگە بە نیازن بڕژێنە شار، دواتر زانیمەوە، دەسـتەی کانـەبی گـەورە و ئەوانیدی کە خۆیان چەند قات کردبۆوە، دوای شەڕی لای دەربەند و ئەوانە، لە رێی کەسنەزانەوە، خۆیان بە شاردا کردبوو.

ئـێ، سـپێدەیە، چـاوی تیـژ لـە نزیکـەوە، گـورگ و سـەگ لێـک جیادەکاتەوە، بەڵام پێشمەرگە و جاش نـا، ئێـوە دەزانـن هـەینێ ئـەو دوو جـۆرە چـەکدارە بـە چـی دەناسـرانەوە؟ نیشـانەی

پێشــمەرگە لــە دوورەوە دیــارە: کۆڵەپشــت و مــەتارە، پــیلاوی ئەدیداس و سەمسـوونگ، هـی جـاش کـوا وا بـوو! پێشـمەرگە بـە دارجغـارەی داربــەلالووك و کیســە تــووتن، بــە ملیــوانی کراســیش دەناسرایەوە.

ئەریٚ لە پێچی کەریم حەشاش بوو، یان ئەویدی؟ لـە دەو جـادە کۆمەڵێ چەکدار راوەستاون، ئای، جـاش نـەبن، کەوتینـە بۆسـە؟ تفەنگ سوارە، لە سەر پێیە، باش بـوو، بـەر لـە راکـێش راکـێش، ناسرانەوە، دەستەی (کۆسرەت)ی یەکێتی بوون، ئەو فەرماندەیە لـەو دەڤـەر و نـاوە، نـاوی بـە ئـازا دەرکردبـوو، هەروابێتـەوە بـە گۆتەی گۆتیاری:

لەو فەرماندانە بوو لە نزیکەوە سەرپەرشتی شەڕی دەکرد، نـەك وەك هەنـدیٚ کـە لـە دوورەوە، لـە بێتەلـەوە، فـەرمانی هەڵمـەت و هەڕنـە پێشـیان دەدا، یـان دیلیـان بـە دەستبەسـتراوی دەهێنایـە پێشــی و دەمانچــەکەی دەردەهێنــا، زرم، بــە گوللــەییٚ ســاردی دەکردەوە، پرسیمان:

+پێش ئێمە، هێز رۆیشتووە؟

–بڕۆن، مەترسن، پێشمەرگە گەیشتوونەتە بن شار.

لە سەر پردی بەستۆڕە، دەنگی دەف هاتە گوێم، هەر هێندەش نا، هەستمکرد دەف لێدانەکە بۆ بەرێکردنی منە، ئەوەتا لە ناو دارەبازەی سەر دەستانم و دەمبەن بۆ گۆڕستانی سەید مارف، لەوەش خەیاڵتر، لە ناو دارەبازە دەستم دایە پێنووس و لە سەر کفنەکەم دووسێ رستەی شینم نووسی، لەو دەمە بابم بانگیکردم، هاتبوومەوە ناو ترومبێلیش گوێم هەر دەزرینگایەوە و دارو بەردی بەستۆڕە لە من بووبوونە دەف بە سەر دەستانەوە.

نازانم خەون بوو، خەیاڵ بوو، ئیدی لە سەر پردی بەستۆڕە، دەف لە ختوخۆڕا ئەو بەزمەی پێکردم..

بازۆ، پرد و پێچی خانزادمان بڕی و سەرکەوتین، تەقوتۆقە، دنیا رووناهی تێکەوت، لە ئاسمانی هەولێر زرموهۆڕە، هاتین، ئێمە هێشتا لە ناو ترومبێلین.

ئەها، پێشمەرگەیەکی دیوی رۆژهەلات، کۆڵەپشتەکەی کردەوە، خۆدیك و مووکێشی دەرهێنا، کەوتە دەرکێشانی مووی روومەت و بن چاوی، برادەرەکەی گوتی:

+ماڵته، ئێستا وەختی مووە؟

– هەستدەکەم، مردن نزیکە، بۆیە وەختیەتی.

+ بە خولای تێکچووی..

– کوڕە، بۆ تێناگەی؟ کاتێ کچە شاری هاتنە سەر تەرمەکەم، حەزناکەم ناشیرن دەرکەوم، با بڵێن:

وای لەو کوڕە قۆزە..

لەو گوتەیەوە بیروەری کەسێکم بیرکەوتەوە، ئەگەر ئەولیای چەلەبیش نەبێ ، کەسێکە وەك وی، شتێکی نزیك لەوە دەڵێ:

کاتێ گەنجی کوردیان دەبرد بۆ بەردەم قەنارە و گوللە بارانکردن، تاکە داواکاریان ئەوە بوو، سەروریشیان جوان بتراشن، تا دوای مردن ناحەز دەرنەکەون..

دەی، ئومێدەوارم، ئەو کوڕە مووکێش لە دەستەی دیار خۆدیك، بێ بەلا بێ و کیژە شاری مەرگی نەبینن.

رەنگە گەیشتبینە ئەو رێچکەیەی کە لە جادە دەبێتەوە و دەتباتەوە بیرکۆتی پەشێو، تۆ ئەگەر حەزتکرد، بڵێ هی عەزیز

محەمەد، لەوێ (ئەو جارە بێمەوە)م بیرکەوتەوە، دەگەڵ پەشێو و لە بەر خۆمەوە گوتمەوە:

((ئەگەر ئەمجارە بێمەوە

بەیانیان وەك بەرخۆلەیەكی ساوا

لە ناو قەرسیلی پاراوا

تلدەخۆم و

گیایەكی تفت تێر تێر دەجووم،

تا كفت دەبم

شەو بەلەكم لە شەونمی سارد هەڵدەسووم.....))

تەقە لە گەمەی ناو قەرسیل و گیا خواردن و شەونم و لێستنەوەی خاكی كردم..

زیل

کلیلی دەرگای شار

لــە لای بازگــەوە، دۆشــکە جــادەی داگرتــووە، گوللــە دەلێــی کەلامزی گەورەیە هەڵدەقۆزێتــەوە، وای، لــە چ ســاکەگۆڕێ لێمــان قەوما، لێرە ئاهی تەمتومانیم بۆ قەندیل هەڵکێشا، قەندیلی پشــت و پــەنا، لــەوێ پێشــمەرگە لێــی بقــەومێ، تیشــە بــەردی وا پــەنای دەدا، بــە مووشــەکی حوســێن و عەباســیش نــاقرەنجێ، وای، لــە خۆمان، چ دوور نیە ئەو دۆشکەیە جێمان بکاتە ئەوجێ!

دابەزیین و تفەنگ هاتە گۆ، لەو دەشتە لە ســەر زگ راکشــاین و جێی دۆشکەمان دا بــەر دەســترێژان، دامانبیێــژان، نــازانم کــێ بــوو گۆتــی:

هەر کەسێ شەڕی نەدیتووە، دوورکەوێتەوە و نەیەتە پێشێ.

چی وا نەماینەوە، ئەوانیدی کشانەوە، لە پشتمانیشەوە هێزی گەورەی پاتار چاوەڕێی ڕێ کردنەوەیە، ئەو هێزە لە سوپای کلۆ دەچێ، ئەگەر بە شار وەربێ و پێشی پێنەگیرێ، تەبارەی ژیان گوڵەگەنمێکی بە پێوە پێوە نامێنێ.

ئیدی پێ پێ، بە شەڕ چووینە پێشێ، لە پشتە من کەسێ وێی کەوت، بەلاَم نەکەوت، برین سووکە و بەقۆڵی کەوتووە، کشاندیانەوە پشتەوە، دۆشکە لە تەقە ناکەوێ، ئەو ناوە دادەبێژێ، کردیە سەرند و بێژینگ، گوللە گۆل دەکات! بە ناو لاقانـدا گیـزەی دێ، بەلاَم پێشمەرگە لە گوللە گەرمترن و ناگەڕێنەوە و ناپرینگێنەوە، زۆری برد تا دۆشکەیان قیرەبڕ کرد.

دەستکەوتی ئەو شەڕە، شەڕی بازگە، تەنێ زیلەکەم لەبیرە، بیرم نیە کێ بوو، گوتی:

ئەو زیلە کلیلی کردنەوەی دەرگای شارە..

ڕەنگە لە دڵێ خۆ گوتبێتم: خودا بە زارتا بڕوانێ. بابێ سۆسەن، ئەو کوڕە عاربەی، حیزبایەتی لێدەرکە،

سەرەدەری لە هەموو چتێ دەردەکا، بە تەلە تێلێ، زیلی بە کارئێخست، باژۆ..

زیل، دووەم جارە سواری زیل بم، جاری بەرێ، بەر لەوەی بەچیا بکەوم، لە نزیک سینەما سیروان، بێریە سۆرێ گرتمی و چەند جغارەخۆرێ لە ناو زیل دەسبەسەری کردم، جاری گۆرین زیل گرتمی، بەلاّم ئەو جارە ئێمە زیلمان گرت! باژۆ..

لە ناو زیل، لەدایکبوونی ناوزیلم بیرکەوتەوە و گوتمەوە، زیلەکەی رەفیق سابیرم مەبەستە. ئەوەی دەلێ:

منداڵە کوردێ

لە پاشکۆی زیلا بۆ پێشمەرگایەتی لە دایکدەبێ.

باژۆ، لە ئاسمانێ گڕوهۆڕ و زرموهۆڕ، لە چەند جێیەکی شارەوە دووکەڵ بەری ئاسمانی گرتووە، باژۆ، لە شۆڕشەوە بۆ شەستی و باخچەی خانزاد، وا جوانە گرتەی جوانی ئەو جادە رەشبەڵەکە نیشانبدەمەوە:

له ناو زیلیٚ و دەست لە سەر چەك، روو لە ئەرد و ئاسمان، رووەو شار دێین، لە ئاستی کارگەی جگەرە، حەزمچووە جگەرە، ئای بۆ پاکەتیٚ، چەند ئاسان دەردیٚ و هەڵدەبیٚ و بە لالێوەوە دەگیریٚ، لە بای غاری زیلیٚ، جغارەیەکم پێچایەوە، دوو مژم لێنەدابوو، دەستڕێژیٚ نازانم لە کی لاوە هات، لەگەڵ خۆ نەوی کردنیٚ، جغارە چوو، بەڵام دارجغارە ما، جێی دەستڕێژ، دەستڕێژە، هاتین و دەستڕێژ نەیگێڕاینەوە.

شۆڕش، قەڵات

خەیاڵی بادە

ئێـرە شۆڕشـە، چ شۆڕشـێ! باوەڕناکـەم شۆڕشـی بـەرێ بـێ، شۆڕشی بەر بە چیاکەوتنم ، تـۆ وەرە، بـە چـاوی مـن چـاودێ، چ ڕەشبەڵەکێکە جـادە، ڕەشـبەڵەکی رابـوون و سـەرهەڵدان، ژن بـە کلکە دوودەو و تیرۆگەوە، پیاو بە خاکەناس و پەرچیغەوە، منداڵ بە دارلاستیق و کوچکە بەردەوە، پڕ بەو جادەیە:

بژی هێزی پێشمەرگە، سەدام لە سەرە مەرگە..

ئێـرە شۆڕشـە، لـەو دوورەوە تیلمـێ لـە بڵنـدایی قـەڵاتم لـێ دەرکـەوت، هەسـتمکرد، جەمەدانیەکـەی بابمـە، پـتر دەرکـەوت، کتومت لچکی کەواکەی دایکمە، وای، ئـەها ڕۆژ تـازە گزنگـێ خـۆ

دەداتەوە لە دوو سێ پەنجەرەی قەڵاتێ، بە چاوی من، جوان چاودەنێ، جگە لە هی ئازادی، چ نەخش و نیگارێکی ناگاتێ.

لە ناو درووشمی ژنانی شۆڕش و بە دیار قەڵاتی جەمەدانی وکەوێ و گزنگەوە، گریانم هات، بە زۆر خۆم گرت.

جادەی شۆڕش، بە کۆڵەپشت و چڵکنی و سەر و ریش، کوڕەکانی خۆی ناسیەوە، هاتنە پێش زیل، من تیچاوێکم بە قەڵاتەوەیە و لێینابێتەوە، رەنگە لەو ساتە بەو کۆترە تەریوە چووبم کە لە نیشتنەوەیەك، لە دوورەوە هێلانەی خۆی دەبینێتەوە و ملەقوتەی بۆ دەکات..

لە ناو هەلهەلە و تلیلیلی ژنان، روو لە قەڵاتێ، بۆم هات، هەندێ دێرە شیعری شورشاویم بۆ هات و لە سەر زیلێ پڕ بە گەروو بۆ گەڕەکی شۆڕشم خوێندنەوە، رەنجۆ دەڵێ:

بڵێ، بڵێ، رۆژتە..

بابێ سۆسەن لە جامەوە سەر دەردێنێ، بە پێکەنینی شیرن و گاڵتەئامێزانە دەڵێ:

کوڕە ئەتوو چی، لۆرکای؟!

باوەڕ بە چاوی خۆم ناکەم، ئەوە منم لە جادەی شۆڕشـەوە، بـە جلك و چەکی پێشمەرگایەتی، بە سواری زیلـی سـەربازی، بـە نـاو رەشبەڵەکی رزگاری، رووە و قەڵات دێم؟ ئەوێهێ قەڵاتە؟ وا لە بن دوو سێ پەلە هـەوری لـە بـەفری قەنـدیل سـپیتر، لـە بـن تیسـکی گزنگـێ، لـە نیگـام دەدرەوشـێتەوە؟ تـۆش لـە جێـی مـن بایـت، دەتگۆ:

چاو بە هەڵە چووە.

وا هاتم، شاری منارە و قەڵاتم، چا نەبوو، گوللەیەکی دۆشکەکەی بازگەم نەگێڕایەوە، چا نەبوو، لە پشت شەقڵاوێ لە فرۆکەوە پەلە ئاسـنێکم نەگرتـەوە، چـا نـەبوو، لـە هەیبەسـوڵتان مینـا شـۆڕش رەقهەڵنەهاتم، لە بەری کێوەڕەش بە دەردی گیڤـارا نەچـووم، لـە چەمەکەی قەڵادزێ، تۆپەکەی نـازانم لـە کیهـە کێـوەوە هـاتوو بـە وێنەی قەڵادزێ هەر پارچەیەکمی بۆ جێیـەك هەڵنـەدا، وا بـا، خـۆ ئێستا قەڵاتم نەدەدیتەوە، بە پێشوازیی شار شاد نـەدەبووم، ئـەز لـە نـاوزەنگێ، زۆر جـار سـەر لـە سـەر کتێـب، خـەو نـا، خـەیاڵ دەیبردمەوە، دەیبردم، لە سەر پشتی پەلە هەورێ دەگەیشـتمەوە

شار، شاری ئازاد، گەرەك بە گەرمی خۆشهاتنەوەی لێ دەكردم، كۆڵان گوڵیان بۆ دەهێنام، ئۆخەیش، خەیاڵی سەر كتێب، وا لە جادەی شۆڕش هاتە دی.

بە جادەی نێوان باخی خانزاد و خەستەخانەی كۆماری، بە پارێز بەرە و قەڵات هاتینە خوارێ، سی مەتریمان بڕی، تەق و تۆقە، لە ئاسمانەوە ئاگر دێ، هاتین، قەڵات نزیكە، چاوت تیژ بێ، بنجە تۆركەی قەدی دەبینی! بە دەستی راست پێچمان كردەوە، بە پێش پەروەردەدا هاتین، لە سەرە كۆڵانی سینەما سیروان، ئەو جێیەی بێریە سۆرەكە لە زیلی پەستام، تیچاوێكم دا قەڵاتێ، رەنگە گوتبێتم:

بە ئازادی بتبینم.

گەیشتینە بەردەم بانقەكە، دیتمان چەند كەسێ لەگژ بوون دەرگای بشكێنن، بە هەڕەشە دوورمان خستنەوە، لەوێ لە ئاسمانەوە بووە ئاگر باران، بە پڕەپڕ خۆمان هەڵدا و دامانە بن دیواران، پێشمەرگە بە ئاگر و ئاسن وەڵامی ئاسمانی دایەوە.

وای، کەس نەبینێ، گـەنجێ دەتگـوت لاولاوە، پشـتی بـە دەڕاب دابوو، بە بەر چاومەوە بەلادا هـات، خـوێن بـە سـینگ و بەرۆکیـدا چـۆڕاوگەی بەسـت، پەلـە ساچـمەیێ بـە لاملـی کـەوتبوو، کـەوت، هەڵماندایـە نـاو زیـل، تەماشـادەکەین، دەلینگـی سۆسـەنیش بـە خوێنە:

– ئەوە چیە، تۆشی پێکا؟

+ هی من چ نیە، کۆنە.

– کۆن؟!

دوو برینی گچکەی بە پێوەیە، وێدەچێ برینی ساچمە بن، بـەڵام هەر بە پێوەیە و باسیشی ناکات، توومەز لـە شـەڕی لای بازگەکـە پێیکەوتووە، ئیدی، هەردوو بریندار و لەگـەڵ یـەك دوو کەسـیدی، باژۆ بۆ خەستەخانە.

نەگەیشـتبووینە بـەردەم مـاڵی پێشـووی رەسـووڵی حـەیران، دیتمان زیل بە سۆسـەنەوە پەیـدابۆوە، بریندارەکـەی گەیانـدبووە خەسـتخانەی کۆمـاری و بـرینی خـۆی پیشـان نـەدابوون، بـە

پارچەیەکی پشتێنەکەی جوان بەستبووی، سواری زیل بووینـەوە، لە خڕلاوە تەقوتۆقە، بە پارێزەوە بازۆ..

هــاتین، دامانــەوە جــادەی دختــۆران، بــەرەو ســیمەتری شـۆڕبووینەوە، لـە نزیـك بادەفرۆشـی شـێخان، ڕێـك لـەو سـەرە کۆلانەی کە ئەویٚ سالیٚ، عـارەبێکی قـاتزەیتوونیی فیلەتـەنی، لـە ترومبێل بۆم دابەزی، ئەگەر وەستای داربەستیم نەدەهاتە پێشی، بە زللەیەك سەری دەپەڕاندم، ئـەو سـەربردەیە لـە (کـۆلان کـۆلان گێڕانەوە) بە درو‌داو گێڕاومەتەوە.

گیزەی گوللـە گێـژت دەکات، بـە شۆسـتە و دیـوار دەکـەویٚ و هەلدەقۆزێتەوە، لە زیل دابـەزیین، لـەو سـاتانە بێـوەی بیببینیـت، بێوەی هەست بە پێی بکەیت، مەرگ بـەرەو رووت دیٚ، ئەگـەر لـە نیشانەشەوە نەبیٚ، بە گوللەی وێل دیٚ.

دەترسم، لەو گوللانە دەترسم کە کەس نازانیٚ لە کی لاوە دێـن، شـەیتان دەلـیٚ، بـە فیشـەکیٚ تـۆپ و کلیلـی شـێخان بشـکێنە و چارەگیٚ ویسـکی بکـە مـەتارەوە و نـاوە نـاو فڕێکـی لێـدە، بـادە لەگینە ترسی مردن دوورخاتەوە، دەمێکە دەمم لێینەدواوە، لەویٚ

لە پێش دەرگای بادەفرۆش، لە بن ئاگر و ئاسن بۆ چەند ساتێ

خەیاڵی بادە بردمی.

تەیراوە

هاواری لە فنجانی دارتێلەوە

لە سیمەتری پەڕیینەوە بەری شەستمەتری، رێی عەنکاوە، دەست لەرزینەکەی ئێرەم بیرکەوتەوە، ئەو ساڵەی لە خڕبوونەوەکەی قوتابیانی زانکۆ، ئەوەی بەردەم سەرا، کاتی وەلەکە بەعسی بە پەرچیغ و قۆنداغە تفەنگان بە ناومان وەربوون، من لێرە، لە چاخانەی ئەو قوژبنە خۆم گرتەوە، پێدەچوو زۆر ترسابم، ئاخر پیاڵەم لە دەست دەلەرزی، بەڵام ئێستا ترس ناناسم، رەنگە من لەو کەسانە بم، دارا چاوشین گۆتەنی:

پیاو نەوێرۆکیش بێت، تفەنگ پیچی بوێریی دەداتی.

بیرمان ناچی، ئێمە نیازی گەیشتنی سەربازخانەمان لە سەرە.

بــەر لــە پەڕینــەوە، تــۆ بــەرێ خــۆدە بــەری ڕۆژهــەڵات، بــەری تەیراوە، ببینە چ هەستاوە، بەری ماڵی سابیر سارووخ دەڵێم، ئەو شەقاوەیەی زوو، لە ناو ساکەگۆڕی یاری، بە تۆپە سارووخیەکەی تــۆڕی گــۆلی دڕانــدبوو، چــاوی ســەربازی شــکاندبوو، لــەوێ ئەفسەرێکی عارەب گوتبووی:

سەگباب کورد، تۆپی تۆپانێی لە تۆپی دەبابەی ئێمە بەهێزترە.

بەری ڕاپێچخانەی پێشوو، ئەو جێیەی سەردەمانێ، ساڵ ساڵــ گەنجی هەژدە ساڵیی ڕاپێچی سەربازی دەکرد و زۆریان بە شەل و گێڕی، بە دارشەق و کوێری، یان هەر نەدەهاتنەوە.

بــەری کــورد و عــارەب، ئــەو باخچــەیەی ســەردەمانێ عــارەبی زارشیرنی وەك ئەوەی خۆشمـانی لـە سـێبەری درختـە کوکـوختی گرەکــانی، مانــدوێتی خــۆی دەســڕیەوە، ڕابــوو، تــەیراوەی ئەستێرەدار ڕابوو، ئەو گەڕەکەی یەك و دوو نا، چەند ئەسـتێرەی ورشەداری لە شێوەی قەرەنی جەمیلی هەڵداوەتە ئاسمانی شـار و لە دڵێ قەڵاتێ ئاواناین و ناین.

چـاودەنە تــەیراوە، لــەو ســپێدەی راپەڕینــە، ورد و درشــتی هەستاوەتە سەر پـێ، دێتـە پێشـێ، چ هاتنـە پێشـێ، بـە کیمـای عەلی کیماویش ناکشێتەوە پاشێ، ببینە:

پیرەمێـردێ خەنجـەرێکی ژەنگـاوی لــە دەســتە، رەنگــە لــە سەردەمی حەسەن بەکرەوە لە بـن عـەردی شـاردبێتەوە، ئەوشـۆ دەری هێنابێ، ئەها لە هەوایێ رایدەوەشێنێ و دەڵێ:

لە کوێیە، عەلی حەسەن مەجید لە کوێیە؟ کاری من لەگەڵ ویە.

پیرێژنێ، کوورِ بۆتەوە، پێناچێ کەرتە ددانێکی لە دەو مابێ، بە دەستی لەرزۆکی تیرۆگ رادەشەقێنێ:

بەخوای کەمە، ئەو شەدامە گێ رەشە بگرم، ئەو دارەی لە قوون دەبرِم.

کچێکی پارچـەڵە کێردێکـی درێـژی لـە دەسـتە، چـاو دەگێـرێ و دەڵێ:

جاشە تەرەسەکەم نیشاندەن.

گەنجێ چەقۆیەکی هەلقەداری لە مستە و هاوار دەکات:

بێریە سۆر کەرت کەن..

تەیراوە تووڕەییە، پڕە، لە جادە و کۆڵانان شەپۆلان دەدات، تەیراوە هاوارە، لە فنجانی دارتێلەکانەوە دەنگدەداتەوە، بە شاردا رەنگدەداتەوە، تۆ بڵێی بەلاشاوەی فازیل رێحانەش رژابنە جادە؟!

لە تەیراوەوە هەستمکرد راپەڕین سەرتاسەریە و دوورنیە بگاتە سەر، لە تەیراوەوە بە تەواوی ترسم شکا و یەکپێ بە دوای مەرگ کەوتم، تەیراوە بە ئازادیت دەسپێرم.

سوپا

سپیی هەڵدا

لە سەر جادەی شەستمەتری ، فلکەی دواتری میتەران، دەستی ئەنجوومەنی کارتۆنیمان گرت، ئەو جێیەی ساڵی پاشی، جێی بۆ پەرلەمانێکی لە شێوەی خۆی جێهێشت، دەستی سەربازگەی گەورە، ئەو سەربازگەیەی بەری لە رێی گەورەبوونی شار گرتبوو، دواتریش بووە جێی پارتپێداوان، دەستی ماڵە ئەمنەکان، ئەوانەی دواتریش لە زۆر دەزگا دەستچێنیان ما، بیرم نیە لە چ سەرە کۆڵانێ زیلمان کوژاندەوە.

لێرە، کێ ببینم باشە؟ دارا چاوشین، گوڵەستێرەی ناو گوڵەستێران، دەمێکە نەمدیوە، من ئەو کوڕەم لە بن گارەوە دەناسی، ئەو کوڕە باڵابەرزەی بە پێوە شەڕیدەکرد، لە بن رێژنەی گوللە باوەشمان پێکدا کرد و یەکترمان ماچباران کرد،

نـــەوەك چـــیدی نەیبینمـــەوە، لێـــرە بـــە رســـتەیێ مەرگەكـــەی دەنووسمەوە:

دواتر، ئەو كوڕە چاو فریزیە، بەژن چنارە، لـە گـەڕەكی بـاداوە، لە هیچوخۆڕا، نامەردانە دەستیان لێوەشاند، بە گوللەی خێلی ناو شاری، گیانی سپارد.

ئـێ، شـەڕی گـەورە لێرەیـە، گوللـە دەڵێـی چـەوی درشـتە لـە قەلابەوە دەڕژێتە جادە، بە بن دیوار، بن دار و دار، پەنا دەرگا بۆ پەنا دەرگا، دەچینە پێشێ، بیرمە چوومە حەوشەیێ لە حەوشەی ماڵە ئەمنان، لە پەنجەرەوە دیم ، ژنـێ بـە جلكـی خـەوەوە لـەو گـۆڕە لـە سـەر گـازەرەی پشـت راكشـاوە، بـە پێلەقـە دەرگـام كردەوە، دووسێ چەكداریش بە دوامدا هاتن، ژنە دەتگوت خـەوی لـێ كـەوتووە، لـە بـن كەلەكـەی خـوێنم دی، بەترسـەوە مەچـەكم گرت، سارد و سڕ، بـێ ترپـە، ئـەورۆ نیـە لـە پارەكـەوە مـردووە، یەكەم جارمە دەسـتی مـردوو بگـرم، زوو بەرمـدا، وا هاتـە خـەیاڵم بەرینەدەم، لەگەڵ خۆی دەمبات! گوێم لێیە یەكێ دەڵێ:

دوورنیە ئەو قاحپەیە بە قەستی خۆی مراندبێ!

ئاوڕێکی رقاویم لێیدایەوە و هیچم نەگوت، پەردەی پەنجەرەکەم لێکردەوە و پێمدادا، هاتمەوە جادە، تەقەمان لە سەرە، پەڕیینەوە بۆ بەری سەربازگە، خۆ هەڵدانە ناو کوورەی ئاگرە، لێرە، لەو جادەیە، هاوڕێکانم بوێریی خۆیان جوان نیشاندایەوە، من بوێریی ئەوانم پێشتر دیبوو، لە کێوەڕەش بەم دیوەوە، لە تاریکی و بن بارانی هەیبەسووڵتان، لە سێبەری فڕۆکەی پشت شەقڵاوەی بن سەفینێ، لە پیرمامێ، لە بازگەی هەولێرێ، لە کۆلانی بادەفرۆشەکە، دیبوو، لێرەش ئەوەتا دەیانبینم:

چاو، چاو، ئەوە رەنجۆیە، بە تەقەکردنەوە، بە خشکە و گەوزینی پارتیزانی لە جادە دەپەڕێتەوە، گوللە ئەو ناوەی کردە سەرند و بێژنگ، ئەو گرتەیە لەفیلم ئاسایی و ئاسانە، بەڵام لەو گۆڕە و لە پێش چاوان، مەگەر تەنێ لەو کوڕە بوەشێتەوە.

سەنگەرە خۆشناوەکە بۆ ناڵێی! گەرم گەرم داهاتووە، حاڵی جەنگی گرتووە، ناگەڕێتەوە، پێدەچێ گوللە بە بەردی دارلاستیق تێگەیشتبێ، کەمێ گەرمتر دابێ، بە دەست گوللە دەگرێتەوە، ئەو کوڕە زۆر پەلە، خۆی بە پەلێك دانەدا باشە.

دوا گۆتە و گرتەی ئەبوو سۆسەنم لە گوێ و چاوە:

هەوکە من دەپەڕمەوە، هەرکە گەیشتمە ئەو بەری، تۆ وەرە.

دەتگوت پەلیکە، لە چاو ترووکانێ گەیشتە بن بنەدارەکە، ئاوڕی دایەوە، بەدوایدا چووم، ئـەها دەسـتێکی، دەسـتی هەڵگـەڕانی لـە سەر لادیوارێکە، بە دەستێکیشـی تەقـە دەکـات، بـە تەقـەکردن و گیانبازی بازی دا، لە ئاودیوبوونێ، دەسـتڕێژێ ئـاگری لـە لادیـوار بەردا، گوللە لە پۆلوو دەچوو، لەو دیوەوە بە تێکەڵەیێ لە کوردی و عارەبی هەواڵی پرسیم، گوتم:

مەترسە، پێمنەکەوت، هاتم..

تا من سەرکەوتم، بەری ئـەو بـەری، ئـەو بـەرەی دەسـتڕێژەکەی لێوە هات، دایە بەر دەستڕێژان، داراشم دیت، لەو سەری، بە پێوە تەقـە لـە جێـی تەقـە دەکـات، تەقـەکان لـە بـەری فەرمانگـەی (ئەمن)ەوە دەهاتن، چیدی دارام نەدیتەوە.

ئێ، هەوکە لە ناو سەربازگەم، دیار نیە، شەڕ لـە کوێیـە، تـەق و تۆق نیە، خۆم لە پەنای کەچە جێبێکی لە کـار کـەوتوو دیتـەوە، چاو دەگێڕم هیچ کام لە هاوڕێکانم دیار نین و دەنگیان نیە، ئـای! لە کوێ لێێیان دابڕاوم، ئـەو لا هـاوڕێ، ئـەم لا هـاوڕێ، هاوڕێیـەک

نیه، سیٚ چوار چەکدار لەو ناوەن، نایانناسم، بەڵام دیارە لە بەرەی گەلن..

ئیٚ، من وا بە دوای هاوڕێکانم دەگەڕێم، وردە تەقە لە دوورەوە دەبیستریٚ، بەڵام ویٚ ناچیٚ شەڕ مابیٚ، نا، شەڕ نەماوە، سەرباز شەڕیان نەکرد، وێدەچیٚ ئاشەبەتاڵی سەربازان بیٚ، خڕ خۆیان رادەستی خەڵك و خوا کردبیٚ ..

تاق و لۆق چەکدار لێرە و لەویٚ دەسووڕێنەوە، لە بن دیواریٚ سووڕامەوە، لە ژوورێکەوە دەنگی پاڕانەوە و بەهانا هاتنەوە دەبیستریٚ، دەرگا تۆپێکی گەورەی کلیلدراوی پێوە، لە پەنجەرە گچکە شیشدارەکەوە تەماشادەکەم، شەش حەفت سەربازی جلکشڕ، منداڵانە لە خۆ هەڵدەدەن، بە عارەبی هاوار دەکەن:

ئێمە بەندکراوین، لە راهی خوای ئازادمان کەن..

یەك دوو کوڕیژگەی تازە هەڵچوو، وا لە گژن تۆپەکە بشکێنن، ناشکیٚ، دوورمخستنەوە و گۆتمە بەندکراوەکانیش:

لە راستی دەرگا دوورکەونەوە.

سـێرەم لێگـرت، بــە فیشــەکێ دەرگــام بـۆ بەنـدییان خســتە سەرپشت، بـە نیـازی ماچـباران پڕیـان دامـێ، بـەڵام ڕێمنـەدا لـێم نزیکببنەوە، گوتم نەبادا نیازخراپێکیان تێدابێ..

لـە نـاو سـەربازگە دەسـوورێمەوە چـاو لـە هـاوڕێ بزربووەکـانم دەگێـڕم، سـەرم بـە هۆدەیـەکی گـەورەدا داگـرت، لـە پێشـە مـن چـەکدارێ چـووە ژوورێ، وای وای! لـەو جبەخانەیـە، لادیـوارێکی جامخانەی لە شێوەی کتێبخانەیە، بەڵام کتێب نا، قات قات، خانە خانە دەمانچەی تێدایە، دەمانچەی نوێ، تەقەیان پێنەکراوە، سێ چـوار دەمانچـە، هــەر یـەك لـە جـۆرێکم، خســتە بـەر پشــتێن و تاخمەوە، چاوم زۆر گێڕا گوللەی دەمانچە نەبوو، لەو لایەوە یەك پارچە کلاشـینکۆفە، تێـر تەماشـام کـردن، بـارم گرانـە و دەسـتم بۆیان نەبرد، لە لای دەرگاوە دوو سێ باولە فیشەکی کلاشینکۆف لە سەر ئێکن، ئەوە باشە، من وا تێبگەم تەنها سی و یەك فیشەکم پێمـابوو، خـۆم پـڕ فیشــەك کـردەوە، لــە هاتنــە دەرێ خــەڵك پێوەربوون، جغارە پێچـانەوەیەکی نـەبرد، جبەخانـە فیشـەکێکی تێدا نەما.

لە پەنا دیوارێ لە سەر بلۆکێ دانیشتم، جغارەم پێچـایەوە و بـە دارجغارەمەوە کرد و بکێشە، بیرم لای هاوڕێکانمـە، چـەکدارێ بـە بەردەممدا تێپەڕی، وێنام کرد، بـەڵام نەمناسـیەوە، گەڕایـەوە، وا دیارە دەمناسێتەوە، ناسیمیەوە، ئەو کوڕە پێشمەرگە بـوو، یـەك دوو جارێکم دیتبوو، دوای ئەنفال، لە ناوزەنگەوە بە لێبـووردنێکی گشـتی تێیکردبـۆوە، حـەیف نـاویم بیرنـەماوە، دوای چاکوچـۆنی، گوتـی:

پێش کەمێ، ئەبوو سۆسەن و هاوڕێکانیم دیت..

هەواڵێکی خۆش بوو، ئێ، درەنگە، رۆژ خەریکـە دەسـووڕێتەوە، هێزی پاتار گەیشت و وا سەربازگە باردەکەن، تانکیەکی گچکەی ئاوم دیتەوە، تانکیەکە سەیر و سەرنجڕاکێش بوو، پێشتر هی لـەو شێوەم نەدیتبوو، دەست و چاوم لە بـەری شووشـت، دوو شـەقاو لێی دوور نەکەوتبوومەوە، دوو کەس باریانکرد، لەوێ چـەکدارێکی ریشنی بەر سمێڵ هەڵقاچراوم دی، ناسیمەوە، پێشـمەرگە بـوو لـە ناوزەنگی لە بارەگای بزووتنەوەی ئیسلامی دیتبووم، کێیدیم دی؟ ئا، ئەو کوڕەی برادەرم، بەر لە چیاکەوتن، چەند جارێ چاپەمەنی کۆمۆنیستانم لێیوەرگرتبوو، هەو بوو، دڵشادی ناو بوو، یـەکترمان

لە باوەش کرد، ئەو کوڕە یاریدەری پزیشـک بـوو، وا تێبگـەم ئـەو شەوە لە سەربازگە ئێشکگربوو پرسی:

+ تۆ بەتەنێ هاتی، ئەدی هاوڕێیان؟

– بە تەنێ نەبووم، بە تەنێ مامەوە، لەوان دابڕام.

پاش کەمێ نازانم بۆ لەویش دابڕام.

شار

ئازادیت باش و تەمەندار

لە دەمی هاتنە سەر جادە، چەکدارێکی شلکی ڕێکپۆشم لێ پەیدا بوو، لە دڵی خۆم گوتم هەبێ نەبێ، ئەوە جاشە، بەڵام وا دەرنەچوو، دیار بوو بە کۆڵەپشت و هەندێ نیشانە زانی من لە چیاوە دێم، چاکوچۆنی گەرمی کرد، ئەو کوڕە پارتی بوو، لە شانەی شار بوو، ناوێکیتری هەبوو، بەڵام دواتر بە کرمانج عەبدوڵا ناودار بوو، لەگەڵ وی چووینە ماڵی وان، ماڵیان لە کوێیە؟ لە تەیراوە، ئەو تەیراوەی ئەوڕۆ خوێنی بەخشی، بارامێکی خۆی بە شار و وڵات بەخشی، ئەو بارامە برای قەرەنی جەمیلی خاوەن کۆشکی ڕەنگ و نەخشونیگارە، دروودی بۆ بخوێنن، یەکێ لە شەهیدانی ئەوڕۆی شارە.

هـەر لـەوێ، دەبیـنم، گـەنجێ بـە شـێوەیێ چـاوی لـە سـەر دەمانچەکانی بەر پشتێنمە، تێگەیشتم ئەگەر نەیدەمێ، رەنگە ئەوشۆ ببێتە مار و لە گەردنم هاڵێ، دامێ و لە خۆشیا باڵی گرت و نەمدیتەوە.

کرمانج میوانداریەکی جوانی کردم، شتێکم خوارد و حەسامەوە، تا سەیداوە لەگەڵم هات، ئەحمەد حەیرانیشمان لەگەڵ بوو، ئەو حەیرانە حەیراننناسە و حەیرانیش دەڵێ، لە سەردەمی زانکۆوە دەیناسم، لەو رێیە، لە تەیراوەوە تا سەیداوە، هەستمکرد، من و ئەوان، بە تایبەتی حەیران، لە رۆیینێ چەند لێکدی جوایەزین، لە هیچ هەنگاوێ خزمی ئێکدی نابینەوە.

چیایی لە رۆیین و روانینێ هێند جودایە لە هی شاری، وەك بلێی نەچنەوە سەر یەك بنج و بنەوان، جا چ بنجی مەیموون بێ، یان بنەوانی ئادەم و حەوا، چیایی کە پێ هەڵدێنێ، نیو گەزێ لە زەوی بلندی دەکاتەوە، دوور، شتێ کەمتر، پتر لە گەزێ، هێند بە وریایی دایدەنێتەوە، دەلێی دەیخاتە سەر سەری ماری داکانە، لە دەمی رۆیینێ، چیایی دوو چاوی لێکدی دووری هەیە، لە سەر چ

پنتیٚ روانینیان تێکناکاتەوە، چاوێك بۆ بەر پێ، چاوێکیش بۆ دوور و بۆ ئاسمانیٚ.

تۆ تا سالانیٚ بە چیاوە نەمێنیتەوە و لە پڕ بە شار نەکەویتەوە و بە پێلاوی لاستیقەوە بە سەر جادەی قیڕا، پیٚ هەڵنەهێنی، ئەو دوو ڕۆیین و روانینە نابینی، من دیم، ئەها، چەند لەوان جیا دەڕۆم، ئەوان چەند شارییِن، من چەند کێویی چیایی.

لە جیایی ڕۆیین گەڕێ، دوایی لەوە لێکدی نزیکدەبینەوە، لەویٚ، لە سەیداوە، دەمانچەیەکم دایە حەیران، گەلەك دڵی پێخۆش بوو، هەڵگێڕ و وەرگێری دەکرد، دەیخستە بەر پشتێنی و دەریدەهێناوە، گۆتی:

وای، لۆ سیٚ چوار فیشەك..

وەك بڵێی نیازی کەتنێکی لە سەر بێت! کرمانج گۆتی:

حەیران پەل مەبە.

حەیران بە پێکەنینەوە:

نە، بابە، ئەمنێکییان لۆ من نەهێشتەوە، تا فیشەکێکی بە قوونێوە نێم.

ماڵاواییم لێکردن و بە تەنێ مامەوە.

بیرتانە، لە جبەخانەکە سێ چوار دەمانچەم هێنا، ئێستا یەك دەمانچەم ماوە، ئەوانیدیم لە ڕێ دا ناسیار و نەناسیاران، دوایی دەمانچەکەی حەیرانم بیربهێننەوە، ئەو دەمانچەی کێشەی نایەوە.

ئێ، ئێستا، شار ئازادە، ئێرەش بە پێشمەرگە نا، بە(بڕژی پێشمەرگە) ئازاد بوو، لە جادە و کۆڵانان خەڵك لە خۆشیا باڵیان گرتووە و بە زەوی ناکەونەوە، ئەوڕۆ ڕۆژی باڵ لێکدان و فڕینە، لە دڵەوە دەڵێمە شار:

ئازادیت تەمەندار بێ..

باوەشی

بابی ناو خەونێ

وا لە سەرە کۆڵانی ماڵی هەقایەتبێژەکەی سەیداوەم، دەبینم لە خانووە گەورەکانی ئەو بەرەوە، خانووی بەعسپێداوان خەڵك بە پاتارەوە دێنەوە، هەیە، تەلەڤزیۆنی لە سەر شانە، هەیە کورسی، هەیە مافوور، چووزانم، هەر شتێکت دەوێ وەرە لە سەر شان و دەستان، لە سەر عارەبانە و راکێش راکێش بیبینە..

لە لای ساکەگۆڕی یاری، رێی کەرکووکێ، دەنگی تەقە دێ، وێدەچێ گەرمە شەڕ بێ، تەواوێ راوەستام، بچم نەچم، وا باشە نەچم، لە پەڕینەوە گوێم لێیە دەڵێن:

تەواو، ئەوێش گیرا.

ئــــەوێ وەك دەڵــــێن (مەنزوومـــــەی شــــیمال)ە، پیـــــاوكوژ و میرغەزەبەكانی شار، لەوێ شەڕی مـان و نـەمان دەكـەن، پاشـتر پێكەوتم ئەوانە چ بەرگری و شەڕێكیان كردووە، هەبوو دەیگۆ:

ئەگەر سەدام لە هەر شارێ سەد پیاوی وای هـەبا، وای بـە سـەر نەدەهات، لەشكری تەتەریشی دەشكاند.

لێــرە تــەواو پێكــەوتم، هــەموو گەڕەكــەكانی شــار شــۆڕش و تەیراوەن، هەموو هەستاون..

بـەر لـەوەی بپەڕمـەوە بـەری بەلاشـاوە، بەلاشـاوەی منـداڵی و گەورەییم، حەزم لێیە چەند رستەیێ لە مەڕ سەدامی بن دەسـت و پێیان بڵێم، سەدامی ئەو رێوبانە، لە سەربازگەوە تا ئێرە:

تۆ لەو هەموو وێنە بڕوانە، لەو ژن و منداڵ و نەوجەوانانە بڕوانە، ئەو ساڵەی من لە داخی وی بە چیاكەوتم، كوا هێندە وێنەی بە دار و دیـوارەوە هـەبوو، رەنگـبێ ئـەو چـەند سـاڵەی بـووری، بەغـدا نیوەی بووجەی ئـەو شـارەی لـە گـەورەكردن و نەخشـاندن و لـە چێوەگرتنی وێنەكانی سەدام خەرجكردبێ، بۆیە شـار بـەو دەمـەو بەهارە لە پایز رووتترە، ئەو شارە رووتورەجاڵ و برسی دیارە.

چـاودیّ، ژن و منـدالّ چـۆن کەوتوونەتـە سـەر سـەدامیّ کـە لـە هـەزاری یـەك شـێوە، خـۆ دەنـوێنیّ، بـە هـەزار ئەکتـەری نـاودار، هینـدەی وی وێنـەیان نەکەوتۆتـە بـازاڕ، لـە دنیـاییّ چ سـەرۆکیّ هێنـدەی ئـەو سـەرۆکە ((زێـڕە)) پـارەی لـە وێنـەی خـۆی خـەرج نەکردووە، قسەم لە مامە و کاکەی پاشترێ نیە !

ئەها، ئـەو ژنـە سـەلکە سـەدامێکی بـە دەسـتەوەیە و پەنجـەی خستۆتە ناوی چاوی و تف لە چارەی دەکات و دەڵێ:

کوڕەکەم، هەی فیرعەون کوڕەکەمت لە کویّ کوشت؟

ئـەو منداڵـە، سـەدامێکی گـەورە، هێنـدەی لادیـواریّ، بـە دوای خۆیدا رادەکێشیّ و دەڵیّ:

سەدام حوسێن گەوادە

منداڵەکانیدی لێی وەردەگرنەوە:

بیگرە و بە جادەی دادە..

درەنگمە ئەو هەموو گرتەیە بە من نیشانناندرێتەوە.

ئێ، به تفەنگی ناوزەنگ و دەمانچەی بێ فیشەکی سەربازگەی شار، لە شەستمەتری دەپەڕمەوە بەری بەلاشاوە، هاتم، ماڵێ هاتم، داخوا خەون نیە، من وا دەو کەند و کەند، بە جادی ریمان، رێم داگرتووە بەرەو ماڵێ، دڵم دەم نادەمێ هەزارە دەکات، تۆ بڵێی کەس نەمردبێ، بڵێی خەونەکەی رانیە، ئەوەی بە بابمەوە دیتم، وەراست گەڕێ؟ ترسم لەوەیە هەندێ کەڕەت خەون بەرەواژ دەبێتەوە، ناوە ناوە پێ هەڵدەهێنم تا هەرچی زووە بگەمە ماڵێ، لەپڕ هێواش دەکەمەوە، پێم لە دوام نایێ، دەڵێم ئەگەر لە سیلەی خانوو، لە سەردەرگای حەوشە بە سەر هەواڵێکی ناخۆشدا بکەوم..

نەگەیشتبوومە راستی ماڵی پێشانی حەمەد مەستان، ئەو پیاوەی لە سەرە (کۆڵان کۆلان..)ی من هەمیشە شووشەی بادەی لە دەستە، کێ ببینم؟ کانەبی، ئەو کوڕە برادەری منداڵیمە، زووش بە چیا کەوتبوو، دوای ئەنفال لە ناوزەنگێ دیتمەوە و ئەویش وەك هەزاران خۆی رادەستکردەوە، باوەشمان پێکدا کرد، گوتی:

نازانم نە ئەورۆ بوو نە دوێنێ، بابتم لێرە دی.

هەواڵێکی خۆش بوو، بەجێمهێشت، نەگەیشتبوومە سەرە کۆڵانی ماڵی فازیل ڕێحانە، ئەو کوڕەی بۆ ڕۆژێکی وەك ئەوڕۆ رووی کردە چیا و نەهاتەوە، کچێکی پارچەلەی بەژن زراڤ، منـداڵێکی گچـکەی بە دەستەوە، وێنەی گوڵ بۆم گرژیەوە، خۆم لێی لادا.

+ خارە، نامناسیەوە؟

بە رەنگ نا، بە دەنگ ناسیمەوە، ئـەوە کچـە گـەورەی خوشـکی گەورەمە، لە ئامێزم گرت، گوتـی:

دەچیە کویێ؟

– دەچمە کویێ! ماڵێ..

+ ماڵتان لێرە نەماوە.

– لۆ، لەمێژە؟

+ تاهەو واهـ! چەند ساڵێکە.

لە بەر خۆمەوە دەمگوت، باشە ئەدی ئەو بـرادەرە، بـابمی لێـرە نەدیبوو، تۆ بڵێی کەسێکیدی بـەو چـوواندبێ؟ چـاوم گێـڕا، لـەوێ

نــەمابوو، دەنــا لێمدەپرســـی، دەو جــادە و جــادە بامانــداوە سەیداوە، تا نزیك ماڵێ، من دەمپرسی:

راست بڵێ، کێ ماوە، کێ نەماوە؟

رازیە دەیگۆ:

هەموو زیندوون، هەموو لە تۆ ساغترن.

پرسارەکەم نازانم چەند جارەکردەوە، هەموو جـارێکیش هـەمان وەڵام، بـەو دیـوەی کـۆڵانی مۆسـکۆدا سـووڕاینەوە، دەرگایـەکی گچکە، لە سەر دەرگا، رازیە پڕ بە گەرووی:

خارە کەریم هاتەوە، خارە کەریم..

ماڵێ، دایکم و هەندێکیان لە ماڵێ بوون، لە بـاوەش پێـداکردن و ماچ مەپرسە، وای لە باوەشی دایك! کێ دەزانێ لـە چـی دەچـێ؟ من دەڵێم هیچ لەو ناچێ.

دایکم زۆر نەگۆڕا بوو، برا گچکەکەمم نەناسـیەوە، ئـەو برایـەی دواتر بووە کەسـەری دڵ، منـداڵی خوشـك و براکـانیش ئـەوە هـەر لێگەڕێ، بابم دیار نیە، پرسیم:

+ ئەدی بابم ؟

– بۆ هەواڵپرسینی خزمان، چۆتە بەلاشاوە.

وا دیارە برادەری منداڵیم راستی گوتووە و بە هەڵەدا نەچووە، بەڵام دڵەڕاوکێ بەرینەدەدام، بە تیچاو دەمڕوانیە ناو چاوی هەمووان، بزانم شتێکم لێ ناشارنەوە! لێیانم خوێندەوە درۆ ناکەن، زۆری نەبرد لە حەوشەوە دەنگم بیست:

کوا کوا، لە کوێیە، بە راستتانە؟!

دیتمەوە بابمی ناو خەونەکەی رانیە و زیندە خەوەکەی سەر پردی بەستۆڕە و خەونەکانی ساڵانی چیام دیتەوە، لە هی ناو خەونان تیشکاویتر خۆی دەنواند، بابم سیمای نەگۆڕابوو، بەڵام کەمێ پشتی چەمی بوو، ساقۆ درێژەکەی لەبەر بوو، رەنگی ساقۆ گۆڕابوو، دەنا دەمگوت هەر ئەوەی پێشانە، وای، باوەش و ریش و بن ساقۆی باب! ئێستا مردن هەقە و ناهەق نیە!

خەجە باوە

پاڵەوانی شار

لە سەر نان، وای، چەند لە خەون دەچێ، نانخواردن لە باوەشی ماڵ، لە ناو دایك و باوك و خوشك و برا و کەسوکار، لە دەمی چا خواردنەوە، هەواڵی چەند شەهیدێکم بیست، لەوانە خەجە باوە، ئەو ژنە بوێرەی پێشڕەوایەتی چەند گەڕەکێکی شاری کردبوو، ملی نابوو، نەگەڕابۆوە، لەو رۆژەوە بووە هێمای ژنی بوێر، لە کۆلانی سەرێی ماڵی ئێمەش کچێ تازە هەڵدەچوو، لە ئاسمانەوە تەلەزمە ئاسنێکی بۆهات و شەهید بوو، زۆریدیش.

دەمەو ئێوارە لە سەرەوەی ماڵە گامێشەوانان، کورپێژگەیەکی شێتۆکەم دی، بە تەزبێحێکی قل گەورەی کورتی هەشت نۆدە دەنکی، شەهید و بریندارانی رۆژی ئازادیی دەژمارد، لە تەزبێحەکەی ئەوەوە ئەو ناوانەم بیرماوە:

مامۆستا بارام، خەجە باوە، پەیمان ...

دوایـی تــەزبێح و شــەهید و شـێتۆکەم وەبیربهێننــەوە، هەوکـە دەپەڕمەوە بەری ئەو بەر.

هەر دەمەو ئێـوارەی ئـازادی، لـە سـەیداوەی ئـەو بـەری، بـەری تانکی، نزیك ئەو جادەیەی لە رۆژی هەڵاتنی شار، جەوهەر بـاپیر لە بەرەنگاربوونەوەدا بە گیان چووەپێش و دواتر بە خوێنی خـۆی بە ناوی خۆی کرد، لەویٚ، لە سـەرە کـۆلانیٚ، بـە رێکـەوت، کچـیٚ دەرکەوت، من هەستمکرد لە ناو گۆرانیی (ئەمان کـورتیٚ، کورتـە بـالا) دیتوومـە، لـەویٚ بیسـتم ئـەو کچـە ئـەورۆ سـبیانیٚ زوو، مـن هێشتا نەگەیشتبوومەوە شار، لێـرە لـەو کۆلانـەوە، یەکـەم کـەس بــووە، تلیلیلــی راپــەڕینی لێــداوە و ئــەو بەشــەی ســەیداوەی بەئاگاهێناوە و بە دوای خۆی داوە، کچە ناوی گوڵیٚ بـوو، باسـکی پێچابوو، بیستم تەلەزمە ساچمەیەکی گرتۆتەوە، لەویٚ تێگەیشـتم شار سەرشارە لەخەجە باوە.

ئەو ئێوارەیە کەسوکار بە ماڵمـان وەربـوون، ئـەو شـەوە شـەوی ژماردنی شەهیدانی شار بـوو، شـەوی ناوهێنـانی ژن و پیـاوە بـە جەرگەکانی شار بوو، ئەوانەی خۆیان بە ئاگر و ئاسن دادەدا و لـە

چاوی بەعس نەدەگەڕانەوە، ئەوانەی ئەوشۆیان بۆمـان هێنـا و لـە ئازادییان خڕکردینەوە، لەو شەوە، ئەو ناوەی نـاوە نـاوە دەهاتـە ناو ناوانەوە، خەجە باوە بـوو، ئـەو ژنـە، ژن و پیـاو بـە پاڵـەوانی شار ناویان دەهێنا.

ئەو ئێوارەیە، لە هەندێ ئیزگەی دنیاوە، هەولێر باس و سەرباس بوو، چەند لە زاریان خۆش بوو، دەیانگۆ:

کورد، چـەکدارانی کـورد، دەسـتیان بـە سـەر هـەولێر، هـەولێری پایەتەختی هاوینەدا گرت..

بیرماننەچێ، تا هەولێریش ئازاد نـەبوو، بـەفری ڕێـی هاتنـەوەی سەرانی گەورەی بەرە، نەتوایەوە، بە ئـازادبوونی هـەولێر، ئـەوان پێیان خستەوە ئەم دیوەی ئەو بستیۆکەی کە دوژمـن نـاوی نـاوە سنوور.

ئەو شـەوە لـە تەنیشـت بـابم خـەوتم، سـاقۆکەی دانـابوو، دەنـا دەچوومە بنی.

سبەی زوو، تازە قەڵات تاوی لێ کەوتبوو، هاتمە دەرێ، دیارە لەچاوی ماڵێم دەخوێندەوە کە بەوان بێت، لە ماڵێ نەچمە دەرێ و لە ئامێزیان بمێنمەوە، بەڵام بە زار نەیاندەگۆ، گۆتم:

سەرێ دەڕۆم، زوو دەگەڕێمەوە.

سەعدوون

تیشێ لە شاخ

چـــوومە بارەگـــا، ئێـــوارێ زانیبـــووم، تـــەلاری (ســـەندیکای کرێکاران)یان گرتـووە و بـۆ خۆیـان گرِیـان داوە، زۆر لەوانـەی لـە جێیان بزرمکردبوون لەوێ دیتمنەوە، ئەوانەی لە بادینـان و بـەری گـارە، لـە سـەفین و خۆشـناوەتی، لـە بەسـتی شـەرغەو دەشـتی هـەولێرێ، لـە قەنـدیل و نـاوزەنگێ، لـە کـوێی پێشـمەرگایەتی بزرمکردبـوون ئـەوتا لێـرەن، هەنـدێ لەوانـەی لـە شـاریش جێمهێشتبوون، لێـرە لـە بارەگـای کۆمەنیسـتان، ئـامێزی ئـازادی بەیەکتردا دەکەین، کەشێکە بەهەشتنشین ئیرەییت پێ دەبات.

لە راڕەوەکەی سەرێی سەندیکا لەگەڵ سێ چوارێ راوێچکەمان دەکرد، کەسێ بەپڕتاو هات:

لە ناو میدیاوە تەقە هەیە.

دیاره تەقوتۆق و لێرە و لەوێ هەبوو، بۆیە کەس تەقەی ئەوێی بە هەند هەڵنەگرتبوو، یەکپێ چووین، سەعدوون پێشمانکەوت، شتێ لەو سەعدوونە عارەبە نەگێڕمەوە، میدیام بۆ ناگێڕدرێتەوە، ئەگەر کەسێ بڵێ: ناوی حەفت پێشمەرگەی هەرە ئازای کۆمەنیستی کورد و عارەبم بۆ بڵێ.

بێ سێ و دوو سەعدوون ناوی لەو حەفتەیە، ئەو پیاوە کاتێ بە چەکەوە لە پێشت رادەوەستا، هەستتدەکرد تیشە شاخێکە و مووشەك نایبڕێ.

ئەو عارەبە کوردیزانە جەمەدانی خڕە، پێیەکی لە شاخە یەك لە شار، لە شار خۆی دەکاتە ئەفسەر و ئەفسەران پەلدەدات، دەگەڕێ و شاران دەکات، لەو راپەڕینەش مەگەر هەر خۆی بزانێ چەند میرغەزەبی رەوانەی ئەو دنیا کردووە، ئەو کوڕە دەکوژێ و ناشارێتەوە، بەڵام باس ناکات و ئازایەتی خۆی دەشارێتەوە، ئەوەی لە بەر چاوان و بوو، نەیتوانی لە کەسی بشارێتەوە، نەبەردیەکەی شەشی ئاداری شارە، بۆ ئەوە لە باخی شار و شێخەڵا و بەری گومرگ بپرسن..

چـــووین، هـــەر زوو فیشـــەکێ هـــاتبوو، کەســـێ کـــەوتبوو، هـەڵیانگرتبوو، ناردیانـە خەسـتەخانە، سـەعدوون لـە پێشـمانە، گەیشتینە سەر قادرمەکان، بە من و یەك دوانێکی گوت:

برۆنە دەرێ، بسوورِێنەوە ئـەو دیـو، نـەبادا لـە پەنجـەرەوە خـۆ هەڵدا.

چوومە دیوی یانەی مامۆستایان، پەنجەرەکانی ئەو دیوە، جوان دیارن، لە پەنا دیوارەکەوە، دوو سێ دەستڕێژم بـە پەنجـەرەکانی سەرێوە نا، لەو لایەوە ئاماژەیان دا، تەقە نەکەم، چاوەڕێم، بـزانم چ دەبـێ، تفـەنگم لـە سـەر دیـوارە، ملـەقوتێ دەکـەم، ئـێ لـە کەلێنێکەوە دەرکەوێ، لەهیکەوە، زرم، تفەنگێ مـن بـووە ئـاگر و لە دەستم بەربۆوە، باش بوو بە دیوی خۆمدا کەوت، ئەوە چ بوو! توومەز گوللە بە جێی گوللـە کـەوتبوو، زۆری نـەبرد سـەعدوون و یـەك دووانـێ، تـەرمێکیان راکێشـایە دەرێ، هێنـدەی فیلەتـەنێ، تەرمەکە لە پێش میدیایە، خەڵك دەوریان دا، هێندەم دیت پیـاوێ بـە پێلەقـە کەوتـە سـەری، خـۆم پێنـەگیرا، پـیلم گـرت و بـە توورِەییەوە گوتم:

ئەوە مردووە، کەس مردووی وا لێکردووە؟

کابرا ئاگری لە چاو دەباری، پیس خۆی لێم تووڕەکرد، تفەنگی لێم راکێشا:

بکشێوە، ئەو ئێستا برامی کوشت.

بە بێدەنگی کشامەوە، ورتەم لێوە هاتبا، جێی دەکردمە ئەوجێ، لەگەڵ بکوژی براکەی تەختی زەوی دەکردم، ئەوڕۆ بگەمەوە ماڵێ باشە، ئەوە دوو، بزانین سێیەم چ دەبێ!

ئەوجا من درەنگتر زانیم شەهیدەکەی میدیا هادی باشەیە، کوڕی ئەحمەد باشەی شەهیدە، ئەوانە وا دیارە شەهیدبوونیان وەك بۆماوە بۆ ماوەتەوە، ئەوەی تفەنگیشی لێم راکێشا، مەغدید باشە بوو، رۆژێك بە دیار بادەوە سەربردەکەم بیرخستەوە، بەلام راکێشانی تفەنگی بیرنەکەوتەوە.

ئیزرائیل

سەر پردی پردێ

گەیشــتمە پــێش بارەگــا، بارەگــای چــەکوچ و داس بــە ئــاڵای سۆرەوە، کارۆخێ گوتی:

دەچینە پردێ، دێی؟

چووم، لە ناو ترومبێلێ تـەنێ ئـەوم دەناسـی، لـە بـەری راسـتی بازگەی شار، بچێ و نەیەتەوە، باریکە دووکەڵێ لە زیلێکی سووتاو بەرزدەبێتــەوە، ئــای لــەو بازگەیــە کۆڵــدار بــووم، حــەیف زوو نەگەیشتمێ، چەند فیشەکێکی پێوەنێم، دەزانی چەند جار لێـرە، لەگەڵ دەنگی (هەویتەك) گیانم هاتۆتە سەر لووتم، ترساوم بـەرکم بگەڕێ!

بازۆ بازۆ، ئەو دەشتە بەو دەمەو بەهارە، چ بەهارێکە، زگی ئاژەڵ و چاوی مرۆڤ تێردەکات، گەیشتینە ئاقاری شێراوە، لە دوور تەقو تۆقە، دەنگی تۆپان دێ، دەبێ بڵێم لە بارەی پردێوە دوو دەنگۆ هەبوو:

ئازادبووە.

هێشتا تەواو ئازاد نەبووە.

گەیشتین، پردی ئازادە، دەڵێن لە دوێنێ شەوێوە ئازادە، لە خۆشی ئازادبوونی پردێ، جێم بە خۆم نەدەگرت، ئاخر پردێ دەروازەیە، دەروازەی راپەڕینی کەرکووک.

وا لە سەر پردی پردێم، زێی گچکە لە ئازادیەوە دێ، دیار نیە، تا کوێ بە ئازادیدا رێدەکات، پیرێژنێ لەو بەرەوە، لە قسەیڕا دیارە تورکمان، یان بە تورکمانبووە، روو لە ئێمە دەڵێ:

سەلام لە مەلا مستەفا

لە پرد نەپەڕیبووینەوە، گوللەیێ نازانم لە کوێوە هات، پێدەچوو تەقەی خۆشی بێ، بە کەلێنی سەری من و کارۆخا،

کەلێن بستێ نابێ، گیزەی هات و لەو تەنیشتە دارتێلێکی سمی، دەستمان لە شانی یەکتر دەگێڕا، لە خوێن دەگەڕاین، تا درەنگ وڕ و کاس بووبووم ، دەنگی ئەو تۆپانەشم نەدەبیست کە لە بەری کەرکووکەوە لە ئاسمانێ دەنگیان دەدایەوە، باوەڕتان بێ، لە سەر پردێ، بە دوو چاوی خۆم ئیزرائیلم دێ، باش بوو خۆی لێمان لادا.

دەڵێن: هێز بەرەو کەرکووك دەچێ.

بەو رێیەدا هەندێ دەڕۆن و هەندێ دەگەڕێنەوە، نەخشەی شەڕ و هێرش، روون نیە، نازانین تا کوێ لە دەست حوکمەتە، کاتیش درەنگە، هەندێکمان گەڕاینەوە، دەمە دەمی خۆراوا گەیشتمەوە شار، وێدەچێ دەروێش برایم بانگیدابێ، بەڵام بۆ گوێم لێنەبوو، ئەرێ دەنگی کزبووە، یان لە بانگدان کەوتووە؟ چەند جار دەهاتە سەرم پرسیاری لێبکەم، گەرمی و هەراوهۆریای راپەڕین لەبیری دەبردمەوە، ئێ، لە ساتی بانگدانێ گەیشتمەوە سەرە کۆڵانی ماڵی خۆمان، دەبینم لە سەر کۆسپەی دەرگا لە چاوەڕێی من دانیشتوون، دایکم گۆتی:

+کوڕم، نەتگۆ زوو دەگەڕێمەوە؟

- لەوە زووتر! خۆ نەبۆتە شەوێك.

ئیدی تێگەیشتن (زوو)ی من لە شەو و ڕۆژێ کەمتر نیە.

پیرێژنەکەش، ئەوەی ماڵیان بە ماڵمانەوەیە، پێدەچوو لە چاوەڕێی کەسێ بێ، دواتر ئەو پیرێژن و ماڵە دێنەوە ناو گێڕانەوە، هەوکە سەرێ لە قەڵات دەدەم.

شار

قەراجێ گەنمی لێکرد

دڵم دەڵێ، چ دوور نیە بەجێیبهێڵمەوە، با جارێ بە دەوریدا بگەڕێم، بێ چەك و تاخم چووم، حاجی چۆن كابە تەواف دەكەن، وام كرد، لە فلكەی كرێكارانەوە، ئەو جێیەی سپێدانی هاوینان، دوای خواردنی سەموون و خۆشاوی مێوژ، چاوەڕێی وەستایەكم دەكرد، تیچاوێكم داتێ و بێژێ:

دێیە ئیشێ؟

لەوێوە بەدەستی كۆشكی زێڕینی قەلاتێ سووڕامەوە، لە هەر چەند شەقاوێ، سەرم بۆ قەڵات هەڵدەبڕی و دەمگۆ:

نەمردم تۆم دیتەوە.

لە راستی (تەکنیککار) تـەواویٚ راوەسـتام و دروودم بـۆ خـالیقی (ئادەمیزاد لە کۆمەڵگـەی کـوردەواری) خوێنـد، رەنگـە گـوتبێتم، شارەکەت تۆڵەی تۆیان لـە بـەعس و کرێگرتـانی کـردەوە، بـە بـن بەشی ناوەخۆی کچـان، گەیشـتمە شـەوانی هـەولێر، تـۆ بڵێـی لـە ئێـواران ئێـرە برادەرەکـانم ببینمـەوە؟ چـەندیان مـاون؟ ئـەدی سینەما سیروان، تۆ بڵێی ئەو ئازادیە درێژەی هەبیٚ و لێرە تێر بـە دیار فیلمەوە دانیشم؟ لەولاتر، نازانم بۆ تفێکم لە دادگا کرد!

لە راستی کتێبفرۆشان، سەردار و فازیل رێحانە بـە دیـار کـەوتن، ئای! وا دیار بوو بە خەیاڵدا چووبووم، ئـاخر ئـەوان هێسکیشـیان نەماوە، هاتم، یەك و نەفرەتیشم بـۆ سـەرا نـارد، پەڕیمـەوە بـەری (قیبلە خـوار) و دەسـتێکم بـە ئـاو گەیانـد و زوو گەڕامـەوە بـەری قەڵات، بە لای کۆنە هەواری مـام گیـو و دەروازەی عەشـتار، هـاتم هاتم، گەیشتمەوە جێی خۆم.

بـــە قادرمـــەی لای دەڵاڵخانـــە و مزگـــەفتی حاجیلەقلـــەقیٚ، سەرکەوتمە سەر قەلاتیٚ، لەوێوە لەو شوێنەی بـە منـداڵیی لەگـەڵ فازیـــل رێحانـــەی هـــاوڕێم کۆترمـــان لێـــوە هەڵـــدەدا، بـــە دەم جغارەکێشانەوە، تێر لـە شـارم روانـی، لـە ئاسـن و پاسـنی سـەر

دەلاڵخانە و قەیسەریم روانی، لە دنیام روانی، چەند جغارە خۆرێ لەوێ مامەوە.

ناوە ناوە دوور، زۆر دوور دەنگی تۆپ دێ، لـە بـنی دنیاشـەوە دەنگی تۆپێ بێ، دڵ ئاو ناخواتەوە و هەزارە دەکات.

هاتمــە خــوارێ، بــازاڕ چــۆلە، چــەند دووکــانێ کراونەتــەوە، دەمویست سـەرێ لـە قەیسـەری بـدەم، نەچـووم، ترسـام بـە دزم بزانن، هاتم، لە لای تـەیمانی بـاخی شـار لـە ترومبێلێکـەوە (ئـەی رەقیب) مەل و درەختی هێنابووە جۆش، بە بن دیواری گۆرستانی گەورە، ئەوەی گۆڕی دڵداری لە خۆ گرتبوو، شۆڕبوومەوە، ویستم سەرێ لە شاعیری ئەی رەقیب بدەم، بۆ دواییم هەڵگرت.

حەزم چووە بادە، گەیشتمە بادەفرۆشـەکەی نزیـك بەنزینخانـە، داخرابوو، دامنـابوو، چـارەگێ هـەڵگرم و لـە باخچـەی گلکەنـد لـە چاوی شار، لە چاوی ئازادی هەڵیدەم، ئیدی نەبوو، تـۆ وەرە لـەو شارە پڕ بادەیـە، چـارەگێ دەسـتنەکەوێ، لێمـان بۆتـە بـەنزین و نەفت، دیارە لە سێیەم رۆژی ئازادیەوە، سووتەمەنی بـە گوللـەش دەستناکەوێ، فرکانفڕکانە، وا برِوا داخوا چ دەقەومێ.

دامەوە لای هۆلی گەل، لە کۆلانی ماڵی جاشە پیسەکە بە دیوی تانکیدا، کۆمەڵێ چەکدار لە سەر پیکابێ درووشمی کوردایەتیان دەگۆتەوە، منداڵانیش بە (بژی هێزی پێشمەرگە) دەستیان بۆیان هەڵدەشەقاند، لێیان وردبوومەوە، هەندێکیانم ناسیەوە، ئەوانە بابەلباب جاش بوون، لەوێوە روونتر تێکەڵاویی جاش و پێشمەرگەم بۆ دەرکەوت.

بیرمە هەندێ پێشمەرگە، راوێژ و ئەوانە نیازی دەستوەشاندنیان لە هەندێ جاش هەبوو، لەوجاشانەی کە تاوانی وایان کردبوو، هی چاوپۆشین و لێ خۆشبوون نەبوون، پێیانگوتن:

ئەو نیازە لە سەری خۆتان دەرکەن و خۆتان تووش مەکەن، بۆ نازانن بەرە لێبووردنی گشتی بۆ جاشان دەرکردووە؟

باشە، دیارە جاش باشە، واز لە جاش بێنە، شار خرۆشاوە، سەر زمان و بن زمانی شار کەرکووکە، وا دیارە بێ کەرکووک کەس بە ئازادی رازی نیە، هەموو دەڵێن:

کەرکووک، کەرکووک، کەرکووک هی کوردانە، با لێی دەرچێ بێگانە..

شار خرۆشاوە، دەنگی (ئـەی رەقیـب) و (وا هـاتن پێشـمەرگێت مە) و (پێشمەرگەی بە هەڵمەتین) و(گەلە گەلە) و (هەڕنە پێش) و نەورۆزەکەی حەسەن زیرەك لە جادە و کـۆڵان دەنگدەدەنـەوە، ئەو شڤان پەروەرە، چی کرد چی کرد! چەکی دەدا دەستی پیری سەد ساڵە و زارۆی چوار ساڵە، عەزیز محەمەد گۆتەنی:

ئەو شوانە شورشێکە لەو گۆڕە.

من دەڵێم چارێگێکی شار، تۆ بڵێ پتر چەکی هەڵگرتووە و بەرەو کەرکووك دەچـێ، وادیـارە کـەرکووك وەك شـاران نیـە، هێـزی بـۆ نەچێ ئازاد نابێ، ئاخر چی وا کوردی تێدا نەماوە، ئەوەی لەوێشە دەست و پێی بەستراوە، کەرکووك بۆ سـەدام وەك بەغـدا وایـە، چ هێز هەیە وا لەوێیە، ئەو شارە بـە (بـژی پێشـمەرگە) ئـازاد نـابێ، پێشمەرگەی دەوێ.

لۆری و پیکاب بە ناو کۆڵاندا دەگەڕێن و نـان بـۆ بـەرەی جـەنگ خڕدەکەنەوە، ژنان بە تلیانەوە، زار بە نزاوە دێنە دەرێ، هەر نان نا، هێلکـەی کولاویشـی لەگەڵـە لـەو یـەك دوو رۆژە شـار قـەراجێ گەنمی لێکردووە و شێلاویەتی و برژاندوویەتی و تلیانـە تلیانـە بـە رێی کەرکوودا بۆ پێشمەرگە و چەکداری ناردووە

بـەر لـەوەی بـەرەو بابـەگوڕگوڕ بەڕێبکـەوم، هەنـدێ سـەردان و سەربردە هەن.

تفەنگی جاش،

گۆبەندی دەمانچە

تفەنگێ من مینا بەرێ نیە، باش فیشەکان ناهاوێژێ، دەبینم لە گەرمەی تەقە جەنە دەگرێ، وێدەچێ کەرخی گوللەکە بێ، ئەوەی لە مینای سەرێی میدیا بۆ من هات، ئەو بەر کەوت و لە دەستم کەوت، چ نیە، دەچم دەیگۆڕم، لە بارەگا لەودەیێ کلاشینکۆڤ رووسی و چینی هەڵدراوەتەوە، لەوێ بە یەك دوو بەرپرسم گۆ، خۆیان لە گێلی دا، یەکیان گۆتی:

پرس بە حیزب نەکەم ناتوانم.

بەزمەکەیە، ئەو بەزمەی حیزب لەبەر دەمتە کەچی لێت بزردەکەن و رۆژە رێیەك بڕۆ نایبینەوە، دەبینم لە بنەوەش

کلاشینکۆف کلاشینکۆف، دەدەنە دۆست و کەسوکاری خۆیان، ئیدی تووڕە بووم و تفەنگم فڕێدا پێشی وگوتم:

ئەگەر حیزبت دیت، پێیبڵێ:

گوو بە خۆی و تفەنگی.

خزمێکمان کلاشینکۆفێکی جاشایەتیی لە ماڵێ بوو، گوتی:

من هەڵیناگرم، با لات بێ.

ئیدی تفەنگی کۆمەنیستانم فڕێدا و هی جاشانم کردە شان!

هەر لەو چەند رۆژەی پێش کەرکووکێ، کۆمەنیستێکیدی پتر تووڕەی کردم، وای کرد جوێنی مزرتر بە حیزبەکە بدەم، بیرتانە؟ لە سەربازەگە سێ چوار دەمانچەم گرت و لە رێیێ دوو سێیەکیانم بەخشی، لە پێش یانەی مامۆستایان حەیرانم دیتەوە، پرسیم:

+ ئەرێ فیشەکت بۆ دەمانچەکەت پەیدا کرد؟

– فیشەکی چی! دەمانچە چوو، لێیانوەرگرتمەوە.

+ کێ؟ ئەوە تۆ چ دەڵێی؟

– لێیوەرگرتمەوە، دڵشاد گوتی: ئەوە ماڵی حیزبە..

تۆ بڕوانە، ئەو برادەرە چی کردووە، کە لە زاری حەیرانەوە زانیویەتی من دەمانچەم داوەتێ و حەیرانیش دۆستی کۆمەنیستان نیە، لێوەرگرتۆتەوە..

گۆتمە حەیران:

لێی وەردەگرمەوە.

گوتی:

من لێ چوومە دەرێ، دەمانچەم ناوێ، ئەوە بەینی خۆتانە.

لە پێش بارەگا بەرۆکم گرت:

+ تۆ چی؟ دەمانچەی من لە خەڵك وەردەگریەوە!

– تۆ کوڕی حیزبی،پێشمەرگەی حیزبی، هەر شتێکت دەستکەوێ ماڵی حیزبە، نابێ بیدەیتە خەڵکیدی!

رستێ جوێنی مزرم بۆ حیزب و میزب نارد، زانی خوێن بەرچاوی گرتووم، نەرمی کێشا، گوتم:

من نەحیزبیم و نە هیچی حیزبم، برادەرێکی باش بە سەد حیزبیی ناکەس نادەم، بێ قرە دەمانچەکەم وێدەوە

هەرێی دا کە بیهێنێتەوە، ئەوجا سەربردەی هێنانەوەی دەمانچە با بۆ دوای هەڵاتنێ بێ، ئێستا رێی زێی گچکە و گەورە، رێی شاری گڕ، رێی قەرەچووخ و سوڵتان عەولاّم لە پێشە.

سوڵتان عەولڵ

بە ئەی رەقیب و حەیرانەوە

دەچینە رێی قەرەچووخی ئێشکگر، ئێشکگری قەراج، سپێدەیە، بەر دەرکەوتنی گردی پیرداود بەیان ئەنگوت، ئەو گردەی بەر لە عومەر و خالید، هەموو بەهاران پەڕە گوڵاڵەی ئاوێستای لە خۆ دەدا، بەڵام ئێستا فاتیحای محەمەدی تێدا دەنگدەداتەوە.

هەندێ هێوەتر خۆر، ئەو خۆری ئازادییەی دوێنێ پێرێ لە قەڵات هەڵات، گەزەنگی خۆی داوێ، دەداتەوە لە شان و پژدێنەی زوورگەزراوێ، ئەو زوورگە زراوەی بەر لە حەرەس قەومی سەر بەعەگالی نەدیتبوو.

له سەری قەرەچووخ چەند پەلەهەورێکی سپی، لـه بـەرخی نـاو قەرسـیلێ سـپیتر، دەلێـی تـابلۆی ئـازادین و بـۆ دیـوی قـەراج و کەندێناوە و ئەو ناوە خۆی خۆی کێشاوە، ئەو قەرەچووخەی بەر لەعێراقی نوێ، پێی عارەبی پێنەکەوتبوو.

لـە شـارەوە، دەشـت لـە دەشـت کەسـکتر و بـەهارتر، دەشـت دەمانداتە دەشتی لە خۆی کەسکتر، دەشتی هەولێر بـەو دیـوەدا بۆ تاوێ هەڵیدااینە شەمامك، شەمامك هەڵماندەداتە کەندێناوەی لە خـۆی کەسـکتر، چـاودێ، ئـەو دەشـتە کەسـك کەسـك،جێ جـێ، ئـالووالا، رایـەخی پێشـوازیە، دەلێـی خـۆی بـۆ گەڕانـەوەی گوندەکانی راخستووە، ئەو گوندانـەی بـەری چـوار بـەهاران، بـەر غەزەبی بەغدای ئەنفال کەوتن و هەڵدرانـ هـەر مـاڵێکی لـە جێیـەك کەوتنەوە، بوونە ئـاردی ناودڕکـان، مەگـەر بـە شـنە بـای ئـازادی خڕبکرێنەوە، مەگەر بە گزنگی ئازادی بە گوند بکەونەوە.

ئـەو رێیـە، سـەرکارێز تـا بـن قەرەچـووخ، بـەو سـپێدەیە زۆر سەربردەی بیرهێنامەوە، بەڵام درەنگمـە، بابگەمـە ئـەوێ، هـەینێ بۆیان دەگەڕێمـەوە و دەیانگێڕمـەوە، ئێسـتا وا لـەو کەلـە ئـاودیو دەبم کە قەرەچووخی کەل کردووە، لەوێوە قەراج دەرکەوت، ئـەو

قەراجەی سـەردەمانێ گـەنم و ماستیشـی بـۆنی سـەپان و کابـانی کوردەواری لێدەهات، عـارەب لـەو بـەرەوە هێشـتا نەگەیشـتبووە رۆخـی دیجلـەش، لـەوێوە لـە زاری دنیادیتەکـەی کـۆڵانی دۆمـانی سەیداوەوە، بە کوردی بە عارەبم گۆت:

با دوور و دۆست بین، لە دیجلە مەپەڕنەوە.

بـا بـە بـێ بـەڵا لـە قـەراج بگەڕێمـەوە، سـەرێ لـە دنیادیتەکـە دەدەمەوە.

ئـەوڕۆ قەرەچـووخ لـە مـن قەندیلـە، قەنـدیلی هەمیشـە ئـازاد و هێمای ئازادی، ئاخر دەڵێن: هـەردوو بـەری قەرەچـووخ، سـەرێ و خـوارێ، داگیرکـەری پێـوە نـەماوە، نەخشـەبێ لـە هـەردوو حەمرینیش، نەخشەی قەندیل، نەخشە بێ لە خر کێوەکانی وڵاتی کوردەواری.

ئەرێ ئەوە منم بەم دەمـەو نیوەڕۆیـە، بـە تفەنگـەوە، لێـرە لـە بازاڕگـەی قەرەچـووخەوە، بـە دەم ئـەی رەقیـب و وا هـاتن پێشمەرگێت مە بـەرەو مـەخمووری داخ لـە دڵ، داخـی عـەگال لـە سـەری لـە بـنی دنیـاوە هـاتووی لـەو دەشـتی قەراجـە دامـەزراو،

دامەزراو لە سەر خاکی دزراو، ئەوە منم لە پشتی جێبە قوتەیەکی سەربازیم و شۆڕدەبمەوە!

بەر لە شۆڕبوونەوە، پێشمەرگەیەکی قەراجیی حەیرانی، جا قەراجی هەیە حەیرانی نەبێ! بەمۆڵەتخوازی لە ئەی رەقیب و سروود، نەواری حەیرانی یەکێ لە(حەیران)ەکانی خستە سەری، رەنگە حەسەن بووبێ، ئەها، ئەوەی دەگاتەوە ئەو بەندەی کە بازگەی ماچانی بردۆتەوە سەر دەرگای ماڵی سوڵتان عەولا:

((کوڕ دەڵێ

بریا ئەمن ماچگر و خەزێنەستێنی ماچان بوومایە

هەموو وەرزی سەرێ بواران

لە دەرکەیێ بازاڕگەی

لە حەوشەی سوڵتان عەولای عارەبی

لە...))

لە ماچ گەڕێ، ئەوڕۆ سوڵتانەکە سەرباسە، شالاو نەبێ، دارایە دەڵێ:

با بگەمێ، مەرجبێ سوڵتان عەولا دەربهێنم و لە توورەگەی بکەم و بە زێیدا بدەم و لۆ عارەبانی بنێرمەوە.

هاوڕێیـــەکی کەڵەگــەتی رەقەڵــەی گــوپ تێکقوپــاو، دیــار بــوو قسەکەی لە دڵ گرت، دوای کەمێ، وا باگۆی دایەوە:

بە گژ سـوڵتان عـەولای عارەبیـدا مەچۆ، ئـەو هـی ئێمەیـە، بڕۆ عارەب هەڵدەوە ئەودیو زێ.

تێگەیشتم ئەو هاوڕێیەمان ئۆڵدارە، هەسـتمکرد لـە بـن لێوانـەوە ئایــەتانیش دەڵێتــەوە، لــەو ئۆلــدارەوە، مــام رەســووی بنــاوێم بیرکەوتەوە، ئەو پێشمەرگەیەی لە بن ئالای کۆمەنیستان چەندان ساڵ جـەنگی و سەریشـی چـووبا، نوێـژی نەدەچـوو، بـە رۆژووش دەبوو، ئێ لە کۆمۆنیستی و ئۆلداری گەڕێ، بزانین لە مەخموور چ باسوخواسە، ئەو تۆپــەی لـە خـوار بازاڕگـە کەوتـەوە، لـە کوێـوە هەڵدرا و چی لێکەوتەوە.

گـوێ هەڵدەخـەم، ســەر هەڵــدەبڕم، لـە ئاسمـانی قەرەچـووخ و قەراجێ، نە گڕەگڕێ دێ، نە باڵەفڕێ دێ و دەچێ، بەڵام تۆپەکـە هەر دەبێ لە ئاسمانەوە هاتبێ، لە خۆڕا قسان ناوێم، پێشمەرگە

تۆپ تۆپ، تۆپان دەناسێتەوە، ئەو تۆپەی لە زەویـەوە بـۆ زەوی دەهاوێژرێ، دەناسـێتەوە، ئـەو تۆپـەی لـە زەویـەوە بـۆ ئاسمـان هەڵدەدرێ، دەناسێتەوە، ئەو تۆپەش کە لە ئاسمانەوە دێ، ئێمە ئەوێ ساڵێ لێرەوە، لە بن ئەو قەرەچووخەوە بە کـەلێنی تۆپانـدا گەیشتینە قەندیل و ناوزەنگ، وا بە بن تۆپانیشدا بۆی هاتینەوە.

ئەو تۆپەی نـەمانزانی لـە کـی لای ئاسمانـەوە وەك بـەڵای زەوی بۆمـان (نـازل) بـوو، رێـی بـە ترومبێـل گـۆڕی و بـەژنێ لـە زەوی کردەوە، من دەستم لـە خـۆم شووشـت، چاوەڕێم کـرد، فجـووقی بکەومـە باوەشـی مەرگـەوە، ئێسـتاش نـزا و پاڕانـەوەی هـاوڕێ ئۆلدارەکەم لە گوێ دەزرینگێتەوە:

یا سوڵتان عەولای عارەبی، بمانپارێزە.

سـوڵتان لـە خـدری زنـدە زووتـر بـە هانامانـەوە هـات و دەسـتی خستە بـن ترومبێـل و لـە دەو رێ قیـت لـە سـەر هـەر چـوار تایـە داینایەوە و کەس کەپووی بە خوێن نەهات، ئەو کوڕەی دەیویست سـوڵتان لـە توورەگـە بکـات و بـۆ عارەبـانی بنێرێتـەوە، روو لـە ئۆلدار:

مـردن کـه نـیٚ، نـایێ، لـه جیـاتی سـوڵتان، هـاواری شـێخ حەنەشیشت کردبا، هەر وا دەبوو..

ئەنگۆ دەزانن عەلی کیمیاوی لە توخمی شێخ حەنەشە !

تۆپ و هەڵدان و کەوتنەوە، حەیرانی نەپساندەوە، به حەیرانەوە گەیشتینه ناو ماڵان، مەخمووریش ئـازادە، خـەڵکی ئـەویٚ بەشـی ئێمـەیان نەهێشـتبۆوە، پێـڕا نەگەیشـتین دوو فیشـەك بـە (تەعریب)ەوە بنێین، بەر لەوەی دەستی سوڵتان عەولا بگـرین و مل بنێین، هەندیٚ گرتە لە مەخموورەوە نیشاندەدەمەوە:

ئـەو کـوڕە یەکقۆڵـە دەناسمـەوە، بـە منـداڵیش هـەر یـەك قـۆڵی هەبوو، دەیانگۆ لە سەر لانك بـووە، گوللەیـەکی حـەرەس قـەومی هاتووە و دەستێکی لە ئانیشکەوە پەڕاندووە، بیرمە ئەو کوڕە لـە بـەری گڵکەنـدەوە دەهـات، بـە دەسـتیٚ دارلاسـتیق، بـەردەقانی دەهاویشـت، نـاوێکی وەك قـادری هـەبوو، بـەلاّم منـداڵ هـەر بـە یەکقۆڵ گازیاندەکرد، ئەوەتا یەکقۆڵ لێرەیە، کلاشینکۆفی یەکلاقی لە شانە، من بە قۆڵ و قۆرتی سـەر رووومـەتی ناسـیمەوە، ئـەو بـە رەنگ و دەنگ ناسیمیەوە، گوتی:

لە بەلاشاوەییان تۆ و ئەنۆ لە هەمووان باشتر دەناسمەوە.

لەویٚ زانیم، زێدی ئەو کوڕە گوندێکی ئەودیوی سوڵتان عـەولا، ئەو پەڕی قەراج، دەو زێیە، هەر لەوێش حەرەس قەومی دەست و ماڵ و ماڵاتیان بردووە و دەریانکردوون..

ئێسـتا، دوای بیسـت و حـەوت هەشـت سـاڵ هـاتووە، تۆڵـەی دەستی لە دەستچووی بکاتەوە، گۆتمە یەکقۆڵ:

لە تفەنگیش وەك دارلاستیق نیشانشکێنی؟

بە پێکەنینەوە:

لە دوورایی دە دارتێل، عەگال لە سەر سەران بە ئاسمانیٚ دێخم.

لە پێش چاویٚ مە، لاقی تفەنگی لە شانی گیرکرد، بە پێوە و بـە دەستیٚ، دەسرێژێکی بە ئاسمانەوە نا. نە دەست لەرزینیٚ، نـە بـە لاداهاتنیٚ، هیچ.. مـن بـە دوو دەسـتان نـاتوانم وا بتـەقێنم، بـەلام سەرم سوڕنەما، ئاخر بە منداڵی دیتبووم، بـە دەسـتیٚ دارلاسـتیق داویٚ، کەوڵەکە، تـۆ بڵـیٚ جێـی بـەرد، بـە ددان دەیگـرت، هەنـدیٚ

جاریش دەیخستە بن هەنگڵی بێ دەست، نیشانەشی دەپێکا، ئیدی کلاشینکۆف لە چاو دارلاستیق، ئاوخواردنەوەیە.

یەکقۆڵ گوتی:

تا نەگەمەوە گوندەکەی خۆم، لە دوای عارەب نابمەوە.

بەڵام وا تێبگەم نەگەیشتێ.

پیرێ لە جەمەدانی بەستن لە حەسەن حەیران دەچێ، روو لە پێشمەرگە و چەکداران:

بە خراپەی عارەب مەکەن، بەلای ژن و منداڵ و هیچ لە هیچدا نەبوودا نەچن، دەست لە پەڕەتیرێکیان نەدەن، بەڵام دەست لە دەستبەخوێنان مەپارێزن، هیزە، لە دوایان مەبنەوە، قەراجیان لێ پاککەنەوە، لە زێیان ئاودیوکەن..

لە ماڵی مام حەسەنێ، لە شانی دوو عەگال بەسەری قۆز، ماستێکمان خوارد لەوەتەی بە چیا کەوتبووم ماستی وام نەخواردبوو، خۆ لە کوێستانی قەندیلێ ماست زۆر بوو، بەڵام کوا تامی ماستی مەڕی قەراج و کەندێناوە دەدا، بەڵام پەنیر نا،

پەنیری کوێستانێ ،پەنیری مێرێ، پـەنیری بەهەشتیشـی ناگـاتێ، ئەبوو رەشای عارەبی گۆڕ لە ناوزەنگێ گۆتبووی:

پەیامبەر مێرێی تـام کردبـا، لـە سـەد ئایـەت و فـەرموودە نـاوی دەهات.

ئێ، تا گرتی، نان و چایە و ماستمان تێکرد، لـە گـژ پێچـانەوەی جغارەبووم، عـارەبێ، بـە دەسـتێ دەسـتی گـرتم و بـە دەسـتیدی پاکـەتێکی نەشـکاوی لـە بـەرکی چـاکەتی دەرهێنـا و بـە رێـزەوە خستیە سـەر چـۆکم، بـە زمـانێکی مزاشـی، مەبەسـتم تێکەڵە لـە عارەبی و کوردی:

دەخن باکێت زۆر..

دامەوە، چەندی کردی و کۆشای جغارەیەکیشم لێ وەرنەگرت و گوتم:

فێرە تووتنم و..

راستی وام هەستکرد عارەب کە باری لارە، هەر شتێکی لێوەرگری، خۆش نیە، ڕەنگە بچێتە چێوەی بەرتیل و ئەو شتانەوە.

لەوێ لە زاری خانەخوێوە دەستەواژەی عارەبی ڕەسەنم بیست، بەوانەی دەگۆ کە زۆر بەر لە حەرەس قەومی بە دوای لەوەڕدا لە زێ پەڕیونەتەوە و هاتوونەتە ئەو دەشتی قەراجە و ماونەتەوە و نەگەڕاونەتەوە عارەبستانێ، من پێشترێ ڕەسەنم بە زۆر گیانلەبەرەوە بیستبوو، وەکو: ئەسپ، مەڕ ، زۆر شت، بەڵام بە عارەبەوە نا، خانەخوێ دەیگۆ:

عارەبی ڕەسەن بێ کێشەن..

بەڵام ژنەکەی بە لێو هەڵقرچان و ئاماژەی چاو، شتێکیدی گۆ، عارەب لە کنە وی عارەب بوو! لە دەمی ماڵاوایی، ژنە لە بن لێوانەوە گۆتی:

عارەب ئەگەر دەستی بێ، لە سوڵتان عەولا و پێغەمبەریش ناپرسێ.

ئـێ، بـەرێ خـۆ دێ، ئـەو دەشـتەی ئـەودیوی قەرەچـووخ، چ تەمتومانێکە، ئەو جا قەراج کەی بێ تەم بووە! ئەگەر گومانت لە تەم هەیە، گوێ بۆ حـەیران رادێـرە، لـە هـەر حـەیرانێ، قـەراجێ هاتبێ، تەمی پێوەیە، ئەها، دەڵێ:

قەراج قەراجە، قەراج لە غێمێ

کیژێ، لە بڵندیان وەرە، لە نەویانت دەگەمێ،

دەك............

دەی، لە حەیران و کیژۆکاڵان گەڕێ، با بکەوینـە رێ، قـەراجۆك، لە تەڕایی و کەسکایی خۆتمـان بگـرە، پێدەچـێ دەسـتی سـوڵتان عەولاّمان گرتبێ، مـن ئـەو رێوابانـە شـارەزانیم، زوو، ئـەو دەمـەی قەراج وەك گوڵەگەنم کوردی پێوە مابوو، دوو سێ کەڕەت، بۆ کار و بە کرێکاری رێم بێرە کەوتبوو، بەڵام ئێستا نازانم کوێ کوێیـە و ئەو رێیە کە بە رێـی سـەربازی دەچـێ، دەمانباتـە کـوێ؟ هێنـدە دەزانم نیازمان سوڵتان عەولاّیە، ئەویش لـە سـەر حـەزی دوو سـێ هاوڕێ، هەڵبەتە ئەمنیش لە ماچی کچـانم پێخۆشـتر بـوو، دەزانـی حەیران چەند پیرۆز و شیرنی کردبوو، لە زۆر جێش لە نەبی یونس

و غەوسی گەیلانی و پێغەمبەر پتر ناوی دەهات و سوێندی گەورەیان بە مەزارەکەی دەخوارد، لە زۆر دوورەوەش بۆ مرازان دەچوونە سەری، سەرەرای هەندێش دەیانگۆ دەڤەری سولتان عەولا وەها بە عارەبکراوە بە پێشمەرگە نەبێ، نابێتەوە کورد.

بازۆ، بە (ئەی رەقیب و وا هاتن پێشمەرگێت مە و حەیرانەوە)وە قەراج و قەراج رۆیشتین، بە دەشتی بە عارەبکراودا رۆیشتین، لە قسان زۆری نەماوە بگەینە مەزاری سولتان عەولا، کارۆخ جەمەدانیەکەی رادەوشێنێ و دەڵێ:

قەراج، جەمەدانی وحەیرانت بۆ گەڕاوە..

وا تێبگەم تەواوێ لە ئاقاری عەلیاوە دوورکەوتبووینەوە، لە هیکەوە چەند تۆپێ، لە تۆز و خۆڵیان وەردایـن، دابەزیین و خۆمان لەگەڵ زەوی کردە یەك و جێیەکە هی سەنگەر گرتن نەبوو، بکشێینەوە؟ بچینە پێش؟ وایان بە باش زانی بکشێینەوە.

لە تەشکی خۆمان دا و رێ و رێ گەڕاینەوە، بە دیداری سولتان عەولای ناو سوێند و نزا و حەیران شاد نەبووین، نەگەیشتن بە سولتان عەولا بۆ من دۆڕان بوو، لە رۆژمێری خۆم لە دوای

دۆڕانەکەی هەیبەسوڵتان بـە دۆڕانـی دووەمـم نـاوبردووە، ئـەوەی باش بوو بێ زیان گەڕاینەوە، لە گەڕانەوە بە خۆمم دەگوت:

با بۆ گەڕێکیدی بێ، خۆ عەولا لە هەیبەت سەختتر نیە.

گرتەیەکی بەر دەرگای مزگەفتێ هەیە، نیشانیدەدەمەوە، ئەوجا پێ پێوەدەنێم و تا شار ئاوڕنادەمەوە:

لە دوورەوە چاوم کەوتە سـەر سـەربەجەمەدانیەك و عـەگال بـە سـەرێ، بەرانبـەر یـەك دانیشـتوونە، دەڵێـی دامـە دەکـەن؟ نزیـك بووینـەوە سـڵاومان کـرد، سـەریان لـە سـەر دامـە هەڵنـەگرت، بـە دەست هەڵشەقان سڵاویان وەرگرتەوە، وەها چوونەتە ناو:

ئەوە بخۆ، ئەوەش، سوار مایتەوە؟ لۆ خۆت، ئەوەش ئاغا..

هاوڕێیەك بە پێکەنینەوە گۆتیە جەمەدانی:

نەدۆڕێنی، ها..

لچکی جەمەدانیەکەی هەڵدایەوە و تەماشایکردین و گوتی:

بڕۆن، بابم بڕۆن، بە دوای ئیشی خۆتانا.

دارا دەڵێ:

کێ دەڵێ کورد و عارەب برا نینە؟

هاورێیەکیدی دەڵێ:

لێی بکۆڵەوە، ئەو عارەبە کۆنەشوعیە لە فەهدەوە فێرە برایەتی بووە..

جەمەدانی لە سەر و عەگال بەسەر، سەریان لە سەر دامە هەڵنەگرت، ئێمەش لە سەری نەڕۆیشتین و لە برایەتیدا بە جێمانهێشتن، دەمەو ئێوارە گەیشتینەوە شار، شەو لە سەر جێ، لە دڵێ خۆ گۆتم، وا چاکە لە ماڵێ لە سەر پەتك و سنگی خۆم داکەوم و چیدی بە چ لادا نەچم، تا ئێرەم هێنا بەسە، خۆ شەڕ لە سەر من تاپۆنەکراوە، بۆ لە بەلاش تێدا بچم، ئەوەی چوو لە ترێ سەی چوو، وا چاکە لە ماڵێ دانیشم و چاوەڕێکەم، بزانم ئەو رابوون و راپەڕینە دەگاتە کوێ، ئەوە شەوە هاتە سەرم، چیدی بە لای بارەگاشدا نەچم، بەڵام داخوا بە خۆم دەوەستم؟ نەوەستام.

زێی بادینان

پێڵ پێڵ مزگێنی

سپێدە زوو، گەیشتمە سەر دەرگای بارەگا، رۆژەکـەی بەهاریـە، ئاسمان جیٚ جیٚ هەورە، ئەو جارە بە رێـی مووسـڵێ، بـەرەو زێـی گـەورە، بـە تەنیشـت (ئەنجوومـەنی یاسـادانان)ی کارتۆنیـدا دەرچـووین، ئـەو ئەنجوومەنـەی وەگـوتم، دواتـر پەرلـەمانێکی لـە شێوەی خۆی لە جێی دانیشت.

وا دیارە لەو ناوە هەندیٚ شتی بە کەڵك ماوە، ئـەها خـەڵك شـت دەکێشـنەوە، بـەریٚ خـۆ دە بـەری راسـت، بـەریٚ سـەربازگە و رەشـکینیٚ، خـەڵك پێوەربوونـە، دەڵێـی لـە دوای دۆمبـەلان دەگەڕێن! هاتین، زیٚ ، ئاسکی کەڵەك، هاتین.

ئێـره، بازگـەی رێـی مووسـڵە؟ چـەندی دەکـەم، باوەڕناکـەم، بەبیرمدێ، حوکمەت چی پوشتی و ناکەسە، لێرەی دانـابوون، بـە گژ پیری هەشتا ساڵە و منـداڵی مەمـە لـە زاردا دەچـوون، ئێسـتا چۆڵێ، خۆمان میری رێوبانین.

بازۆ، ئێمە چوار پێنجێکین، لە ناو قوتە جێبێکین، هەر ئەوانـەین کـە بـۆ دیـداری سـوڵتان عـەولا رۆیشـتین و نەگەیشـتینێ ، ئـەها، ببینە، لەو رێیە لەچوون و هاتنێ، هەر ترومبێلێ دێ و تێدەپەڕێ چەکدارە و (بژی پێشمەرگە)ی لـە خـۆی نووسـیوە و دەیلێتـەوە، لەوانە قلـە قلـە نـەبێ پێشـمەرگە نابینیـەوە، هەنـدێکی هاولاتیـەو چەکی هەلگرتووە، زۆریشی جاشن، هەر جاشـی بـەری شـەمامك و بـەری بەڕانـەتی و هـی لای زرارەتـی و ئەوبـەری زێ و....ئـەوەتا لێـرەن و پێشـمەرگە تێـدا بـزرە، مـن هەنـدێ لـەو جاشـانە دەناسمەوە، لە دڵەوە پەشیماندەبمەوە لەو تێکەڵبوونە، بەڵام بـە سەر خۆم ناهێنم و بەگەڵ کەوتووم و ناگەڕێمەوە..

دەنگی تۆپان دێ، تەقەش هەیە، دوورە، ئاسمان فڕۆکەی پێـوە نیە، ئەگەر هەشبێ، لـە پشـت پەلـە هەورەکانـە، کەڵـەك بـە زێـی گەورەوە دەرکەوت، ئەو حوکمەتە، چی بەسەرهاتووە؟ بە سواری

چی رادەکات؟ نایگەیتێ و بە تۆزی پێشی راناگەیت، دوو فیشەکی پێوەنێی.

کەڵەك ئازادە و بە دیار زێی بادینانەوە سترانی ئازادی دەچڕێ، لە سەر پردی کەڵەکێ، بە دیار زێوە، جغارەیەکم بە دارجغارەوە کرد و گەڕامەوە ئەو شەوانەی پێشمەرگایەتی، شەوانی پێش ئەنفال، کە لە دەڤەری بارزان و ئامۆکان و قەندیلی ئاو و ئەوانە، بە دزی جاش و جێژەوە، بە کەڵەکی کچگە بەری بادینان و سۆرانمان دەکرد، لەگەڵ تاریکی دەگەیشتینە دەو زێ، هەر لە تاریکیش دەبوو بپەڕینەوە و لێی دوورکەوینەوە، ئێستا وا بە نوێژی نوەڕۆیێ، لە سەر زێ، لە سەر پردی ئاسکی کەڵەکێ بە چەکەوە راوەستاوم، کورم دەوێ بێژێ:

چا کەی لێرە؟!

لێرەش وەك هەموو جێ، فرکانفرکانە، هێزی پاتار پێوەربوونە، لەو رۆژەی ئاسکێ کەڵەکێ دیمەنێکی وام بیرنەماوە، بۆ نیشاندانەوە و گێڕانەوە بشێ، نا، شتێکی وا نەبوو، بەڵام لە زێوە، لە هاژە و شەپۆلەوە مزگێنی ئازادبوونی هەندێ جێ لە بەری بادینان گەیشت.

هەرچۆنێ بوو، یەك دوو گالۆن بەنزین پەیدابوو، ئەویش وەختابوو، کلاشینکۆف لێکدی رابکێشین، ئاخر، لەو رۆژانە بەنزین سەربەسەر بە خوێن بوو! دەی لە بەنزین گەڕێ، تا زووە با بگەڕێینەوە شار.

– راوەستە، بزانین ئەو خەڵکوخوایە، لە چی خڕبوونەتەوە؟

شوفێرەکە هێواشی کردەوە و بایداوە، ئێرە کۆمەڵگە زۆرە ملێکەی ئەوێیە، تەماشا، پیاوێك بە کوتکان وەرگەڕاوەتە خانوو، دەرکەو پەنجەران دەردێنێ، هەیە دەڵێ:

وا مەکە،ماڵی خۆت تێکمەدە، هێشتا دیار نیە، دۆخ چۆن دەبێ.

کابرا، بە لچکی کورتەکەکەی نێوچەوانی دەسرێتەوە و بە دەم کوتك بەرزکردنەوەوە دەڵێ

لێمگەڕێن، دەستم مەکەنێ، بە خودای بۆ رۆژێکیش بێ دەچمەوە مەفتەنێ.

پیاوی دووره زێد، گوێی بە کەس نەدا ودەرگاو پەنجەرە و چینکۆی لە پیکابێ باردەکرد، ئەو پیاوە خەڵکی بن کێوەرەش بوو، دوای ئەنفال سەدام هەڵیدابوو، لێرە بە زەوی کەوتبۆوە، ئێستاش کە لێرەوە تا کێوە رەش ئازادە و سەدام وێنەیەکیشی لە رێوبان نەماوە، لێرە هەناسەی تەنگە و ناحەوێتەوە، هەر ماڵ نا خانووش باردەکات و دەگەڕێتەوە زێدی خۆی، ئەو زێدەی ئەگەر سەدام نەبا، مردنیش نەیدەتوانی وا بکات دەستبەرداری بێت، ژنەکەی دەیگۆ:

بەس تا لە هەیبەسوڵتان ئاودیو دەبین، سەدام نەگەڕێتەوە، لەوێ خۆم سووتاندبێ، لێرە چاوی پێمناکەوێتەوە.

خەڵکەکە کە زانیان ژن و پیاوە بای کێوەرەش لە سەریانی داوە، پەشیماننابێتەوەو تکای کەس ناگرێت، یارییان دا و بەڕێیان کرد، وا بزانم خەڵکیدیش چاویان لێکرد و بای زێد هەڵیگرتن.

دەم درەنگە و گەڕاینەوە، دەڵێن چی، من لێیان دابڕێم و بەگەڵ رەنجۆ بکەوم و ئەوشۆ لە ماڵی وان بمێنمەوە، ماڵیان لە کوێیە؟ هەر لە رێی گەڕانەوە، بەڵام بە دەستی چەپدا لادەدەیت و تەواوێ

دەڕۆیـت، دەگەیتــە زۆرەملێیەکیـدی، نـاویٚ وی (جدیدە)یــە، وا دەکەم، لەگەڵ وی دەچم.

درەنگە، رۆژ بە سەر زێی گەورەدا تەواو لاربۆتەوە، هـەر دیتـت، کەوتــە ئـاویٚ و لــەو زەردەپــەڕەی پــەڕ پــەڕ رەنگــەی کـردین، زەردەپەڕی ئەو ئێوارەیە، ئەو چەند پەلە هەورە ئاسمانی رۆژاوای جدیدەی رەنگڕێژکردووە، ئـەو جـۆر رەنگڕێژیـە تـەنها لـە هـەوری ئاسمــانی قەنــدیلیٚ دەنەخشــیٚ کــە لــە بــەری ناوەزەنگــەوە ئەودەمانەی ئێواریٚ چاوی لە سەر هەڵنەگری، وا دیارە، ئەورۆ لـە پیرۆزیی ئازادی، قەنـدیل جـوانیی هـەوری خـۆی بـە سـەر هـەوری بەری نێوان هەردوو زێش پژاندووە، نەڵێن، ئەو زەردەپەڕەت چۆن لەبیرە؟ من لە هەر کویٚ بم، لە ناو شەڕوشۆریشدا بم، چـاوێکم بـە زەڕدەپەڕەوەیە و لێینابێتەوە.

هەور لەو هەموو رەنگەی زەردەپەڕیٚ، تەنیٚ رەنگی مۆری پێـوە مــابوو، کــاتیٚ گەیشــتین، دانیشــتووی ئێــرە هــەر یەکــەو لــە دەڤەرێکەوە، لە گوندێکـەوە هـاتووە، لـە کەنـدێناوەوە تـا بـەری پژدەر و بناری قەندیلی تێدایە، هی هەموو جێی تێدایە!کـەس بـە حەزی خۆی نەهاتووە، بە زۆر هێنـراوە و بـە زۆرەملـیٚ لـەو کاولـە

زۆرەملێیــە راگــیراوە، مــن لــەوێ، بــە تاقــە شــەوێ تێگەیشــتم کۆمەڵگەی زۆرەملێ واتە چی، قەفـەزێکی ئاسـنینە، ئـەوەتا دوای شکانی، خەڵکەکەی لە شێوەی کۆتری تـازە بـاڵ هـاتووەوە بـاڵ لێکدەدن و مەشقی فڕین دەکەن و وەهەر دیتت لە شەقەی باڵیان دا و ڕێی هێلانە، ڕێی زێدی خۆیان، زێدی نەنك و باپیریان گرتە بەر.

خەڵکی وێرێ، کاتێ زانیـان ئێمـە پێشـمەرگەی راسـتین، خۆمـان رادەســتنەکردۆتەوە، هــەر ئێســتا لــە نــاوزەنگ و قەندیلــەوە دابەزیوین و بە رانیەدا ئـاوایی ئـاویی و شارۆچـکە شارۆچکە و بـە شاردا هاتووین و گەیشتووینەتە ئێرە، دەوریان داین و لە ئامێزیان گــرتین، کچــی قــەیرە و تازەهەڵچــوو، ئەگــەر شــەرم دەســتی نەبەستبان، لە باوەشیان دەکردین..

خەڵکی ناو قەفەزی شکاو ئازایەتی یەکتریان دەگێڕایـەوە، چـۆن دەسـتیان بـە سـەر پـۆلیس و چـەتە و پیـاوی پـیس داگرتـووە و حوکمــەتیان ئاقــار بــەدەرکردووە، نــاوی هەنــدێ گــەنج و ژنیــان دەهێنا، رۆڵی منداڵانیان دەگێڕاوە کە بە خڕکە بەردان هەڵمـەتیان بردووە، ئەو شەوە شەوی گێڕانەوەی داسـتانی ئـازادی بـوو، ئـەو

ئازادیەی بە خەیاڵی کەسدا نەدەهات و لە خەونێش خۆی نیشان نەدەدا.

خەڵکی جدیدەی زۆرەملێ هەموو لە سەر بارکردنن، بە قسەی خۆیان بێ سبەی دووەی ئێرە چۆل چۆل، پشیلەیەکی تێدا نابینیەوە، بە خانووەوە باردەکەن و هەر کەسە و بەرەو زێدی خۆی، بەلاّم هەیە هێشتا باوەڕناکات کە ولاّت ئازادە، هەر وا دەبینێ لە ناو خەونە، نزادەکات بە ئاگانەیەتەوە، دایکی رەنجۆ، بە دەم لە ئامێزگرتن و بۆنکردن و ماچکردنی کوڕەکەیەوە، ئەو کوڕەی لە دووری وی و نزیك لە من چەند کەڕەت لە سەر لێواری مردن گەڕاوەتەوە، دەڵێ:

باوەڕناکەم، بە خودای لە سەر سەران باوەڕناکەم سەربازی کوڕم بە چەکەوە لە باوەشم بێت و هەولێر و ئێرە بەعسی تێدا نەمابێت، تۆ بلێی ئێمە بچینەوە (حەزە)ی خۆمان؟ خوایە، ئەگەر خەونیشە، لەو خەوە قیتممەکەوە.

لە زاری دایکی رەنجۆوە، زانیم ئەو کوڕەی چەند ساڵە لە چیا دەیناسم و لە ناوزنگێوە تار ئێرە پێکەوەین، رەنجبەر نیە و سەربازی ناوە!

پیاوێکی ڕەقەڵەی بە تەمەندا چوو، خەڵکی بناری قەندیلێ بوو، دەستی خستە سەر چۆکم و سەری کەمێ خوارکردەوە و چاوی لە چاوم بڕی:

+ توخدا تۆ راستیم پێبڵێ، لێرەوە تا دە گەیتە قەندیلێ، حوکمەت لە سەر رێت نیە.

– نیە، نە بێریە سۆر هەیە، نە بێریە رەش، نە سەرباز هەیە نەجاش.

+ گاڵتەم لەگەڵ مەکە، ئەمن هی دڵیمە.

– ئەمنیش هی دڵیمە، باوەڕ بە من ناکەیت، بە رادیۆ باوەڕبکەن، ئەوە نیە دەڵێ...

+ بە خودای لەگەڵ رادیۆ بەینم نیە، چونکە زۆر درۆم لێیان دیتووە، بەڵام باوەڕ بە تۆ دەکەم، چ لە سبەی زووتر نیە، گوو لەو کاولبووە دەکەم و خۆم دەگەیەنمەوە بەفری قەندیلێ.

وا تێبگەم ئەو پێش ئێمە کاولبووەکەی بەجێهێشتبوو، بەرەو قەندیلی زێد بەرێکەوتبوو.

له گەڕانەوە شتێکی ئەوتۆم بیرنیە، ئەوە نەبێ، بە ئازادکردنی هەندێ دەڤەری بەری بادینان، پێم زەوی نەدەگرت و هێندەی نەمابوو باڵ بگرم و بە بن هەوردا بفڕم و تا لە جێ جێ، ئاوایی ئاوایی ئازاد، تاوێ بنیشمەوە، لە دڵێ خۆ دەمگۆ:

مادام بادینان هەستا، سەرکەوتن مسۆگەرە و ئازادیمان لە مستە..

بەرە

بەرەی جاشان

شار لە چەکدار سەرشارە، ئەوەی دەستی تفەنگی گرتـووە، بـە چەکەوە هاتووە و بە شار وەربووە و تێبـەربووە، جـاش، ئـەوەی بە تیرە جاشە و فرچکی پێوەگرتووە ئەوەتا بە فەرمانی بەرە، لە پێشمەرگە پێشمەرگەترە و کەس ناوێرێ لێیبپرسێ:

ئەرێ، تۆ پێش یازدەی سێ....

جاشێ هەیە لە گـەڕەکێ مـە، دراوسـێیەك مـام خـدری نـاو بـوو، دواتر بە خدر خەرمان هاتە ناو گێڕانەوەی من، بە دوو دەستان لە سەر خۆی دەدات و دەڵێ:

لـەبیرتان چـوو، ئـەو جاشـە کـە رقـی لـە هـەر کەسـێ هەسـتابا، دەیهێنا لە حەوشە دەیبەستاوە و سەی جاشلی تێبەردەدا؟

خەڵك مەستی ئازادین و گوێ بەو قسۆکانە نادەن. ئەرێ ئێوە سەی (جاشلی)تان بیستووە؟ ئێ، لە جاشلی گەڕێ، مام خدر دەڵێ:

ئەو جاشە تەرەسە، بە خۆو بە سەوە، ئێستا خۆی لە پەنای بەرپرسێکی گەمبۆری بەرە ناوە، ئەی هاوار، وا نابێ.

ژنێ دەڵێ:

زمانت خۆت نەگری، سەرت لە سەر دادەنێی.

بە مام خدرم گۆت:

بەرە میهرەبانە، هەر لە جاش نا، لە عەلی حەسن مەجیدیش دەبووری!

مام خدر:

بەرە خۆی دەبینێتەوە، بزانە کوو لە ناو جاشان بزر دەبێت.

جاشی خاوەن سەی جاشلی، لە چاو زۆر سەرۆك جاشان بە رێژنە بارانی بەهاران شووراوەتەوە، تەنها پێشمەرگە و جاشانگەستە دەزانن، جاش چ ماڵێکن، چ مارێکن و چۆن

پێوەدەدەن، بەڵام خەڵك دەستی بەرەیان شکاوە و هیچیان لە دەستنایە، ئیدی هەر جاشە و هەر پیاو خراپە، خۆ بە ماڵە پێشمەرگەیەکدا دەکات و خۆ دەداتە پەنای بەرپرسێ، لێرە هەر بۆ خۆشی، سەربردەی خزمێ دەگێڕمەوە:

ئەو خزمە گەڕەکێ بە پارە دەکێشێ، لە تەمەنی پێی بە ماڵێ مە نەکەوتبوو، کوڕەکەی شتێ بوو لە حوکمەت، کە زانی بابم کوڕێکی پێشمەرگەیە و هاتۆتەوە، یەکسەر خۆ بە ماڵێدا دەکات و دەڵێتە بابم:

تۆ کوڕی بابی خۆتی و کوڕەکەشت هەروەتر، خۆت دەزانی کوڕەکەی منیش خراپەی کەسی نەبووە، بۆیە پێیبڵێ ئاگای لێبێ

بابم گوتبووی:

بێ خەم بە، ئەوەی لەدەستمانبێ دەکەین.

خزم دواتر زانیبوو من پێشمەرگەیەکی سادەم و جاشوولکەیەك زۆر لە من پتر دەستی دەڕوا، سەرینەدایەوە و دواتریش کوڕەکەی هێند بەرزبۆوە، بە سێ چوار پرسگە نەیدەگەیشتییێ، وا باشە لە

جـاش گـەرێم و بـەر لـەوەی بـەرەو کـەرکووك وەڕێکـەوم، هەنـدێ سەربردە و ورد سەردان هەن:

سێبەری شەهید

بە سەر بانەوە

پیرێژنەکـەی دراوسـێمان کـە هـەر هێنـدەی گلۆڵـەمووێکی لـێ ماوەتـەوە، لـە سـەر دەرگـا هەلدەترووشـکێ و هەمیشـە چـاوە تیژەکانی لە سەر سیلەی خانووی سەرەکۆلانێ دەبڕێ، دەبـێ لـە چاوەڕێی کێ بێ، هـەر کـاتێ منـیش بـە چـەکەوە دەبـینێ، وردە فرمێسـکان دەبـارێنێ، کـوڕە گەورەکەشـی زۆر بـەرێزەوە لێمدەڕوانێ، لە دایکم پرسی:

ئەو ماڵە کێنە؟ لە مێژە دەیاننناسن؟ هەستدەکەم شتێ هەیە...

دایکم:

نا، لەوەتەی هاتووینەتە ئێرە، هەر هێندە دەزانم ماڵێکی باشـن، با بزانم..

ڕۆژی دوایی پیرێژن گوتبوویە دایکم:

منیش کوڕێکم پێشمەرگە بوو، لـە حیزبـی کوڕەکـەی ئێـوە، زوو شەهید بوو، ناوی حەیدەر بوو..

ئۆ! پێکەوتم ئەوە ماڵی مامۆستا حەیدەر کەریمە، ئـەوەی کـەم دیتم و زۆری لێ فێربووم، ئەمن دەمزانی ماڵیـان لـە سـەیداوەیە، بـەڵام نەمـدەزانی لـەو کۆڵانەیـە، هێـی! ئـەوەتا دایکـی کـە هـەر هێندەی گلۆڵە مووێکی لێماوەتەوە، کلیلی چاوەکەی حەیدەری لە بەرکی کەواکەیتی و ناهێلێ کەس بیکاتەوە، دەڵێ:
دێتەوە، کوڕەکەم دێتەوە.

چاوەکەی حەیدەر لە قاتی سەرێیە، وەك خۆیەتی، دەڵێن جێ و بالینگان و کتێبـەکانی وەك خـۆی مـاوە، جلکـەکانی دوای حـەفت ساڵ و هێندە، هەر بە دارەوەن و و دەقیان نەشکاوە.

ئەوە بۆیە من دەبینێ دەگرییێ.

دیارە لە دڵـی خـۆی دەڵـێ: کوڕەکـەی منـیش شـەهید نـەبووبا، ئێسـتا وەك تـۆ دەهاتـەوە. پلکـە سـوڵتانە نـاوە نـاوە دەکەوێتـە خەیاڵ و خەونی خۆشەوە، ئەها دەڵێ:

حەیـــدەری مـــن لـــە ســـەرێیە، لـــە چـــاوەکەی خـــۆی لەگـــژ دەورکردنەوەیـە، کتێبـان دەخوێنێتـەوە، ئـەها ئـەوەتا، لـە سـەر بانیٚ، بەریٚ خۆی داوەتە ئاسمانیٚ.

هێندە لە دڵەوە وای دەگۆ، من هەسـتمدەکرد سـێبەری حەیـدەر دەبینم.

تۆ بزانە ئەو دوو ماڵە، چەند ساڵە دیوار بە دیـوارەوەن، کەچـی مـاڵی حەیـدەر نـەیانزانیوە ماڵەکـەی تەنیشـتیان کوڕێکیـان هەیـە پێشمەرگەی کۆمۆنیستانە تا ئێستا بە شاخەوەیە، مـاڵی مـەش چ بزانن ئەوان کوڕێکی کۆمۆنیستیان هەبووە و لە سێکانیان شـەهید بووە.

وای لێهات، بە دیتنی پلکـە سـوڵتانەی دایکـی حەیـدەر کـەریم و محەمەد کەریم نانەوای کوڕە گەورەی گریانم دەهات، هەموو ئـەو هاوڕێیانەم بیردەکەوتەوە کە بـە دەردی حەیـدەر چـوون و ئێسـتا دایکیان، کەسوکاریان لە چاوەڕێی گەڕانەوەیانن.

ئەها ئەوە کانەبی گچکە، ئەوە ئومێدی گـۆڕ لـە دێـرەش، ئـەبوو رەشای زەڵیٚ، سیامەند، ئەبوو ئایار... ئەدی فازیل رێحانـە !ناوی

چەندان ریزبکەم، بۆ چەندان هـوردە فرمێسـکان هـەڵوەرێنم؟! وا چاکە چیدی خۆ نیشانی دایکی حەیـدەر نـەدەم، لێـرەوە تـا بـۆم بکـرێ خـۆمی لێدەشـارمەوە، راسـتیت دەوێ، حەزناکـەم چ ژنــی جەرگسووتاو و کۆستکەوتوو، ببینم، بەرگەی گریانی ژنـان نـاگرم، هــەر لەبــەر هەنـدێش نەچـووم سـەردانی دایکـی فازیـل رێحانــەی هاوڕێشم، هەرچەندە حەفت ساڵێ بەسەر مـەرگی ویـدا تێپـەڕیوە، بـەڵام لەگـەڵ ئـەو هاتنەوەیـەی پێشـمەرگە، کـۆن کـۆنیش تـازە دەبێتەوە، جەرگ خوێنی لێدەچۆڕێتەوە، ئیدی خـۆم لـە دایکـانی جەرگسووتاو دەشارمەوە، بەڵام ناچارم دوو سێ تنۆکە فرمێسکی ئەو دایکەش نیشانبدەمەوە:

لە پڕ وەڕۆرێ کەوتن، ئـەو هاتنـە بـۆ بەخێرهاتنەوەیـە، یـان بـۆ شەڕ؟ بابی دەڵێ:

+ کوڕە، بەراستیم پێبڵێ، کوڕەکەم لە کوێ کوژرا؟

– کوژرانی چی؟! ئەو لە هەندەرانە..

+ بـەو قسـانە، دەسـتخەرۆم مەکـە، کوڕەکـەم نـەماوە، لـە تـۆم دەوێتەوە، لەگەڵ تۆ چووە سەرێ، تۆ بردت.

– وەکو گوتم، کوڕەکەتان، ساڵێ پـترە حیـزب ناردیـە رووسـیا، هیچی بەسەرنەهاتووە ولە من زیندووترە.

بابم هاتە ناو قسان:

کوڕی من لە شتێ دڵنیا نەبێ، نایڵێ.

دایکی بەدەم هەڵوەراندنی هوردە فرمێسکانەوە:

+ ئەدی تۆ چەند رۆژە هاتوویتەوە، بۆ سەردانت نەکردین و ئەو هەواڵەت نەداینێ؟

– راستدەکەیت، بـەڵام نـەپرژام بـێم، سـەرەڕای هەنـدێش گـوتم رەنگە زانیبێتتان، خـۆ ئەگـەر بـاوەڕ بـە منـیش ناکـەن، بـڕۆن لـە بارەگا لێی بپرسن.

دایکم دەڵێ:

باوەڕی پێبکەن، کوڕەکەتان زیندووە، چونکە هـەر هاتـەوە مـن پرسـیاری ئـەوم لێکـرد و هـەمان ئـەو قسـانەی گـۆت کـە ئێسـتا دەیڵێتەوە.

دایکی بەو قسەیەی دایکم بزەی کەوتە سەر لێوی و ڕەنگی بۆ گەڕایەوە و چاوی گەشبوونەوە، بەڵام بابی هەر سەر بادەدا، ئاگر لە چاوی دەباریێ و باوەڕی نایێ کوڕەکەی مابێ و ئێستا لە رووسیا بێ، لە هەستاندا، هاتە ناو چاوم و بە قوڕگی پڕ گریانەوە گوتی:

کوڕەکەم نەمابێ، داو داو سمێڵت دەردێنم.

منیش بە شێنەیی گوتم:

ئەدی ئەگەر مابێ؟!

دایکی هاوڕێکەم هەڵیدایێ:

کفتەیەکی وەك ئەوەی پێشانت بۆ لێدەنێم.

گوتم:

دە بڕۆ، کەرەستەی چێکە.

دەستاوی ئەو ژنە زۆر خۆشە، بە تایبەتی کفتە، کفتەی وا لێدەنێ، هەشت نۆ دەیەك قووتدەدەی، هێشتا یێژی با بێ، نازانم کێ بوو دەیگۆ:

ئـەو ژنـە ناندێنەکـەی بباتــە دەروازەی دۆزەخــێ و کفتـە لـێنێ، خـەڵکی بەهەشـتێ هـەموو رووی تێدەکـەن و خـواردنی بەهەشـتێ هەمووی لۆ سەر گوفەکێ.

ئەو ژن و پیاوە دایك و باوکی (دیار)ی هاوڕێم بوون، ئەو کـوڕەی کاتی خۆی پێکەوە بە چیا کـەوتین، سـاڵێ دوو دوای ئـەنفال ئـەو بەرەو رووسیا رۆیشت و من لە ناوزەنگێ مامەوە.

تا لە ماڵێم، بـا ئـەو مێوانـەش ئەگـەر بـە درۆش بـێ بـە هـەواڵی خۆشـەوە بەڕێبکـەم، بـە دیـتنی وی شـلەژام، بـەڵام بەسـەر خـۆم نەهێنا، یان بڵێم پرتە پرتی لالەکە نەیدەهێشت سیمام وەك خۆی ببینرێ، ئەو مێوانە برای ئەو کوڕەیە کە لە ناو کتێبـەوە هـاتبووە نـاوزەنگ، ئـەو کـوڕەی لـە نـاو (گوڵەسـتێرەکان...)ی مـن نـاوی راسکۆیە، مێوان پرسی:

نەجاتی برام، بۆ نەهاتەوە؟ بیستمەوە لە بارەگای ئێوە بووە..

دوایوەی لە بارەگای کۆمۆنیستان جێیەنبۆوە و بـەڕێیانکرد، مـن وای بۆچـــووبووم، خـــۆی رادەســـتی حوکمـــەت کردبێتـــەوە و گەیشـــتبێتەوە نـــاو کەســوکاری، تــاهوواه! ئــەو کــوڕە شــتێکی

بەسەرنەهاتبێ؟ سەربردەی راسکۆم بە هەندێ پەڕین و لێ قرتانەوە بۆ براکەی گێڕایەوە، لەخۆوەش دڵنیاییم دایێ کە لە ژیاندایە و هەر دیتت پەیدابۆوە، گوتم:

بزانە لە چ شارێکی ئەو دیوە، چاوەڕێدەکات، بزانێ دۆخەکە چۆن دەکەوێتەوە، دێتەوە.

بابیشم گۆتی:

کوڕی من لە شتێ دڵنیا نەبێ، نایڵێ.

ئێ خۆ ناڵێم، بابە لەوەیان دڵنیانیم!

برای راسکۆ، باوەڕی هێنا و رۆیی، نەبادا ئەو دوو هاوڕێیە لەو گێڕانەوەیەدا، نەهێنەوە ناوگێڕانەوە، لێرەوە دەڵێم، دواتر هەواڵیان هات و هاتنەوە و بە کەسوکار شادیوونەوە.

ڕاوڕووت لە ڕووناکی

دەودەوانیٚ لە تاریکی

ئا، لالە هاتە ناو قسانەوە، بۆوەی نـەڵێن تـۆ وا لـە نـاو شـاری، لالەی چی؟ ئەدی گلۆپ؟

لەو ماوەیە کارەبا کێشەی تێکەوت، شار بن تاریکی کەوت، چـرا و لالــە هاتنــەوە گــۆڕیٚ، کــۆڵان بــە فــانۆس بــەر پێــی خــۆی ڕووناکدەکردەوە، هەر ڕووناکی نا، سـووتەمەنیش چـوو، ئـەوەتا، لە بەنزینخانەی کۆن، لە چاوەڕێی نەفت بەرمیل و تەنەکە و گالۆن ڕیزکـراون و بـە بـەتاڵیش دەگەڕێنـەوە، خـەڵکیش وەهـا مەسـتی ئازادین، ڕووگرژی و نارەزایی، بە ڕووی کەسەوە نابینیت، شار لـە تاریکی و نەبوونیدا شـایی ئـازادی دەگێـڕیٚ وەهـا مەسـتن، کـەس گویٚ بە نان و ئاو و ئاگر و ڕووناهی نادا، لێم نەبێتە درۆ، لە سەرە کۆڵانێـک، سـەرە ژنێـک سـتلێك بـە دەسـتەوە، لـە ئاوکێشـان

دەهاتـەوە، لـە بـەر خـۆوە بۆڵـەبۆڵی بـوو، بـە نـاو کـردن و نـەژی تێگەیشتم، لەگەڵ بەرەیەتی:

بەرەیەکیترت بە ناوبکرێ، حەفتەیەك نەژی.

لە دڵی خۆ گۆتم: قورت وە سەر بەرە، کەوتیە بەر تـووك و نـزای ژنان.

نا، هەر ئەو ژنە نا، دوو سێ ناسـیاریش هـەر زوو دابەزینـە سـەر بەرە، ئەوانە شووراییی بوون، هەوڵیان دەدا دەسـەڵات لـە دەسـتی بـەرە نـەبێ ، خـەڵك لـە گـەڕەك و کۆڵانـان ئەنجوومـەن هەڵبـژێرن و.... یەکیان پرسی:

+ تۆ چۆن دەبێ، لەگەڵ بەرە بی؟

– من پێشمەرگەم، دامنـاوە تـا بابـەگوڕگور لەگـەڵ بم، دوایـی نازانم..

+ باشە، لەگەڵ ئێمە بە.

– زەحمەتە لە چ جێ جێمبێتەوە..

یەکێ لەو کوڕانە شاگردی پیاوێ بوو، مەنسووریان دەگۆتێ، زۆر توند بوو، فشەی بە مارکسێتی فەهد و شاگردەکانی دەهات، لە بارەی مارکس و کوردەوە هەر یەکە و لە ئاشێ لێمان دەکرد، تەنها لە رووخانی سەدام دەگەیشتینەوە یەك..

ئێ، دەمی دەودەوانێ نیە، چمان داوە لە فەهد و مەنسوور، کەرکووکمان لە پێشە، کەرکووك بە سێ دەنگا گازدەکات.. ئەوە چەند رۆژە پێشمەرگە و چەکدار لە خڕ لاوە بەڕێکەوتوون، لە رێی کەرکووك دنیا هەستاوە، چاوی کورد لە سەر کەرکووکە، منداڵ بە منداڵایەتی خۆی دەڵێ:

ئازادی بێ کەرکووك ناتەواوە.

لێتان ناشارمەوە، من لەو چەند رۆژە تەواو ساردببوومەوە، وەك بڵێی باوەڕم بە شەڕ و هێرش نەمابێ، ئاخر، دەزانی چ راورووتێکم دی، بە چاوی خۆم دەمدی، شۆڕشگێڕ، تەلەفزیۆنی دەدزی، شۆڕشگێڕ، ترومبێلی زبڵی دەدزی، بە زەبری دەمانچە ترومبێلی ئەمن و سەربازییان لە خەڵك وەردەگرتەوە، بۆ خۆیان دەیانفرۆشتەوە، لەو رۆژانە پێشمەرگەی پاك و سادە لە ناو پێشمەرگەی دز و جاش، وەها بزربوون، مەگەر تەنها لە دەمی

هێرش و تەنگانە لێکدی جودا بکرێنەوە، ئەوەی من لەو چەند ڕۆژە دیم، بەس بوو بۆئەوەی تف لە چەك بکەم و خۆم بدەمە پەنایێ و لە چاو بزربم، بەڵام ناکرێ، بە خۆم ناوەستم و هەستدەکەم کەرکووك گازی من دەکات، دەچم، ڕاورووت و نادادی دوو قاتیش بێتەوە، دەچم، بشمبەستنەوە دەچم.

بەڵام بەر لەوەی بکەومەڕێ، سەرێ لە هەڵەبجەی ناو هۆڵی میدیا دەدەم.

هەڵەبجە

وێنە وێنە، ریزە رۆندک

بەر لە بابەگوڕگوڕ، هەڵەبجە، هەڵەبجەی ناو هۆڵی میدیام بیرکەوتەوە، ئەو هۆڵەی لێیەوە گوللەیەکم بۆ هات و هێندەی نەمابوو ساردم بکاتەوە و گڕی بابەگوڕگوڕ نەبینمەوە، بڕوانە، شار ورد و درشت، ژن و پیاو، لە خڕ لاوە، وێنەی مێروولە روویان لە میدیا کردووە، مێروولە لە گەڕانەوە دەستبەتاڵ نیە، کەرتکە گەنمێ، شتێکی هەڵگرتووە، بەڵام شار لە هاتنە دەرێ، لە گەڕانەوە، چاوی سوور سوور بۆتەوە، هێندە گریاوە، تنۆکە رۆندکێکی پێنەماوە.

هەڵەبجەی ناو میدیا، پێشانگایەکی وێنەکانی شازدەی سێی هەشتاوهەشت! چ فرمێسکێکی بەو شارە رشت، فرمێسکێ هەڵاتنیش پێینەڕشت، من پێشترێ، زۆر لەو وێنانەم دیبوو، بەڵام

بەو شێوەیەی ناو میدیا نەیانگریاندبووم، ئەو ڕۆژە لە زاری ژنـانی شارەوە بە قەد بیسـت و سـێ سـاڵ، تـووك و جـوێن بـۆ بـەعس و سەدام چوو، ئەو ڕۆژە تۆڵەیێ کەوتە سـەر زاری منـاڵانی قـەڵات و منارە:

سەدام حوسێن بۆ کوێ دەچێ؟

هەڵەبجەمان لەبیرناچێ.

له دەو ڕێی گڕ

تلیانە تلیانە نانی تیری

له پـردی پـردیٚ پەڕیینـەوە، بـاژێ، زۆر ڕۆیشـتین، ئێـرە ئاقـاری دارەمانـە، لێـرە بـارامی بـرادەرم، ئـەوەی هێنـد پـارتی بـوو، لـە دوورەوە زەرددەچـۆوە، سـەربردەیەکی سـیٚ ڕۆژەی لەگـەڵ ئیزرائیل هەیە، دوایی ئەگەر بیرمکەوتەوە، دەیگێڕمەوە.

سەرکەوتین، لـە کـەلی کـەرکووکیٚ دەرکـەوتین، ئـەو کەلـەی بـە دەسـتی راسـت کـانی دومەڵانـە، دەسـتی چـەپیش سـیٚ کانیانـە، جاریٚ لە کەل و کانی گەڕیٚ، سـەرباسمان نانـە، وەرە بڕوانـە، بـە دەستی راست، تلیانە تلیانە، نانە، نـانی مـادەو تـیری، نـانی ژنـە هـەولێری، دەیناسمـەوە، مـن بـە بـۆن، بـە شـێوە، نـانی ژنـانی هـەولێری دەناسمـەوە، لـە دایکـم مـادە و لـە نـەنکم تـیرۆگ دەناسمەوە، دەناسمەوە، تلیانەی ناو قەیسەری دەناسمەوە، ئەو

نانانە، هەر ئەو نانانەن کە پێش دوو سێ ڕۆژێ، ماڵ ماڵ لە هەولێرێ خڕ دەکرانەوە و بۆ کەرکووکێ دەنێردران، دەیانناسمەوە، من نانی ژنە هەولێریان دەناسمەوە، ژنانی زمان بە ڕۆژی، ئەوەتا هەمووی لە بن کەلێ بۆ ئەو پێشمەرگانەی بۆ ئازادیی کەرکووکێ کەلیان گرتووە، لە دەو جادە تلیانە تلیانە ریز کراوان، هەموو لە دەستی راستن، دەستی هەڵمەتن، تۆ چاودێ، لە دەستی چەپ، دەستی گەڕانەوە کەرتە نانێ نیە، ئاخر ژنە هەولێری دەڵێ:

نانم بە سندانی ئەوە بێ، لە شەڕی ئازادیی کەرکووکێ دەگەڕێتەوە.

وەرن، چاودەنێ، لە چ دیرۆکێ، لە دیرۆکی چ میللەتێ، لە ڕێی ئازادیی شارێ، لە دەو ڕێ، تلیانە تلیانە نان وا ریزبکرێ! تەنێ نانی رووت نا، هێلکەی کوڵاو سپی دەچێتەوە، خورماشم دی، ڕەنگە ران و سینگە مریشکیش هەبێ، لەو ڕێوبانە بایی مانگێ شەڕ، خواردن هەیە.

کەلی سێکانی

خەناوکەی نەورۆز

دەڵێن بەرە، وای داناوە، ئاگری نەورۆز لە کەرکووک بکاتەوە، رەشەمێ هەر ئەوڕۆی ماوە، سبەی یەکەم رۆژی خاکە لێوەیە، نا، خاکە لێوە شەوێ زووتر لە وادەی خۆی دێ، لە دەمەو ئێوارەی ئەوڕۆوە، لە هەڵکردنی ئاگرەوە، پێ دەخاتە ساڵەوە، من ئێستا لە سەر ئەو بەرزاییەم کە هەست بە گڕی بابەگوڕگوڕ دەکەم، ئەو بابە گوڕگوڕەی هێندەی شارێ شیرن و سەلما وعەنبەر خاتوون و حەبیبە شیعری بە سەردا هەڵگوتراوە، چەند شۆڕشێ خوێنی بۆ رژاوە، بابە گوڕ گوڕ بەو دەمەو عەسرە نەورۆزیە، هاتین، بە گوڕ هاتین، گڕمان گرتووە و بۆ ئازادیی گڕت هاتین..

من لێرە، لەو دەوروبەرە، تەنها کوڕە ناوزەنگیەکان دەناسمەوە، ئەوانە دەناسمەوە کە پێکەوە یان پێش ئێمە هاتبوونەوە، سەردەستەی گەورە لێرەیە، شەوەکەی

هەیبەسولْتان پەنجەی پەژیوانی پێگەستووم، دەریشم بکات، دەستەکەی بەجێناهێلم، ئەها ئەوێهێ لە بەژنیڕا دیارە شێرزادەیە، ئەولاتر وا تێبگەم موحسین یاسینە، سەعدوون هێندە دوور نیە، رەنجۆ لەو سەرە کە سەنگەرێك لە سەنگەرە چاوڕەشەکە سەرترە، ئاشتیەکە لە پێشترە، کارۆخ لە شانمە...

زۆرین، ئەوانێهێ کێن؟ دختۆر هۆشەنگ و یووسف و شاخەوانم لێوە دیارن، ئەوەی ئەولاتر لە جۆلاگکانی سەیداوەیە، بەکرە، یووسف هەر زوو دەستەیەکی بەگەڵ خۆی دا و دواتر زانیمەوە لە گۆڕستانەکەی رەحیماوەوە، چووبوونە ناو شاری گڕەوە.

زۆرین، لە ژمارە نایەین، دیارە هێزی پاتاریش لە دواوەیە، ئەو هێزە خۆ پارێزە، دەزانێ چۆن پێ هەڵدەهێنێ و لە کوێ خۆی دادەنووسێنێ، لە جێیێ نایبنی تەقەی لە سەر بێ، ئەو هێزەی چاوەڕێی ئەو دەرفەتەیە کە پێشمەرگە دەیڕەخسێنێ، دەی، لە هێزی پاتار گەڕێ، قسەی ئێمە لە هێزی پێشمەرگەیە، ئەو پێشمەرگەیەی بۆ ئازادی هاتووە.

دوا ئێوارەی رەشەمێیە، هەر دیتت خاکەلێوە لێوی بۆ شار کردەوە، هێشتا خۆر بە دیوی حەمریندا لێژنەبۆتەوە، هێشتا

کوڕانی سەر کەل نشینی تینووی گڕی، لە زەردەپـەڕ نـەگرتووە، کوڕانی لە کەلی کانی دومەڵان و سێ کانیانەوە هاتوو، وا هـاتین، لە کەلـەوە شـۆڕدەبینەوە بـەرە و شـۆڕاو، بـەرەوە گورگـە چـاڵ، هـاتین بابـەگوڕگوڕ هـاتین، تـەڕ و سـەرمابردەلەین و هـاتین خـۆ بدەینە بەر گڕت، هاتین خەناوکەی نەورۆزت بـە گەردنـەوە کـەین، هاتم لە ناوزەنگی بەفرەوە بەڕێی قـەلات و منـارەوە بـۆ گـڕ هـاتم، هاتین لێرە نەورۆز بکەین.

نەتبیست! شاری جاهید گۆتی:

شاری ئەسیری، ئەسیر بێ، ئەو نەورۆزە جەژنانە ناکەم.

شـاری بێکەسـیش هــەر وای گـۆ، هــەموو وایـان گـۆ، زاخـۆکی دەلالیش..

هاتین، سەرهەڵبڕە، بەری رۆژهەڵات ببینە، بەو دەمەو ئێوارە لە لوولـەی تفەنگـەوە هـەڵاتنی خـۆری ئازادیـت ببینــە، رابـە، شـاری هەمیشە گڕ رابە، وا هاتین.

هەواڵ دێ، شاری گڕ، گڕی گرتووە، کورد هەستاوە، زرم و هـۆڕ و ئاگربارانێکە، هەر کەسێ چاوی لێبێ، دەڵـێ بـەرایی کـاولبوونی

دنیا لێرەوەیە، ئەو لەشکرەی لە هیچ جێ خۆی نەگرت و هەڵات، چەکی دانا و پەڕۆی سپی هەڵکرد، لێرە پێی چەقاندووە، دەجەنگێ، بۆ ئەنفال و سەدام دەجەنگێ، دەستدەکاتەوە و دەستنادا، لە زەوی و ئاسمانەوە ئاگر و ئاسن دێ، بەڵام پێشمەرگە هەرێی داوە، بگاتە هانای رابوونی شار، هەرێی داوە ئاگری نەورۆز لە شاری گڕ بکاتەوە، بە دەنگی بڵند، کەرکووك یان مردن دەڵێتەوە، هەرێی داوە، ئەگەر لافاوی خوێنیش هەستێ، هەر کەرکووك نا، تا سەری حەمرین رانەوەستێ، بۆیە پێ پێ دەچێتە پێشێ، پێشی بپەڕێ، بە خەیاڵیا نایێ، پاشەکشێ.

ئەوە نیە، ئەو پێشمەرگەیەی خواری، وا تێبگەم لە سۆسیالیستەکانە، لە قەندیلێ دیتبووم، لە زمانیڕا دیارە، کەرکووکیە، پیس پێیکەوت، پێی لە دوای نایێ، کەچی چەندی هەوڵی لەگەڵ دەدەن، بکشێتەوە، بچێتەوە پشتەوە و تا بۆی هەتوان بکەن، مل ناداو دەڵێ:

جوان بۆم ببەستن و لێمگەڕێن، بابگەمە رەحیماوە هەتوانی من لەوێیە.

تۆپیّ دیّ، نزیك دەكەویّ، لە قورِ و خۆڵتان وەردەدات، ئاگات لە كورِی هەتوان لە رەحیماوا برِا، پەرتدەبن و خرِدەبنەوە، پێشمەرگە گەرم داهاتووە و ناگەرِێتەوە، ساچمە و گوللە ساردی ناكاتەوە، بەلاّم گەیشتن زەحمەتە، لەشكری سەدام دەلێی بەرگری لە بەغدا دەكات، بۆ وی وا دیارە كەركووك هێلی سوورە، نائومێدی داتدەگریّ و دلّت دەلیّ:

عارەبی دنیای لە سەر دانیّ، بۆ كوردی جێناهێلیّ.

نائومێدی داتدەگریّ، لە دلّیّ خۆ دەلێی: ناگەینیّ، هەموو كوردیش بیّ، كەركووك ناگیریّ، بەغداش برووخیّ عارەب كەركووك نادا بەدەستەوە، ولاّتیّ خوێنیشی بۆ برِێژی ئەو شارە بۆ كورد نابیّ، ئەوی بشچیّ لە خۆرِا دەچیّ..

لە قوولاّیی نائومێدیەوە، بووە هەراو هۆریا، دەلێن:

حوكمەت هەلاّت..

هەلاّت؟!

ڕەحیماوە

دەروازەی ڕووناهی

ئێستاش هەر وا تێدەگەیت، خەون بوو، خەیاڵ بوو، نابێت ڕاست بێت ئێرە ڕەحیماوە بێت، ئێوە بە چەکەوە لە ناو ڕەحیماوەن؟! ڕێی تێناچێ، هزرت بە سەریدا ناشکێ! هەر تۆ نا زۆریدی بە خەیاڵی تێگەیشتبوون، وایاندەزانی لە ناو خەونن و بە ئەی ڕەقیبەوە لە ناو کەرکووك بەربوونەتەوە، ناکرێ، کاری کردە نیە، کەرکووك بە ئێوارەیێ، بە شەوێ ئازادبکرێ، شارێکی حەفتا ساڵ داگیرگراو، حەفتا ساڵ بە عەرەبکراو، بە لەشکری ئەنفال دەوردراو، بە ترس و مەرگ تەنراو، شاری شۆرش لە سەر دانراو، بە شەوێك ئازاد بێت! چەندی دەکەیت ناچێتە مێشکەوە..

هەر لەبەر هەندێ، ئەو شەوەی کەرکووك، لە گێڕانەوەی تۆش شێوەی خەیاڵ دەگرێ و ڕەنگە کەسێکیش کە لەگەڵ تۆ

نەبووبێت، باوەڕنەهێنی کەرکووك ئێوارە و شەوێکی وای لە ساڵێ لە ساڵەکانی خۆی تۆمارکردبێت، وا دەکەیت، وا دەکەم لە گرتەی خەیاڵاوی ئازادیی شاری گڕ دەگێڕینەوە:

شار هەموو گڕی گرتووە، لە ناو گڕان گڕی بابەگوڕگوڕ بزرە، ئێرە رەحیماوەیە، دەیناسیەوە، دیوار و بانی، رێوابانی، هەروەك دە ساڵ لەمەوبەرە..

ئەها، ژنان دەستە دەستە، لە سەر جادە، دەسماڵ هەڵدەتەکێنن و هەڵهەڵە لێدەدەن و ئێوارەی شار پڕدەکەن لە:

بژی پێشمەرگە..

ئەو ئێوارە ژنانیەی رەحیماوەی کەرکووك، سپێدە ژنانیەکەی شۆرشی هەولێری بیرهێنایتەوە، گەرەکتە هەستیەوە و چەند دێرێ شیعر بخوێنیەوە، تیژ تێپەڕین و و پێڕانەگەیشتی..

ئەو ئێوارەیە، رەحیماوە دەروازەی رووناهیە، رووناهیی ئازادیە، دەروازەی گەیشتن بە گڕ، ئەو گڕەی لە قەندیلەوە، لە ناوزەنگەوە گڕیان بۆ گرتبوو.

شاری گڕ

ئەی ڕەقیب دەڵێتەوە

ئێرە ڕەنگە ئازادی بێت، ئەها، ئەو ژنە کە لەبەر تیشکی ئاگر، خاڵە کوتراوەکەی سەر چەنەگەی شین دەچێتەوە، ئاگری لە عەبا بەرداوە و بە دەوریا دەسووڕێتەوە و تلیلیلی لێدەدا و (بژی کورد و پێشمەرگە) دەڵێتەوە.

ئێوە تێدەسووڕێن، دەچنە پێش و دەکشێنەوە، وا تێبگەم، بەگەڵ دەستەیەك کەوتوون، هەر هێندەی تۆ شارەزای ناو شاری گڕن، ئێرە دوور نیە تەپە بێت، چاودێ:

ئەو منداڵە سەرقژنە، مەسینەی باغەی ئاگرگرتووی بە دارێکی درێژەوە کردووە، هێواش هێواش بایدەدات و خێرا خێرا:

ئەی ڕەقیب، ئەی ڕەقیب، ئەی ڕەقیب...

وا دیـارە لــە ئــەی رەقیــب هــەر هێنــدەی لەبــەرە، یـان هێنــدە کۆڵدارە، لەو سـاتە هــەر هێنـدەی بـۆ دێـت، بـە دەم ئاگربـادان و گوتنەوەی ئەی رەقیبەوە، بە بەر چاوانەوە بە ناو جادەدا هـەڵات و لە ناو گڕ و ڕووناهی بزربوو.

من نا، تۆ بڵێ، ئێرە ئیمام قاسمە، بە چاوی من چاو دێ:

پیرەمێردێ، لە سەر کۆسپی دەرگا، کە لە تەنیشتیەوە پاشـۆڵێ شەبکە و چیلکە گڕیان گرتبوو، دەم و چاوی پیرەیان لـە شـێوەی سـێبەری پـڕ جوولــە نیشــاندەدا، گۆچــانەگەی رادەشــەقێنێ و بەدەنگێکی مەیلە و نووساو:

قوربانتــان بم، قوربــانی کــورد بم، کــەرکووك هــی کــوردە، هــی کوردستانە..

ئێستا لە نزیك پردێکن، نازانیت کام پـردی خاسـەیە، سـێ چـوار چەکدار پێدەچێ، کەمێك سەریان گەرم کردبێ:

ئەو پەرچەم و ئەگریجە هەموو دوژمنی دینن

ئەو زولف و روخە ئافەتی سەر رووی زەمینن...

به تفەنگەوە سەمادەکەن و دەنگیان بەرزدەکەنەوە:

نازیلێ لێرە و لەوێ

باریکێ خاسە کەوێ

هەر تەنیا ماچم دەوێ

نایخەمە نیوە شەوێ

بە شێخەکەی کانی کەوێ

هەر بە راستی لە ناو ئەو هەموو زرمۆهۆڕ و ئاگربارانە، لەو گۆرانیەوە پیاو حەزی دە چووە مەی و ماچ، هەمووان لەو ئێوارەیە مەستی ئازادین و ماچی ئازادییان دەوێ و نابێت بگاتە نیوە شەوێ، هەر لەوێ نا، لە ناو زۆر ترومبێلەوە لەپال ئەی رەقیب و ئەو رۆژی سالّی تازەوە، دەنگی نازیلێ دەهات، گورانیی: پەرچەم و ئەگریجەی عەلی مەردان و نەورۆزەکەی حەسەن زیرەك و ئەی رەقیبەکەی هەمووان، هەموو کەرکووکی گرتەوە.

ئێ، ئێوە کۆلان کۆلان، جادە جادە دەچنە پێشێ، بە ڕاست دەچنە پێشێ، یان تێدەسووڕێن و دێنەوە جێی پێشی، چ لەوە ناخۆشترە؟ لە شارێ بکەویە شەڕێ، چ جێ پێنەزانی، یار و نەیار پێنەزانی، نەزانی لە کوێوە گوللەت بۆ دێ.

لە هەندێ سەرە کۆڵانەوە، لە هەموو لایەکەوە گوللە دێ، بە بن پێ و بنا گوێدا گیزەی دێ، دیار نیە، کام لا دوژمنە، کام لا دۆست، چەند جارێ هاتە سەرت بڵێی:

با خۆ لە شەڕ لادەین، خۆ بدەینە پەنایێ، لە ختوخۆڕا تێدادەچین..

ترسایت بە ترسنۆکت دانێن، بۆیە قووتتدەدایەوە و نەتگۆ، تەقوتۆق و هەرایە، بۆ ترس ڕەوینەوە، زۆر جار ناچار دەبی گوللە بە تاریکیەوە بنێی، تۆش وات کردووە، ئەو شەوە لە کەرکووکێ بە قەد جەنگێگی جیهانی فیشەك تەقێنراوە، قوڕ بە سەر ئەو کەسەی گوێی لەگەڵ تەقە ڕانەهاتووە، بەڵام لەو وڵاتە کوا کەسی وا! هەموو هەر لە سەر لانکەوە دەنگی تفەنگ تێکەڵی لایەلایەی بووە.

شەوی کەرکووك چراخانە، لە زەوی و ئاسمانەوە ئاگر نا، رووناهی بارانە، ئەو شەوە دەبارێ رووناهیی پیرۆز دەبارێ، بەشێکی شار ئازادە، تەقەی وخۆشی و تەقەی شەڕ پیرۆز بوو، بەڵام نازانم بۆ تۆ دەستت نەچووێ فیشەکێکی خۆشی هەڵدەیە ئاسمانێ، ئاخر لە دنیایێ رقت لە تەقەی خۆشی دەبێتەوە، یەك جار هاویشتت و دووپاتت نەکردەوە، هاوڕێکانیشت، هێندە خۆشییان لە تەقەی خۆشی نەدەهات، ئەو شەوە وا تێبگەم لە نزیك تۆوە تەنێ کارۆخێك و سەنگەرێکی چاورەش هەندێ گڕداریان بە ئاسمانەوە نا..

پێشمەرگەکانی ئەو شەوە کێ بوون؟ جا کێ نەبوون! ناوی چەندیان بڵێم، لەوە گەڕێ کە بەرە هەمووی لەوێ بوو، هی هەردوو قۆڵ، هەولێر و سلێمانی، پێشمەرگەی دۆڵی ناوزەنگێ ئەوەتا هەموو لێرەن، گەرمیانی و کوێستانی هەموو لێرەن، شوورابیش لێرەن، کێ لێرە نیە؟ هەر کوردێ دەستی تفەنگی گرتووە، رووی لە کەرکووکێ کردووە، شەوە باش دیار نیە، بەڵام وا تێبگەم هێزی پاتار لە هەمووان پترە، لە هێزی پاتار گەڕێ، لە ناو گۆڕستان و دیوی میحراب و باخچەی منداڵانیش بۆی بگەڕێ،

دەیبینیەوە و دەبینی کون کون دەگەڕێ و هەڵدەگرێ و باردەکات و دەڕوات..

پۆلیسخانە

چەکوچ و داسی نەخشاو

درێژەی نەدەمێ، باشە، گەڕاینەوە، ئێستا لە رەحیماوە، وا لە ناو پۆلیسخانەین، لەو شەوەوە بووە بارەگای چەکوچ و داسان، لەوێ گرتەیێ هەیە، بۆ کەسم نەگێڕاوەتەوە و هەوکە بیرمکەوتەوە:

چەکدارێ پێدەچوو دەمێ بێ، تامەزرۆی ئەو چەکوچ و داسە بێ، دەستبەجێ لە سەر پارچە مقەبایێ، نەخشاندنی و تێکیپەڕاندن، چوو، نازانم کەتیرەی لە کوێ پەیدا کرد، بە دەرگاوەی نووساند، وەك بڵێی بڵێ:

پۆلیسخانەمان گرداوە، کەس نەیە بەو ناوە.

هـەر لـەویٚ بـەو درەنگـانی شـەوە، ئەفەندیـەکی رەقەڵـە بـە زەمبیلەیەکی گەورەوە پەیدا بوو، چاکۆخۆشیەکی گـەرمی لەگـەڵ کـردین، لـە پێشـی دانـاین و چـوو، سـەرمان کـردەوە، وای، وای، ئەوە چی هێناوە! چەند نووردووە نانی تیری، چەند کیلـۆیێ ران و سینگی مـامر، سـەلکە پیازیشـی لەگـەڵ بـوو، پێشـمەرگەیێ لـە هیکەوە:

نەکەن، دەستی بۆ مەبەن، نەك شتێکی تێکردبیٚ.

ئـەوەی دەسـتی بـۆ بردبـوو، کێشـایەوە، لـە جێـی خـۆ ساردبووینەوە، تـەنها پێشـمەرگەیێ نـەبیٚ، بـە دەم گۆشـت لوولدانەوە، لە پێکەنینیٚ لە سەر پشت کەوت:

زراوتـان چـیٚ! بخـۆن، ئـەو پیـاوە خۆییـە، لـە ئێـوە کـوردتر و پاکژترە.

ئیدی وەرگەڕاینە سەری، هێندەمان تێکرد مڕ بووین، خۆزگە بـۆ بادەکەش وا دەبوو، کە سیٚ پەیدا دەبوو، بڵیٚ:

هەڵیدەن، لە سەر من..

بیرمنیە کێ بوو، بوتڵێکی هەڵگرتبووەوە، نایەتەوە یادم ویسکی بوو یان ڤۆدگا، ئەگەر هەینێ فرێکم لێدابا، دوور نەبوو هەوکە لە بیرم مابا! شووشە هەر پێکێکی لێ خورابۆوە، سێ چوارێ خۆمان دا پەنایێ، بە زمانی سووتاوم گوتم:

باشە، ناترسن شتێکی تێکرابێ؟

هەموو لێی رەوینەوە، خۆشم لە قسەکەی خۆمەوە کەوتمە دڵەڕاوکێ، تەنها کارۆخێ نەبێ، گوتی:

بادە ئەگەر ژاریشی تێکرێ، کاری تێناکرێ..

یەك دووانێ، بە بنە مەتارە پێکیان چێکرد، ئەزیش چۆڕێکم تێکرد، بەڵام چەندی کردم و کۆشام، نەمتوانی هەڵیدەم، گوتم، باشە من لە ناوزەنگەوە بە بن تۆپ و ناو تەق و تۆقا هاتم، تا گەیشتمە ئێرە گوێم پڕ بووە لە گیزەی گوللە و تەپەی ساچمە، بەڵام مەرگ نەگەیشتێ و پەنجەیەکم بە خوێن نەهات، بۆچی لێرە بە دەستی خۆم، بادەی ژەهراویی مەرگ فڕ بکەم!

ئەگەر لە پۆلیسخانەی بە چەکوچ و داس نەخشاو ئەو شەوەم کردباوە، دوور نەبوو، ئێستا سەربردە لە سەرم سەری کردبا،

فریای گێڕانـەوەیان نەکـەوتبام، نەخاسمـە سـەربردەی بادەکـە و گیراوەکانی ئەو شەوە، من دەگەڕێمەوە، هاتە سەرم و گەڕامەوە.

لە سەر گەڕانەوەم، بابێ سۆسەن بە سەردا هات، ئەو کوڕە هەر دوای ئـازاد بـوونی هـەولێر، کـاری لێپرسـینەوەیان بـە ملـەوە نـا، لێپرسینەوە لە گیراوان، ئـاخر لـە زینـدانی ئێرانـی هێنـدە دەگـەڵ بەندی و بەندیەوان و میرغەزەبان سەروکاری هەبوو، فێربـوو، بـە تەماشاکردنێ دەیزانی گیراوەکە هیچی لە هیچدایە یان نا، بە چـاو سوورکردنەوەیەك و سێ چوار قسە، قسەی لە تاوانبار دەردەهێنـا و سڕوتڕی بە گۆڕێ وەردەکرد.

+ بۆ کوێ؟

– دەچمەوە، ماندووم

بە پێکەنینەوە

+ باشە، ئەوەی ماوە، بۆ من.

– گیراو زۆرە، ئیشێکی باشت بۆ پەیدابوو.

ئەو شەوە لە خۆوە دڵم گەڕانەوەی ویست، بە ویستی ویم کرد و گەڕامەوە، کەرکووکم تەواونەکرد و بە نیوەچڵی بەجێمهێڵا، لە دڵێ خۆ گۆتم:

شاری گڕ، دێمەوە، سبەی لەگەڵ گەردوگوڵی بەیانی دێمەوە.

بەڵام بڵێمە خوێنەری خۆ، هەر ئەو هاتنەوە بوو، سێزدە ساڵ بە سەر ئەو شەوەدا رابرد، ئەوجا بابەگوڕگوڕم دیتەوە.

گەڕانەوە

بە ڕێی دز و چەتان

ترومبیلی هاوشاریەك دەگەڕاوە، لە پشتەوە جێی خۆم کردەوە، کەوتمە تەنیشت لوقمانی بەلاشاوە، لە منداڵیەوە دەیناسم، ئەو کوڕە لە زۆر سەرە کۆڵانی (کۆلان کۆڵان گێڕانەوە) دیارە، نەبادا لێرە چیدی دیارنەکەوێتەوە ونەیەتەوە ناو گێڕانەوە، لە ئێستاوە دەڵێم:

دوای هەڵاتن و هاتنەوە، شەهید بوو.

ڕێ، ڕێ بە ڕێبوار ناکەوێ، بەو شەوە لە هەردوو سەرەوە، جرتوفرتی ترومبێلانە، وا دیارە لێرەش کە هێشتا تەواو ئازادیش نەبووە، فڕکانفڕکانە، جەنگاوەر سینگی خۆی داوەتە بەر گوللە،

هێزی پاتاریش، دێ و باردەکات و دەبات، جگە لە ئاههەڵکێشان چیت لەدەستدێ؟!

هاتمەوە، لە دوور زرموهۆڕە، هاتمەوە بەناو جەنگاوەران و دزاندا هاتمەوە، لە سەر پردی پـردێ، هەشـت نـۆ دە چـەکدار تفـەنگیان لێکدی راکێشابوو:

– هی منە، بە گۆڕی مامە ریشە، بە دەستی خۆم گرتم.

– خوێڕی کە من چوومە سەری، تۆ هەر لەوێ نەبوویت.

– درۆ دەکەن، من لە پێش هەمووتان گەیشتمە سەر سووکان.

– وا نیە، من نەمزانی باژۆم، بۆیە دامە تۆ.

شەڕیان لە سەر ترومبێل بوو، لوقمان بە دەنگی بڵند:

ئاخر، مامە ریشە گوێی لێبێ، دز سوێند بە گۆڕەکەی دەخوات، قیتدەبێتەوە و حەفتاوپێنجیەکتان لێ بەتاڵ دەکات..

ئەو کوڕە، مامەریشـەی بـە گیڤـارا نەدەگۆڕیـەوە، لـە کۆمەڵـەی خۆشتردەویست، ئەوەتا ئەو وێنەیەی کاتی خۆی لە چیا لەگـەڵی گرتبوو، لە سینگی خۆی داوە، من بۆ یەکەم جار کە وێنـەی مامـە

ریشە لە سەر سینگان ببینم، بەو شەوە لە سـەر سـینگی لوقمـانم دی.

بە بن تەقە و گوللەی گڕداری خۆشیدا، گەیشـتمەوە شـار، شار نەخەوتووە، کەسی نەخەوتووە، هەموو دەستیان لە سەر دڵیانە و دەڵێن:

کەرکووك، کەرکووك، یان کەرکووك یان هیچ..

من دەخەوم، هێند کفت و ماندووم، چ خۆشیەك خـەوم نـازڕێنێ، دوو سێ جغارەم بە یەك ئاگر کێشا و کەوتمە ناو جێ، درەنـگ بـە هەواڵی خۆشەوە بەئاگاهاتم، ئازادیی کـەرکووك، دیـارە هێشـتا لـە چەند جێیەکی شەڕ گەرمە و داگیرکەر وا بە سانایی دەستبەرداری نابێ.

من نەچوومەوە، لێتان ناشارمەوە، خۆم لە شەڕ دزیەوە و گوتم:

تا ئێرەم هێنا، با بەس بێ..

ئێوارەی ئەو ڕۆژە هەواڵ هات کە کەرکووك لە لەشکر و پیاوی ئەنفال پاککراوەتەوە، تەنها سەربازخانەی خالید ماوە، ئەو خالیدەی کاولیی بە دوای خۆیدا هێناوە.

هەر ئەوڕۆ قسە کەوتە سەر زاران، بەو زووانە کورد خۆی نەوتی کەرکووکی خۆی هەناردەی دەرێ دەکات.

هەر ئەو ئێوارەیە هەواڵی ناخۆشم بیست، شەهید و بریندار زۆرە، لەو شەهیدانەی لە نزیکەوە دەمناسین:

نەهرۆی تۆبزاوەی بەڕانەتی، ئازادی دووبزی، لە بریندارانیش: عەدنانی گەلۆزی، ئەو ڕەنجۆیەش کە لە ناوزەنگەوە شان بە شانی یەکتر هاتین و لە بەر ڕووناهیی بابەگوڕگوڕ لێکدی دابڕاین..

نووسەران

حیزبێنە و ..

ئێستا بەشی زۆری کوردستانی بن دەستی عارەبی عێراقی ئازادە و کەوتەوە دەستی کوردان و بەرە دەسەڵاتدارە، بەڵام چۆن دەسەڵاتێ! لە دزی و راووڕووتی مەگەر جەندرمەی سەردەمی ئۆسمانی بیگاتێ، وا تێبگەم دنیادیتە بەر لە هەموان ئەو بەرە راوڕووتکەرەی ناسی، ئەوپیاوە لە گەرمەی راپەڕینێ، لە سەر پردی سەیداوە، بە دەنگی بڵند دەیگۆ:

خەڵکینە، بەرە دزە، چەتەیە، ئەگەر ساڵێ سەرداری شاربێ، مشك لە ماڵتان کلکی بە ئارد نابێ..

لە سەر ئەو قسانە، دوو سێ چەکدار هەندەی نەمابوو زاری پڕ گوللە بکەن.

جارێ لـه دزیـی بـەره گـەڕێ، دواتـرێ، دوای هـەڵاتن و هاتنـەوه روونتر دەردەکـەوێ، هەوکـه دەچـمه بارەگـای چـەکوچ و داسـان، نیازیانـه راگەیانـدن لـه شـار وەگەڕبخەنـەوه، دیـا بوهـار و سـێ چوارێ، ئاسۆ و فواد و ئەوانه خڕبووینەوه، لـه سـەر ئـەوه بـووین دەست بەکار بین، هەواڵە ناخۆشەکه هات، ئەو هەواڵـەی خـەون و خەیاڵی تاراند و کوردی دنیای تەزاند.

بەر له هەواڵەکه و لەو مـاوه کەمـەی ئـازادی، هەنـدێ سـەربرده هەن، تا نەیانگێڕمەوه هەڵنایەم:

ئەوڕۆ دەچمه کتێبخانەی گشتی، ئەو کتێبخانەیه پـێش بـه چـیا کەوتن، بەشێکی باشی تەمەنی منی له نێو کتێبەکانی، لـه هـۆلی خوێندنەوەی بۆ خۆی بـردووه، بـه تایبـەتیش لـەو بەشـەی قـاتی سەرێ که سەر به زانکۆ بوو.

خـۆم چـەك کـرد و بـێ چـەك چـووم، ئـاخر ئێـره و چـەکیان نەگوتووه، کاتێ له دەرگا گەورەکەیەوه وەژوور کـەوتم، نـازان بـۆ وام هەستکرد هەر ئێستا گەیشتوومەتەوه شار.

دڵم خۆشە، تالانچی دەستیان نەگەیشتۆتە ئێرە، ئێ، ئەوڕۆ من بۆ کتێب خواستن و خوێندنەوە نەهاتووم، دەڵێن:

یەکێتی نووسەران، لقی هەولێرێ، دەستەی تازە هەڵدەبژێرێ، هی کۆن، هی پێش ئازادی دەنێرێتەوە ماڵێ.

با بڵێم: ئەمن بەر بە چیاکەوتن، لە ریزی یەکێتی نووسەران نەبووم، لە چیا بەگەڵ کەوتم.

هۆڵی خوێندنەوە جمەی دێ، من لە نزیك ئەو جێیە دانیشتم کە کاتی خۆشی گڕمدابوو، تەماشا دەکەم، هەیە، پێشمەرگەش نیە، دەمانچەی لە نێکێیە، ئەوەم لە دڵ خۆش نەهات، لەوێ نووسەری بەعسیشی لێبوو، لێیان لە هەرا دا و دەرچوو..

ئەمن لەو هەڵبژاردنە حەزمدەکرد، ئەبوو بەکر خۆشناو دەربچێ، دەنگی خۆم بۆ وی دانابوو، بەلام حەیف دەرنەچوو، خۆشناو هەینێ ئالای شۆڕش بوو، لەو دەنگدانەش، دەنگدانی نووسەران حیزبحیزبێنە و برادەرایەتی تێکەوت، پاشتریش حیزبێنە دێژەی دایە خۆی و لە نێو نووسەران تیرتر بۆوە.

لەو هەڵبژاردنە هەندێکیشیان هێنابوو، فڕیان بە سـەر نووسـین و نووســەرایەتیەوە نــەبوو، هــەر چــۆنێ بــێ، دوای ئــازادی شــار، دەستەی نووسەرانی شار هەڵبژێردرا.

چەک، چەک

کچێ لە مارگرێت دەچوو

بـــەر لـــە هـــەواڵی جـــەرگبڕ، چـــەند گرتـــەیێ هـــەن، تـــا لـــە لەبیرنەچوونەتەوە، نیشانیان دەدەمەوە:

لە پێش سەندیکای بە بارەگا بوو، دوو سێ چەکی قورس هەبوو، یـــەکیان نیـــوە دەبابـــەیێ بـــوو، وێنـــەگرێکی بیـــانی لـــە دەوری دەسووڕێ و وێنە دەگرێ، بە ئاماژە هەندێ چەکداری تێگەیاند کە بچنە سـەری و بـە شـێوەیەك خـۆ بنـوێنن کـە لـە بـەرەی شـەڕن، قلێکیشـی پێتەقانـدن، بـانگی منیشـی کـرد کـە لـەو نواندنـە خـۆ بنوێنم، نەچووم و نەکەوتمە ناو وێنەی جوولەدارەوە، من خۆشـیم بەو نواندنە نەهات، وا تێگەیشتم ئەو ڕۆژنامەنووسـە، دەیـەوێ لـە دەرێ وا خۆی نیشانبدا کە وێنەکانی لە ناو جەرگـەی شـەڕەوەیە،

ئەها، پیاوە خڕکەڵەکەش گاڵتەی بەو وێنەگرتنە هات و خۆی لێ لادان، ئەنگۆ ئەو پیاوە دەناسن؟

بەو تەمەنە (شەست و شتێ) لە من ڕێکتر خۆی بەستووە و گورجتر بە ڕێدا دەڕوا، گیڤارانە خۆی بەستووە و کلاشینکۆڤ لە شانە، لە ڕۆژی ئازادکردنی شار، لە بەرەبەیانی یازدەی ئاداری، زۆر کەس دیبوویان، لە هەڵمەتبردن بۆ سەر دامودەزگای بەعسیان لە پێشی پێشەوە بووە، من لە داخی بێ سەروبەریی بەرە، هێندەی نەمابوو، نەفرەت لە چەکی شانم بکەم، بەڵام بە دیتنی ئەو پیاوە، پەشیمانبوومەوە و بۆ چەك گەڕامەوە، ئەو پیاوە بە هەموو بەرگێکەوە لەجوانەکانە، لە سەرەتای هەشتاکان، لە دیدی منەوە جوانترین مامۆستابوو، ئێستاش جوانترین چەکدار، جوانترین پێشمەرگە، نەتانناسیەوە، ئەو پیاوە کێیە؟

ئەوە لە سەردەمەی مەهابادەوە پێشمەرگەیە، ئاوی ئاراسی بڕیوە، هەندرێن و زۆر شەڕی دیوە، هێشتا نەتانناسیەوە ئەو پیاوە بە تەمەنەی کلاشینکۆفێکی رووسیی لە شانە و شار دەپارێزێ کێ بوو؟

ئەوە مـام زرارە، مـام زرار، ئـەویش مـنی ناسـیەوە و بـە زمـانی شیرینی خۆی کە من هەرگیز نەشێم وەکو وی بیڵێمەوە:

+ پسمام، دەمێ بوو، نەمدیبووی، وا دیارە بە چیا کەوتبووی!

– بەڵێ، مامۆستا، لەوێ بووم..

+ کورە، مامۆستای چی! نابینی....

باوەشی پێمداکرد، چ باوەشێ! هەستمکرد گـەرمایی قارەمـانێ لە لەشم گـەڕا، وای لـەو باوەشـە، هەنـدێ لـە باوەشـگرتن هەیـە، دووپات نابنەوە، ناوە ناوەش ئاهێکی قووڵی هەڵدەکێشا مستێکی توندی لە رانی خۆی دەدا و دەیگۆ:

حەیف قارەمانان، بە چاوی خۆیان ئەو رۆژە خۆشەیان نەدی.

ناوی هەندێکیشانی دەگۆ، قارەمانێ لەوانە خدر کاکیل بوو، ئـەو قارەمانەی گۆتبوویە حیزب:

کۆبوونەوانمان لە دڵ خـۆش نـایێ، لـە جیـاتی وە، گـرتنی کیهـە مۆلگەی دوژمن سەختە، بە منی بسپێرن.

هەر لەو سەروبەندە و لەوێ، چەکدارێکیدی جوانیی بە چەك بەخشیەوە، دەترسم گێڕانەوەم نەگاتەوە شەقلاوێ، دەنا لەوێ نیشانی ئێوەم دابایەوە جوانتریش خۆی دەنواند، ئەو پیاوە لەو (قەساب)انەیە کە گا بە پێوە سەردەبڕن، بە قەد خوێنی گاڕانە گایەکیش خوێنی بەخشیوە، چ برینداری، کەم خوێنێ هەیە، خوێنی ئەو خوێنبەخشەی لە لەشی نەگەڕێ، بڕۆن لە خەستەخانەی کۆماری بپرسن، ئەو پیاوە لەو وەرزشدۆستانەشە کەم یاری هەیە بە دیاریەوە دانەنیشتبێ، یاریگا گەواهی بۆ ئەوە دەدا.

ئەو پیاوە لەو بادەخۆرانەشە کە روناهی بە بادە و مەیخانە دەبەخشێ، من دەمێکە لە دوورەوە ئەو پیاوە دەناسم، دەشمزانی کۆنە کۆمۆنیستە، لە دیدی من هەمیشە لە شێوەی خوێنبەخش و بادەخۆر خۆی نیشانداوە، هەرگیز وێنای ئەوەم نەکردووە ئەو پیاوە ورگنە خۆببەستێ و دەستەیێ پێکبهێنێ و بڵێ:

منیش دەچمە شەڕێ.

یەکێ لە دەستەکەشی تەعجیلیەك بوو، دەیویست جێی سابیر سارووخ بگرێتەوە، زۆر کەس لە ترسی وی رێی خۆی دەگۆڕی، بەڵام ئێستا سەری رێز بۆ هەمووان دادەنوێنێ و بە (هاوڕێ)یەکی هێند شیرن گازتدەکات، حەزدەکەیت لە ئامێزی بگریت..

ئێ، پێویست ناکات ناوی بلێم، خوێن و بادەکە نیشانەیە، کێ هەیە شێمە قەساب نەناسێ؟

با ئەو ژنە چەکدارەش نیشابدەمەوە، هەینێ بابەت دەگۆڕم:

لە سەرە کۆلانی رێحانە، بە بەری مالی شووشە، کچێ تازە هەلدەچێ، برنۆی لە شانە و خۆشی دەلێی برنۆی دەسك شووشەیە راوەستاوە، لەو جوانانەیە مەگەر تەنها لە بازاڕی تەیراوە، یان ناو قەیسەری جاروبار دەرکەون..

چاودەنێ، چەپ و راست دوو سێ ریز فیشەکدانی بەستووە و خۆی لە فیشەکان هەلکێشاوە، سەر سینگی زەرد دەچێتەوە، ئەها، پرچی لە رەنگی رێحانە کردۆتەوە، چەند تیسکێ لە سەر فیشەکان با سەمایان پێدەکات و لە چاوی من تیشك دەدەنەوە،

لەبڕنۆی کچە بڕنۆیی کە هەر لە خۆی دێ، ئەز بڕنۆکەی خۆمم بیرکەوتەوە، ئەوەی لە چیا ماوەیەك لەگەڵ خۆمم دەخەواند.

وێنای ئەو کچە دەکەم، هەستدەکەم شێوەی پێشمەرگەیێ دەدا، کێیە، کێیە؟ لەوەوە هەموو ئەو کچە پێشمەرگانەم هاتنەوە بەر چاو کە لە چیا، لە بەری بادینان دیتبوومن، نا، بە هیچیان ناچێ، بە کێ دەچێ؟ دیتمەوە، مارگرێت جۆرج، ئەو کچەی بەر چاوم تۆزێ لە وێنەی وی دەچێ!

بە دیار کچەی بڕنۆ لە شانێ، بۆ چەند ساتێ لە هزران رۆچووبووم و دوور رۆیشتبووم، دەنگی وی هێنامیەوە جێی خۆم:

بەخێربێیەوە..

دەستی هێنا، هێند توند دەستمی گوشی، باوەڕم نەهات دەستم لە ناو دەستی کچ بێ.

هۆپێکم لە خۆم زانی: خۆش بی..

زانی نایناسمەوە: نامناسیەوە؟من کچی پلکە ....م

ئۆی! بیرمکەوتەوە:

کیـژێ، کـوو بتناسمـەوە؟ کـاتێ مـن ڕۆیشـتم تـۆ ساپسـاپانێت دەکرد، ئێستاش بوویتە مارگرێت.

پێکـەنینێ پێکـەنی، سـینە و فیشـەك کەوتنـە لەرینـەوە، ریـزە ددانـێ دەرکـەوت، هـی مـن بـان، لێـوم نەدەگەیاندنـەوە یـەك و هەمیشـە پێشـانی خـەڵکم دەدان، پێکـەنینی منـداڵیی ویـم بیرکەوتەوە، دەمـدی ژن دەیـانگرت و قدیلانـەیان دەکـردەوە، تـا پێبکـەنێ و ددانـێ دەرکـەوێ، لـە پێکـەنینی وی کچـەکانیدیش کەوتنە سەر پشت.

گۆتمە کچە بڕنۆ:

دەزانی بتەقێنی، یان هەر لۆ جوانی لە شانتە؟

لێوی هەڵقرچان و کەمێ سینگی دەرپـەڕان و لـە چـاو تررووکـانێ فیشەکی خسـتە بـەری و بـە پێـوە گوللەیـەکێ هاوێتـە ئاسمـانێ، کچان گوێی خۆیان گرت، کوڕە خۆ دەستیشی نەلەرزی.

داخی گرانم! دواتر ئـەویش بـە دەردی مارگرێـت چـوو، نـەمزانی گۆڕەکەشی کەوتە کوێ.

سەردانی گۆڕ

سێبەری دارتێل

له کۆڵانی ڕێحانه، زۆر بیری ڕێحانەم کرد، گریان هـەوکمی گـرت، ئەو ڕۆژە نەمدیتبا، بە زگم دەدا، هەر دەبوو سەردانی بکەم، باش ڕێککـەوت، (حـەکیم)ێکی بەلاشـاوە سـەردانەکەی بـۆ ڕێکخسـتم، تاکسـیەکی بـرادەری، بـە شـتێکی کـەم بردمـی، بـڕۆ بـڕۆ، ئێـرە پوونگینەیــە، دابــەزیم لــە هەورازەکــە ســەرکەوتم، لــە دوورەوە ڕێحانەی هاوڕێم ناسیەوە، وەکو جاران کەسی بە دەورەوە نەبوو، لــە لای ســەری دانیشــتم و ئــەو هــەموو فرمێســکە گەرمــەی لــە کۆڵانەکەیانەوە هـەڵمگرتبوو، لێـرە بـە خـوڕ بـە سـەر وردە گیـای سەر سەری هەڵمڕشت و فێنـك بوومـەوە، سـووك بـووم، مـاڵاواییم لێکرد:

مـالاوا، فازیـل ڕێحانـەی هـاوڕێم، چ دەبـوو ئـەو گوللـەی لـە بـن بەردێکی سەفین، بە دەستی براکان ساردی کردیەوە، بە بەردەکە کەوتبا ! ئیستا دەگەڵ من ئازادیت دەدی، چەندێ تینووی ئازادی بووی.

ئەوڕۆ وا دیـارە، بـە گۆڕسـتانم گرتـووە، لـە گەڕانـەوە، لام دایـە سەید مارف و سەرم لـە جـەمیل ڕەنجبـەر و پـیری سوارچـاکان و زۆریدی دا، گۆتمە پیری سوارچاکان:

بـاپیرە، دەتگـۆ: زەنگـار بـەپێ دێـن و دەسـت بـە سـەر وڵاتـا دەگرن..

ڕاستت فەرموو، ئەوە هاتن، منیش لەگەڵیانم، وا چەند شارێکمان لە بن دەستە..

خەون نیە، تریواندنی دڵە، ئازادی هەر تەمەنی پەپوولەی هەیـە، ناپرژێمە سەر هیچ، سەردانی زۆر کۆڵان و سەرە کۆڵانم لەپێشە، ئێسـتا نـەبێ، ڕەنگـبێ ئیـدی نەیانبینمـەوە، مـالاواییم لـە پـیری سوارچاکان کرد و بە تەنیشت چـێورمەی گـۆڕین لـە سـەید مـارف هاتمە دەرێ، بە بن ڕادارەکەدا شۆڕبوومەوە، گوێم دەزرینگێتەوە،

گـەڕەك بانگمدەكـەن، یەكـە یـەك دەنگـەكان دەناسمـەوە، لـەو هاتوهەرایە، تەنها دەنگی كەویارم نایە..

چووم لە بن دارتێلـی یـاد تـەواویێ راوەسـتام، لـەویێ گۆمـاوێكی گچكە،چڵكاو نا، هی ماوەی باران، ئەو بارانەی دوێنیێ پێریێ، یـان زۆر زووتر، هەندیێ گەڕەكی شاری گرتەوە و ئاو هەستا، گۆماوێكی روون، وێدەچوو بەر لە مـن تەشـتیێ ئاورووونكـەرەوەیان تێكردبـیێ، ئەو گۆمەی بەلاشاوە، لە من بووە گۆمی بێكۆدیـان، ئاسمـانیترین گۆمی دنیاییێ، ئـەو گۆمـەی ئەگـەر پەیامبـەریێ دیتبـای دەیخسـتە بەشی بەهەشتی كتێبەكەیەوە..

ئیێ، دیتم، لە ناوی گۆمیێ هاتەدەریێ، جلكی لەبـەر نـەبوو، بـەڵام بە شێوەییێ بە پرچ خۆی داپۆشیبوو، جگە لـە دەموچـاو و جۆتـە گوارە چ جێی دیار نەبوو، ئەمن تا هەینیێ گوارەی وام لـە گـوێی چ ژنیێ، لە جامخانەی چ زێرنگەریێ نەدیتبوو، مـانگی یەكشـەوەی لـە ئاسمانیێ داگرتبوو، لە ناوەندیێ كەرتی كردبوو، بە گـوێی خۆیـەوە كردبوون، رەنگە بە دەنگ:

بەو گوارەی بە گوێتەوە

وەختە سوێم بۆت بێتەوە..

گوتبێتەوە، ئاخر گوێم لێیە کەسێ دەڵێ:

ئەمن ئەو گوارە لە گوێیە دەناسمەوە.

دەنگەکە خزمێکی کەویار بوو، لە دڵێ خۆ گۆتم:

نە تۆ و نەکەس، گوارە لەگوێیەکەی من ناناسێتەوە.

ئەو چەند رۆژە گەلەك جاریش خۆم دەگەیاندە سەرە کۆلانی چاو ئەلیزاییەکە، ئەوەی لە بەرایی (گوڵەستێرەکان کوژانەوە) چەند تیشکە بژانگێ لە چاوی وی دەدرەوشێنەوە، ئەو کچەی رستەیەکی تاڵ، لە مەرگ تاڵتری تێگرتم.

نەمدیتەوە، ئەلیزای شیرنی تاڵرستەم نەدیتەوە.

دەروازەی عەشتار

نامەردترین هۆز

روو لە کیژی گۆزە لە شانیٚ، تفەنگم لە شانە و پشتم داوەتە دیواریٚ قەلاٚتیٚ، لەوێوە خەیالم بە لای کۆتری ئاشتی و باکوور و قەراداران هەلفڕیوە، شەقامی باتە، شەقاو شەقاو، جیٚ جیٚ، یادەوەری لیٚ رژاوە و بەو دەمەو نیوەڕۆیە، بەو بەهاری ئازادیە، بە هەلگرتنەوەیان راناگەم، دەنگی تای ترۆمبێلەکە نەبا، تەمەنێکم خرِدەکردەوە..

نەمدی لە دوورەوە چۆن هات، دیتم لە خولگەی کچ وگۆزە لە سەر دوو تایە سوڕایەوە و چەکدارێکی جەمەدانی قیت بە چاوی دوژمن چاوی تێبڕیم، ترومبێل لە خواریٚ، لە راستی دەروازەی عەشتاریٚ، راوەستا، ئەنگۆ کونەکەتان بیرماوە؟ ئەها ئەو سالەی

قەڵات کونێکی تێبوو، زۆر کەس سەری پێداگرت، کەم کەس تا نیوەی چوو، کەس نەگەیشتە بنی، دەیانگۆ:

ئەو کونە دەروازەی ماڵی عەشتارە.

لە دەروازەی عەشتار گەڕێ، قەوما، لە کەس نەقەومێ، دوو چەکدار لەگەڵ خۆ هەڵدانە خوارێ، رایانکێشایە تفەنگێ، هەستمکرد ئەوەی بە دوایدا دەگەڕێن، منم، ناچار منیش تفەنگم راکێشا، ئێ، چ بکەم! تفەنگ لە ساتێکی وا راینەکێشی، بۆ لە شانتە!

ئەز هێندە بوێر نیم، بەڵام ئەو جارە نەترسام، دوورنیە لە دڵێ خۆ گوتبێتم:

پیاو چەك بەدەست بێ وپشتیشی قەڵات بێ، ترس چیە!

لە جەمەدانی بەستنێ، وێدەچێ سەر بەو هۆزەی دەوزێ بن کە پیری سوارچاکان—دروودی نەوەکانی لە سەر بێ— بە نامەردترین هۆزی دنیا ناوی دەهێنا، دەیگۆ:

منداڵیان بەر لەوەی فێرە مەلەوانی بێت، فێـری نیشـانەدانانەوە بووە.

دەیگۆ:

ئەو هۆزە نامەردترین هۆزی دنیایە، کەسێکی لێبکوژرێ، ئەگـەر دەمودەست، بکوژی بەردەستنەکەوێ، لـە تۆڵـەدا دەچـێ کەسـێ دەکوژێتەوە کە بە سێ چار پشت یالاّ دەگاتەوە بکوژ.

ئەو دوو چەکدارەی وا بۆ من دێن، دڵنیام لـەو هـۆزە ترسـناکەوە هاتوون، من دوژمنایەتیم بێجگـە لـە حوکمـەت لەگـەڵ هـیچ کـەس نیە، هەبێ نەبێ، خزمێکم کەتنێکی کردووە، ئـەوەتا تۆڵەکـەی لـە من دەکەنەوە..

ئای! ئەوە بۆ گەڕانەوە؟ ئەها، یەکیان بـێ چـەك و بـە شـێنەیی بـەرەو رووم دێ، دەبـێ چـییان لـە بـن سـەر بێ! چاکوچۆنیەکی گەرمی کرد و جغارەیەکی بۆم راگرت و گوتی:

برا، لە مە ببوورە، لێمان تێکچوو، تۆ ئەو نی..

ئۆخەیش! چا نەبوو ئەو نەبووم، دەنا لە ترێ هـۆز دەچـووم، بـە شاریشدا بڵاودەبۆوە:

پێشمەرگەیەکی تازە لە ناوزەنگـەوە گـەڕاوە، بـە هـۆی کێشـەی کۆمەڵایەتی، لە بن قەڵاتێ کوژرا.

ماخرا، تەماشا، لەو زەماوەندی ئازادییە، لەو راپەڕینە خۆرسکە، رەمەکیە سەرتاسەریە کە لە دیرۆکـی کـورد بـێ وێنەیـە، دوو سـێ چەکداری هۆزداری ناشاری، بە دوای تۆڵەدا دەگەڕێن، کـوڕە هـەر وازیان لێبێنە، ئەوانـە کـەی هـی هاتنـە نـاو گێڕانـەوەن! بـەڵام چ دەکەی، تووش بووم! ئەوڕۆش لە سەر لێـواری مـردن گەڕامـەوە، وا چاکە تا نەگیەشتوومەتە سەر لێوارێکیتر، خۆم بگەیەنمە دیـوی تاریکی مینایەك و سەری شووشەیێ بادەم، بچمە کوێ؟

هاشوهووش

رادیۆی سەرێ

دڵم سەمەرقەندی ویست، چووم داخرابوو، گەڕامەوە بەری دەروازەی عەشتار و پەڕیمەوە بەری نزار، ئەویش داخراوە، بگەڕێ، بگەڕێ، لە لای بەنزینخانەی کۆن خۆم دیتەوە، لەو ریزە بەلای پردەکە، بادەفرۆشێ هەیە، خولەکێ، دوو دواکەوتبام، دایخستبوو، رۆیشتبوو، پێڕاگەیشتم و هەر لە سەر دەرکێ چارەگێ ویسکیم خستە بەرکێ، بادەفرۆش بە دەم داخستنی فرۆشگاوە قسەیەکی کرد، بیرناچێتەوە:

وا تێبگەم، ئێرەش بە دەردی باشوور دەچێ..

تۆ بڵێی قسەی بادەفرۆش راست دەرچێ؟ ئەگەر وا بێ، خوێن لە کۆلان هەڵدەستێ و سەران دەبات، ئێمە بیستمان کە بۆش

دەستی سەدامی شلکردۆتەوە، ئیدی هەستاوەتەوە و رابوونی باشووری عێراقی لە خوێن گەوزاندووە، بە گۆتەی گۆتیاری، لە باشووریٚ، ئیمامی خومەینی لە سەر سەران راگیراوە، ئالاَکەی شەکاوەتەوە، بۆشیش لەو هەژموونەی ئێران و شیعەگەرایی ترساوە، کیٚ دەلیٚ وایە! بۆیە ریٚی بە سەدام داوە، بە ناوبکەوێت و دەست نەپاریٚزیٚ، باشە، ئێرە بۆ؟ نە وێنەیەکی خومەینی هەیە، نە درووشمێکی شیعە، مەگەر لە چەکوچ و داس بترسیٚ!

لە ریٚی گلّکەندیٚ قسەی بادەفرۆشم شەنوکەو کرد، نەگەیشتم بە هیچ، لێیگەڕیٚ، با بەو دەمەو عەسرە بالیٚ لێکبدەم و هەلّفڕم، لە بن درەختێکی هەمیشە کەسك و تەڕ دانیشتم، لەو درەختانەی بە لق و پەلك و کۆتر و کوکوختی و بلبل و چۆلەکەوە دەیانناسمەوە، دار دار، بنە موورتك بنە موورتك، گولٚ گولٚ باخی گلّکەند دەناسمەوە.

ئێستا خۆم پاشای گلّکەندم، نە لە شەقاوە دەترسم، نە لە جاش و ئەمن، بەرکێکم شووشە و بەرکێك دوو سیٚ پیالّە گولّەبەڕۆژە، دەمەویٚ ریٚز لە تفەنگ بگرم، بۆیە بە دزییەوە فڕیٚ لە شووشە و گۆلمیٚ گولّەبەڕۆژە بکرۆژە، تفەنگم خستە بن چۆکم و بە قەدی

درەختا هەڵگەڕام، لە سەر لقێکەوە هەڵدەفڕیمە سەر لقێکدی، لە ناو پەلکان لە چاوی دنیا بزر بووم، لەگەڵ باڵداران باڵم لێکدا و فڕیم، باخەوانەکە نەبا، لە ئاسمان دەمامەوە و نەدەبوومەوە خەڵکی زەوی:

لۆ وا لە خۆت دەکەیت؟ دوای دوو سێ فڕیدی، ئاسمان بەر دەسڕێژان دەدیت و دەڵێیت:

بەغدامان گرت، بەغدا..

ئەو پیاوە لە کوێ خۆی لە من دانووساندبوو؟ چۆن شووشەی منی دی؟ من هێندە بە دەمولفت نیم، لە جێ قسەم بۆ نایێ، پاش کەمێ رامان گوتم:

خارە، بە خەیاڵیش بەغدا بگری، خۆشە، وانیە؟

خارەی باخەوان، شەکرۆکەیەکی بۆ راگرتم و گوتی:

بیگرە، کوڕم بیگرە..

تێنەگەیشتم مەبەستی شەکرۆکەکەیە، یان بەغدا! لە رۆیشتنێ:

بەغدا، وا دەگاتەوە کەرکوکێ!

بە راست؟ ئەدی رادیۆی سەرێ، ئەو هەموو نەڕە نەڕ و هاشوهووشەی لە چی! بە قسەی وی بێ، تا بن بەغدا، دنیا شامی شەریفە، ئەدی سەرانی سەر زلی بەرە، بە تەمانەبوون نەفت رەوانەی دەرێ بکەن!

تۆ بەرێ خۆ دێ، پێشمەرگەیەکی مەست، لە باخەوانێکەوە هەواڵی لەدەستچوونی کەرکووك بزانێ!

من لەوان رۆژێ، جاروبار گوێم دەدایە رادیۆی سەرێ، رادیۆی (گەلە گەلە) و (وا هاتن پێشمەرگێت مە) من هەینێش کەم باوەڕم بەو بێژەرانە دەکرد، ئاخر ئەو دە دوازدە ساڵەی دوایی، هێندە درۆم لێیان دیتبوو، بیانگۆتبا:

بابەگوڕگوڕ لە کەرکووکە.

من بە گومانەوە لێم وەردەگرتن.،ئاخر بێژەر درۆ و هاشوهووشی سەران و نۆسەران دەڵێتەوە.

بە درۆی رادیۆ، سەربردەی بارام و دەستەکەیم بیرکەوتەوە:

ئەو کوڕە، سێ شەو پێش نەورۆز بە قسەی رادیۆ گەرم دادێ، شەش حەفت کوڕی سەیداوە بەگەڵ خۆی دەدات و روو لە کەرکووکێ دەکەن، لەو بەری زێ له چەند کەسێ دەپرسێ:

کەرکووك چ باسە؟

یەك دوانێ، پێدەچێ ئەوانیش بە رادیۆی سەرێ گەرم داهاتبن، دەڵێن:

تا رەحیماوە ئازادە.

پێ لێدەنێ، لە ئاقاری دارەمانێ، دەکەونە بۆسەی ئەنفال، بارام و بایز، بە بریندارى بە جێدەمێنن، بە خشکە خشك، خۆ دەگەیەننە چۆمێ، بارام دەیگۆ:

ئەو سێ شەو و رۆژەی ئەوێ، لە سەر گیا ژیام، گیا کە خوناوەی دەکرد، بۆ من نان و ئاو بوو، بەڵام بایز نە تینوێتی دی نە برسێتی، ئەو هەر شەوی یەکەم هەڵکشا و گەیشتە بارەگای خودا.

شاریٰ کوڕ

ڕوو لە بابەگوڕگوڕ

ئیٚ، لەو سەروبەندە هەواڵە جەرگبڕەکە بە هەولێردا بڵاوبۆوە:

کەرکووك کەوتەوە دەست حوکمەت و عارەب..

شار تاسا، خەڵك لێرەوە پسا، جگە لە تفەنگ، خەڵك دەستی هیچی نەدەگرت، هەر زاریٚ دەبێتەوە، دەڵیٚ:

کەرکووك بچیٚ، هەموو دەچیٚ.

دوای نیوەڕۆیە، لە بەردەم بارەگا، لە سەر پیٚ و دەست لە سەر چەك راوەستاوم، لە خەمی کەرکووکی لە دەستچوو، جغارە بە جغارە پێدەکەم، ئەو بارەگایەی ئالآیەکی جەرگیی بە چەکوچ و داسەوە لە سەر دەشەکایەوە، ئەو ئالآیەی چەند نەوەییٚ خۆیان بۆی بە کوشت دا، ئەو ئالآیەی زۆر کەس پێیوایە لە سێبەری وی

نــەبێ، ناحەسـێتەوە، ئـەو بارەگایـەی کـوڕی هێنـد بـە جـەرگی تێدابوو، ئامادەبوون، بە کلاشینکۆفێکی کەچەی رووسیەوە، هـەر شەڕی دەبابە نا، شەڕی فڕۆکەی رووسیش بکەن، بـەڵام چ لەگـەڵ نەبوونی سەرکردەی شیاو ناکرێ!

کەرکووك، کەرکووك..

دوو ســێ پێشــمەرگە، بــە ســێ دەنگــا، گازدکــەن، گــازی بەهاناوەچـوونی کـەرکووك، گـازی ئازادکردنـەوەی کـەرکووك، تـۆ بڵێی ئازادبێتەوە؟ ئەز رەشبینم، سەرم دەڵێ:

ژیـان بـۆ هاوڕێکـانم بگەڕێتـەوە، هاوڕێیـانی نـاو گـۆڕ، ئەوانـەی کفنیـان زەردبـووە، ژیـان بـۆ ئـەوان بگەڕێتـەوە، پێشـمەرگە بـۆ کەرکووك ناگەڕێتەوە.

بەڵام چ دەکەیت لەگەڵ دڵ، دڵ بەرایی نادا، وا بە سانایی پشت لە شاری گڕ و خەون بکەیت و ئاوڕی لێنەدەیتەوە، بۆیە بە نیـازی ئازادکردنەوە بەگەڵ کەوتم، ئەوجارە کەوتمە ناو کوڕانی گەرمیان، ئــەو کوڕانــەی لــە نــاوزەنگێش نــاو ئــەوانم هەڵبــژاردبوو.

کاروانی ئازادکردنەوەی بابەگوڕگوڕ سەری لە قوشتەپەیە، بنی بڵێم لە کوێیە! رەنگە هێشتا لە(کۆتری ئاشتی) نەبزووتبێ.

زۆرین، هێند زۆرین، ئەگەر هەر کەسەو سێ خولەك پێ لە خاك بچەقێنێ و سی فیشەك بتەقێنێ، رەنگە لەشکری ئەنفال لەو دیوی حەمرینێ، دیوی عارەبستانێ خۆ نەگرێتەوە و تا بن بەغدایێ تێبقووچێنێ.

درەنگ کەوت، خۆر بە کەلێنی پەلە هەوران، تەواو بە سەر زێی گچکە، ئەوجا بە دیوی قەرەچووغ و دیجلەدا شۆڕبۆتەوە، ئێرە کوێیە؟ دڵەڕاوکێ رێبوانی لێم تێکەڵوپێکەڵ نەکردبێ، زۆر نەماوە تخووبی ئاقاری شێراوەی بن پردێ ببەزێنین، زۆری بەرە لێرەن، فەرماندەی قۆڵی ئێمە، کۆسرەتی یەکێتی و سەعدوونی کۆمۆنیستە، لە بەری پردێ، زرموهۆڕە، وا دیارە کاروانی ترومبێل، تا ئێرەیە، لێرەوە پێ، دابەزیین و دەو جادە و جاد پێ هەڵێنە، لە دوامانەوە، پەیامنێری بیانی هەیە، پێ پێ، وێنە دەگرێ.

مەخشوومە

جێ ڕاوگەی سوپای ئەنفال

برۆ برۆ، چەندی دەچینە پێشێ، کاروان لە کورتی و کەمی دەدا، بەڵام هێشتا زۆرە، بەو بڕە چەکدارە، شەڕی گەورە دەکرێ، ڕۆیشتین، ڕۆیشتین، لێرە دەستەی ئێمە بە فەرماندەی سەعدوون، تەواوێ لە جادە دووردەکەوینەوە، دەدەینەوە دەستی ڕاست و ڕاست دەڕۆین، برۆ، خۆش خۆش، بە پێی با، بەو ناو کەندولەندا هاوشان لە گەڵ جادەدا بڕۆ، مەڵێن ئەوانە خوا لێی گۆڕیون، بۆ کوێ دەچن؟

ئێمە دەستەی بۆسەین، ئاخر، تاهوواه! ئێمە بۆ ئازادکردنەوەی کەرکووك هاتین، کەچی ببینە چ دەقەومێ، وا دیارە، لەشکری ئەنفال، کەرکوو هیچ، گەیشتۆتە ناو پردێ ، لە

سەر پێیە و دەیەوێ بپەڕێتەوە، لە بـەری گەرمیانـەوە بپەڕێتـەوە بەری سۆران، بەری هەولێرێ.

بـڕۆ، دەسـت لـە سـەر چـەك بـڕۆ، خـاك حەفتـە و شـتێکە زاری کەسکی بۆ خاکـە لێـوە کردۆتـەوە، گیـا جـوان رسـکاوە، دەگاتـە سـەر گوزینگـان، تاریـك داهـات و کەسـکایی زەوی رەش داگـەڕا، شەوێکی پڕ تـرس و لـەرزە، شـەوی بەگژداچـوونەوەیە، دوور نیـە شەوی نەدیتنەوە بێت، لە دڵی خۆم دەڵێم:

مەرگ، بە پێی خۆم بۆت هاتم..

ئێ، بڕۆ بڕۆ، لەگینە گەیشتبینە بن پردێ، ئێرە کوێیە؟ جا بـەو شەوە کوێ دەناسرێتەوە! شێراوە نـەبێت؟ نـا، ئێمـە ئێـوارە بـە دەستی راستدا لاماندا، گوێم لێیە دەڵێن:

ئێرە مەخشوومەیە.

دەڵێن: لێرێهێ، لە سەر ئـەو بسـتییێهێ، دادەمـەزرێین و سـوپای ئــەنفالێ بــە دەردێ دەبــەین، لەشــکری هۆلاکــۆش بــەو دەردە نەچووبێ، نەخشەی شەڕ بەو شێوەیە:

لەشکر دێ، بە بەر دەمماندا دێ، تەواوێ رەتدەبێ، ئێمە جارێ تەماشادەکەین، چاوەڕێین، لە پێشەوە، لە سەر دەستی ئەو دەستەیەی پێشەوە ئاگرباران بکرێن، لەگەڵ یەکەم ئارپیێجی، ئێمە لێرەوە، لە ناو قەدەوە زرمەیان لێوە هەڵدەستێنین، ئیدی ئێمە لە دەو جادە دەست لە سەر پەلاپیتکەی تفەنگێ بە دیار کاروانی سوپای عرووبەوە دانیشتین، چاوەڕێین دەنگی تەقەی بەرەنگاری لە پێشەوە بێ، بەپێی ئەو نەخشەیە لەشکر دەشکێ و راویان دەنێین...

نەختێکی ماوە بگەینە جێی مەبەست و دامەزرێین و جێی خۆ قایمکەین بۆ خولەکی دەستوەشاندن، بزانە کوو هات! لە هیکەوە، پێشمەرگەیێ، پاشتر زانیم نێوێکی وەك پۆلای هەبوو، لە قسان سەر بە دەستەی کۆسرەتە، بە دەم(ها..ها.. هاها، دەبابە، دەبایە)وە، ئاربیێجیەکی تەقاند، هەر ئەو تەقاندنە بوو، هەر ئەو ئاربیێجیە هەڵەیە بوو، کەوتینە بن رێژنەی گوللەی لەشکری ئەنفال.

ئەو جێیە، جێی شەڕ نیە، جێی دەستوەکەری نیە، دەنگێك، لە ناو تەقوتۆق، نایناسمەوە، دەڵێ:

کەس تەقە نەکات، تەقەکردن تیاچوونە.

کەس تەقەی نەکرد، کەس نەبووە برای کەس، هەر کەسە و بە کەلێنی گوللەدا بە لایەکدا هەڵات و لە تاریکایی بزربوو، ئێمە چەند کەسێ هەڵنەهاتین، سەنگەرمان گرت و پێمان چەقاند و ماینەوە، خۆمان لەگەڵ خاکدا بە شێوەیەك کردە یەك، تۆپەڵە ئاگری دیتنەوە، ئەوەی لەشکر بۆ دیتنەوە هەڵیدەدایە ئاسمانێ، ئێمەی نەدەدیتەوە، دەستم گێڕا، چوار پێنج کوچکە بەردم وەچنگ کەوت، لە راستی سەرم لە سەر یەك هەڵمچنین، رەنگە گوللە بگێڕنەوە، گوتم سەرم پارێزراو بێ، سندان لە قوون ولەش..

ئەو پێشمەرگانەی لە بن ئاگر ماینەوە، ناوی هەندێکیانم لە یادگە ماوە: (یووسف حەساری، عەلی رووسی، دکتۆر هۆشەنگ، وشیار، ئاشتی حەساری، قاسم، حیکمەت، بەکر...)

خۆمان لەگەڵ خاکی تەڕ و کەسکی خاکەلێوەدا کرد یەك و ئاسن و ئاگری لەشکری ئەنفال بە سەرمانەوە، یەکێ لە حەساریەکان بوو، گوتی:

خۆ بگرن، ئاشکرابین، تیادەچین، تەقە نەکەن..

ڕەنگە، ڕەنگەی ناویێ، دڵنیام ئەوشۆ شەوی مەرگە، ئەوشۆ خوێنی ئێمە بە سەر گژوگیای مەخشوومەی بن پردێی سەر زێدا دەڕژێ، تۆ بینە، بای گوللە لچکی جەمەدانی دەلەرێنێتەوە، تۆ لێی دووری، بەڵام من هەست بە گەرمایی گوللە دەکەم، بە خێرا خۆی، پەنجەیێ بە دووری مندا دەڕوا، گیزەی گوللە ! تا نەکەویە ناوی، نازانی چ دەنگێکی ترسناکە..

ئەوشۆ مردن مسۆگەرە، ڕۆیشتنی لەو مردنە ناچێ، لەودیوی کێوەرەش لێم نزیککەوتەوە، ڕەنگی لە مردنەکەی شەوی هەیبەسوڵتانیش ناچێ، دەنگی نە مردنی نزیك بازگەیە، نە ئەوەی ناو سەربازگە، مردنی ئەوشۆ مردنی خۆنیشاندان و دەنگدان نیە، مردنی تەواوە و وا گەیشت..

نازانم چەندێ لە سەرەمەرگدا ماینەوە، خۆ بەخاککردن و بێدەنگیمان، لەشکری سەرچیخ برد و ڕووی چەکەکانیان نەختێ لە ئێمە دوورخستەوە، پشیەکمان هاتەوەبەر، پێشمەرگەیێ گۆتی:

هەلێکی باشە، با هەڵێین و لە دەستی نەدەین

لە سەر قسەی وی، هەڵاتین، بە ڕێی چووندا گەڕاینەوە، تەقەمان لە سەرە، ناچار لە هەڵاتنێ چووینە سەر ڕێبازی مار، شەقاوێ بە لای چەپ، شەقاوێ لای ڕاست، جاروباریش لە ترسی ئەو پەلە ساچمانەی لە تەقینەوەدا بڵاودەبوونەوە، سەراو سەر خۆ بە زەوی دادە، ئەو هەڵاتنەش نازانم چەندی برد..

گەیشتینەوە دەو جادە و ترومبێل، ئۆخەیش، ئەوجارەش تیا نەچووین، لە دڵێ خۆ گۆتم:

ئەگەر بە قەد مریشکێ مێشکم لە سەر بێ، جارێکیدی ناچمە گۆترەکاری شەڕەوە.

به خۆی ناوێری

ئێمە دەمنێری

ئێرە دەبوو پڕ بێ لە پێشمەرگە، جگە لەو دەستەیەی ئێمە چەکدارێ نابینیەوە، نازانم کێ بوو گوتی:

ئێمە لە ختوخۆڕا خۆ بە کوشت دەدەین، لە منی وەرگرن، سەرانی بەرە ئێستا گەیشتوونەتەوە ناوزەنگێ..

سواربووین و گەڕاینەوە، لە دوامانەوە، لوورەی تۆپی سوپای ئەنفال دێ، هاتین هاتین، بەرەبەیانە، چاودەگێڕین، هەست رادەگرین، پێشمەرگەیێ، چەکدارێ، کەسمان نەدی، باشە ئەو هێزە چەکدارە لە بن نەهاتووەی دوێنێ عەسرێ، بە فووێکی لەشکری ئەنفال، بە هەوادا چوون؟!

لە بن قوشتپە، گەیشتینە هێزێکی پێشمەرگە، کۆسرەت لە دەو جادە راوەستابوو، پرسی:

+ ئێوەش هاتنەوە، ئەدی هێزەکە؟

- هەڵاتن و پەرتەوازە بووین.

+ئەدی هاوڕێ سەعدوون؟

- ئەویش نازانین کەوتە کوێ.

+ ئێمە نابێت هەڵێین، دەبێت بەرگری بکەین..

یووسف تووڕەبوو، روو لەو:

پێشمەرگەیێ لە دەستەکەی تۆ بەزمەکەی بۆ ئێمە نایەوە و خۆشی هەڵات، فەرموو خۆت برۆ شەڕی دەبابە.

کۆسرەتیش وا باگۆی دایەوە:

دە برۆن، هەمووتان برۆن، با عەسکەری عارەب بێت و قل قل ژنی کورد......

پێشمەرگەیێ گۆتیە یووسف:

چۆن قسەی وا رەق دەکەیت، نازانی ئەوە کاك کۆسرەتە؟

یووسف: خوای دەکرد مام جەلال دەبوو.

یەکێ لە بن لێوانەوە دەڵێ:

بە خۆیان ناوێرن، ئێمە دەنێرن.

زۆری نـەبرد، سـەعدوون و دەسـتەکەی و دەسـتەکەی یـەکێتی و ئەوانیـــدی پەیدابوونـــەوە، دوو ســـێ پێشـــمەرگەی بزووتنـــەوەی ئیسلامیشم ناسیەوە..

ئێستا نێوان ئێمـە و لەشـکری ئـەنفال هێنـدە نـابێ، بـەردەقانی شـتێ لـە خـۆی برِتـر بکـات، دەیگـاتێ، کۆسـرەت و سـەعدوون، فەرمانی سەنگەرگرتن و بـەرگریان دا، لـە دەو جـادە سـەنگەرمان گرت، دەبابە نزیکبۆتەوە، ژمارەمان هێندە نیە، بە سەد هێندەش شەڕی لەشکر ناکرێ، بەڵام کۆسرەت گوتی:

هەندێ خۆ بگرین، هێزێکی گەورەی پشتیوانی لە ڕێیە و دێ..

ئەگەر وابێ باشە، لەبیرمنەچێ، یووسـف حەسـاری هـەر لـە نـاو ترومبێلە و دانەبەزیوە، دەڵێتە عەلی رووسی:

هاوڕێ، بەو ژمارە کەمە شەڕی لەشکر ناکرێ، ئەو کوڕانە بە کوشت مەدەن.

دەبابە وا دەگاتە سەرمان، هێزی پشتیوانی سۆراخی نیە، وا بڕوات، زۆر نابات، لەشکری ئەنفال بە شار وەردەبێت و ئاڵای (ئەلاهو ئەکبەر)ی لە سەر قەڵاتێ هەڵدەکات، ناچار سواربووین و گەڕاینەوە..

گەیشتینەوە شار، هەستدەکەم شار ورەی بەرنەداوە، خەڵکێکی زۆر چەك لە دەستە و لە سەر پێیە بۆ بەرگری، ئاهێکم هاتەوە بەر، گوتم، هیچ نەبێت چەند ڕۆژێ بەرگری دەکرێ و لەشکر وا بەسانایی شار ناگرێ.

کۆچی کەرکووك بنی هاتووە و لە هەولێرێ بارگەیان خستووە و هەر ماڵێ دوو ماڵ مێوانیەتی، لە دڵێ خۆ دەڵێم:

ئەدی ئەگەر هەولێر بارگە تێکنێ، روو لە کوێ دەکات و کێ داڵدەی دەدات!

ئێوارە درەنگ چوومەوە ماڵێ:

+ کوڕم، هاتیەوە؟ دەستم لە سەر دڵم بوو، دنیا چ باسە؟

– دایە، وا تێبگەم هەڵاتنە..

+ وا مەڵێ..

من چەند ڕۆژێ پێشتریش بە ماڵیم گوتبوو، هەڵاتنێکمان لە پێشە، بەڵام ئەوان قسەکەیان لێ وەرنەدەگرتم.

ماڵێ و کۆڵانیش هەڵاتنیان بە خەیاڵدا نایە، رادیۆی سەرێش هەر مەپرسە، بە قسەی وی بێت، تا ئێستاش پێشمەرگە لە پێشڕەویە و لەشکر لە شکان.

ئەمن پرزەم لێبڕاوە، گەلەك ماندووم، خۆتان دەزانن، لە شەڕی دۆڕاوی بن پردێوە هاتووم، چووین بۆ ئازادکردنەوەی بابەگوڕگوڕ، پردێشمان لە دەستدا، رەنگە ئێستا سوپا گەیشتبێتە قوشتەپە، وا دیارە پێشمەرگە و چەکداری پارتی کوردی هەر هێندە شکا، لە دەشت و شار خۆ ناگرێ، یەکپێ تا بن چیا ڕاناوەستێ، ماندووم و بۆ نەختێ خەو سەر بەسەر پشتی ژووژکیشا دەکەم، دوو شەو بوو، چاوم نەچووبووە خەو، بە دەم خەوبردنەوەوە چەند پاروو نانێکم قووتدا، کپ کەوتم، من

دەخەوم ئەوشۆ، بە رۆژمێری چیا شەوی دە لە سەر یازدەی خاکەلێوەیە، ساڵیش ئەو ساڵەیە کە نەتەوەیەك باردەکات و نازانێ بەرە و کوێ بەڕێوەیە، بە رۆژژمێری باویش، دیارە، سبەی سیویەکی ئادارە.

ئەو شەوە من چاوم لە دارتاشەکە کرد، ئەوەی پێیوابوو، هەزار دەرگا هەیە و بێ خەم و خەیاڵ خەوت، خەوتم.

سپێدەی کۆچ

کۆچی نەتەوە

سـپێدە زوو، هێشـتا قـەڵات چ تـۆپی وێنەکـەوتبوو، لـە دەنگـە دەنگی ماڵێ و کۆڵان وەئاگاهاتم، داکم و بابم پارشـێویان کردبـوو، تاهو واهـ، کۆڵان دەڵێ:

خودا یەك دەرگای لە سەر پشـت هێشـتۆتەوە، ئـەویش دەرگـای کۆچە..

بە هەڵەداوان خۆم گەیاندە بارەگای چـەکوچ و داسـەکە، بارەگـا لە سەر بارکردنە، لە پێشـمەرگە رووتبۆتـەوە، دە پازدەیـەکی بـە دەورەوە ماوە، لـەوێ پێکـەوتم کـە لـە دوێنێـوە زۆری بـەرپرس و ترە بەرپرسی پارت و بەرە، بە کەسوکارەوە باریان کردووە.

روو لە بارەگا تفێك و سێ چوار جوێنی مـزرم هاویشـت و یـەکپێ گەڕامەوە ماڵێ، لە ڕێیێ کەوتمە سەر کۆنەکردنی خۆم:

مـاڵێ مـە، بـە پێیـان دەگەنـە کـوێ؟ باشـە، بۆچـی منـیش ترومبێلێکی حوکمەتم داگیرنەکرد، خۆ ئاسان بوو، چ بکەم؟!

لە سەر دەرگا، چیرۆکنووس محەمەد کەریم نانەوای برای شەهید حەیدەر کەریم، پرسی:

+ چ باسە؟

– هەڵاتنە

+ خەمت نەبێ، ترومبێلی مە گەورەیە، ماڵی ئێوە ماڵی ئێمەیە.

بیانگۆتبـا، لەشـکری ئـەنفال پاشەکشـێی کـردووە هـەر هێنـدە دڵخۆش دەبووم، نانەوا گوتی:

تا لای بەستۆڕە دەچین، ئەگەر هیچ نەبوو، دەگەڕێینەوە.

گوتم:

نا، تا لە پیرمام ئاودیونەبن، ئاوڕنەدەنەوە.

گوتی:

تۆ بڵێی پێشمەرگە بەرگری نەکەن؟

گوتم: پێناچیٚ.

ماڵێم بە نانەوا سپارد و ماڵاواییم لێکردن و گەڕامەوە لای بارەگا، لە لای هۆلی میدیا دیتم دەستەییٚ گەنج خۆیان بەستووە و بەرەو ڕێی کەرکووکیٚ دەچن و دەڵێن:

دەبابە بە سەر لاشەمان بڕوات، شار چۆل ناکەین.

ئەو کوڕانە نە پێشمەرگە بوون، نەجاش، دڵم بەوانە خۆش بوو، یەك دوانێکیانم ناسیەوە، سەر بە شووراکان بوون، لە بەری بارەگا، تووشی راوێژ و براکانی بووم، زۆر پەشۆکابوو، گوتی:

کەس بە کەس نیە، هەموو خۆیان بزرکردووە.

گوتم: تۆ نیازت چیە؟

گوتی: کەمیٚ بەرگری بکریٚ، لەشکر دەشکیٚ.

گرموهۆڕی تۆپانه، تا دێ نزیکدەبێتەوە، هەر لەو سپێدەیه و لـه راوێژەوه هـەواڵێکی جـەگبڕم بیسـت، بـه هـەواڵی داگیرکردنـەوەی کەرکووکیش هەر هێندە تێکچووم:

+ زانیوته ملازم شێرزاد شەهید بووه.

– وا مەڵێ، له کوێ؟

+ له کەرکووك.

تاسام، شێرزاده خۆی بەڵاگێڕی کـەرکووك کـرد، پـێش دوو سـێ رۆژێ، له بەرگریـدا، لـه بـن کـەرکووکێ لەگـەڵ دوو سـێی هـاوڕێی تۆپێکی لەشکری ئەنفال دەگرنەوە..

ئەو رۆژه له سەر پردی سەیداوه، له راوێژ دابڕام، هەر ئـەو رۆژه ئەو راوێژه و سێ چوار برای، خۆ دەکەنه بەڵاگێری هەولێرێ، شار نازناوی (دایکی پێـنج شـەهید) بـه دایکیـان دەبـڕێ، زۆر درەنـگ هەواڵەکەم پێگەیشت، هەواڵی مەرگی ئازیزان درەنگ دەگات.

شار له بن بۆردوومانه، شار شەڕدەكات، شار باردەكات، شار دەگرییٚ، شار بێكەسە، شار بەرە ناپاكی لەگەڵی كرد كە دەیگوت:

خۆم بۆت دەدەم بە كوشت.

بەرە درۆی كرد، بە ترومبێلی دزراو هەلاٚت و بەجێیهێشت، وا دیارە شار دوا بڕیاری خۆی دا:

كۆچ، كۆڕەو..

لەشكر بۆ رێگرتن لە كۆچی شار وا خەریكە دەوری شار دەگریٚ، لە بەری رۆژهەلاٚتەوە گەیشتە بنەسراوە و رێی كەسنەزان بە تۆپان دادەبێژیٚ، من ئێستا لەگەڵ دوو پێشمەرگە عادل عارەب و قاسم نۆكانی لە جادەی سێتاقانین، لە زەوی و ئاسمانەوە ئاگربارانە، شار گەڕەك گەڕەك ، پیادە و سوار، بە پانایی كۆلاٚن و جادە لە كۆچە، گوێم لێیە مندالٚ دەلێٚن:

هەلیٚ هات، مجاهید هات.

بیرمكەوتەوە ئەوانە تاقمەكەی رەجەوین، كرێگرتەی سەدامن.

له نزیك خەستەخانەی ((سەدام)) سێ چوار چەكدار بازگەیان داناوە، هەر كەسێ چەكی پێبێ، گوێملێیە پێیدەڵێن:

فەرمانی بەرەیە، یان بگەڕێوە و شەڕی حوكمەت بكە، یان چەكەكەت دانێ و بڕۆ.

پیكابێ چەكیان هەڵداوەتەوە، لێیان چوومە پێش، یەكیانم ناسیەوە و ناسیمیەوە، بیستبووشم لەو ساڵانەی دوایی بووەتە جاش، گۆتم:

ئەو چەكانە لۆ چ سەرۆك جاشێ خڕدەكەیتەوە؟

زمانی تێكئاڵا و بازگەبەتاڵی لێكرد، ئەو كوڕە دواتر بووە یەكێك لە بازرگانە گەورەكانی داودەرمان.

درەنگ داهات، لەشكری ئەنفال وا گەیشت، ترومبێلی چەكداران وەگ گوللە بە ڕێی هەڵاتندا بۆی دەرچوون، پیادە زەحمەت دەربچێ، پێدەچێ ئەو خەڵكە هەموو بە دەست بگیرێن!

پێهەڵنەهێنین، لەشكر دەوری شار دەگرێ و هەینێ دەكەوینە شەڕی مان و نەمانەوە، دامانە گورگە لۆقە، ڕێی كەسنەزان ئاگر و

ئاسنی بە سەردا دەبارێ، دامانەوە دەو رێ، دەستی چەپمان گرت و هەڵێ، بە کەلێنی تۆپاندا گەیشتینە دلۆپە و بانیەکانی پشت کەسنەزانێ، لە مەترسی دەرچووین، ئاوڕدەدەمەوە شار لە ناو چرەدووکەڵا کەوتۆتە گیانەڵا.

لە کانیەکەی دلۆپە مەتارە پڕدەکەمەوە، کەمێ بە دیار کۆچەوە، کۆچی شارەوە، بە دیار رەوکردنی منداڵ و پەککەوتەوە دادەنیشم، وای چەند شەرمەزار و چاوبەرەژێرم، نازانم چۆن نابمە دلۆپە ئاوێ و ناڕژێمە بن پێی کۆچەوە، بن پێی ئەو ژنێهێوە کە رووی لە چۆمە، بەرۆکی خۆی دادەدڕێ و نەفرەت بۆ سەدام و بەرە و زەوی و ئاسمان دەنێرێ، ئاخر منیش لە بن نەفرەتی ویم، لەوێ نەفرەتم لە خۆم و بەرە کرد، هاتە سەرم گوللەیێ بە سەری خۆمەوە بنێم، بەڵام زاخی ئەوەم تێدا نەبوو.

ئێرە، هەورازە نەفتەیە، دوا هەناسەی ئەو بیست و حەفت رۆژەیە، بیست و حەفت رۆژی بەر بای ئازادی، دوا دێری کتێبی لە بەفرەوە بۆ گڕە، بەڵام چەند لاپەڕەیێ لەو کتێبە بزرە و لە کتێبی حەفت رۆژەی هەڵاتن دەیبینینەوە.

ئێرە هەورازە نەفتەی پشت کەسنەزانە، یەکەم هەنگا و و یەکەم دێری حەفت رۆژەی رێی هەڵاتن لێرەوەیە، هەڵاتنێ، کەس وێنەی نەگرت و بە کەس ناهێتە ڤەگێڕان.

دوادێر، عادل عارەب، بە عارەبی گۆ:

وا دیارە شار لە ئێمە نایە، دەبێ هۆرکەینەوە بۆ ناوزەنگێ.